

Riksdagens protokoll

2003/04:92

Torsdagen den 1 april

Kl. 12.00 – 18.49

1 § Särskilt anordnad debatt om statsfinansernas långsiktiga utveckling

*Särskilt anordnad
debatt om stats-
finansernas lång-
siktiga utveckling*

Anf. 1 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det är första april i dag. Det brukar vara skämtens och kvickheternas dag. Det kanske är något udda dag att diskutera statsfinansernas långsiktiga utveckling. Vi må ändå göra ett försök.

Senast som statsfinanserna inte togs på allvar, 1991–1994, fördubblades den svenska statsskulden. Arbetslösheten trefaldigades, och marknadsräntorna sköt i höjden. Det var inget aprilskämt; det var tyvärr verklighet för svenska folket i början av 90-talet. Jag antar att ingen i kammaren vill vara med om en sådan utveckling igen.

Centerpartiet har begärt en debatt om statsfinansernas långsiktiga utveckling med hänvisning till det beslut som EU:s statistikmyndighet fattade den 2 mars i år. För att debatten inte ska hamna snett vill jag omedelbart uppmärksamma alla i kammaren på att Eurostats beslut rör vilka klassificeringsprinciper – jag understryker gärna principer – som ska tillämpas på olika länders pensionssystem. Däremot är det ännu inte klart vilken betydelse detta beslut kommer att få för vart och ett av pensionssystemen inom unionen. Eurostat har alltså inte bestämt att det svenska premiepensionssystemet ska betraktas som ett privat pensionssystem i de offentliga räkenskaperna.

I dagsläget pågår en diskussion mellan SCB, Statistiska centralbyrån, i Sverige och Eurostat om vad det senares principbeslut betyder för Sverige. Ett besked väntas först i höst.

Inom loppet av 14 dagar kommer vi i riksdagen att ha två utmärkta tillfällen att diskutera statsfinansernas långsiktiga utveckling – i dag och den 15 april då vårbudgetpropositionen läggs fram. Om två veckor kommer tillgängligheten till information att vara större än vad den är i dag. I vårpropositionen presenteras nämligen regeringens syn på de offentliga finansernas utveckling tillsammans med andra uppgifter som handlar om sysselsättning och tillväxtprognoser för de kommande åren och ett stort antal åtgärder som ska motverka en alltför hög arbetslöshet, som Sverige i dag har. Det utesluter naturligtvis inte att vi redan i dag kan diskutera en del frågeställningar.

Det har länge pågått i Sverige en debatt om historieämnets roll i skolan. Ett viktigt argument för dem som har ansett att historia bör vara ett kärnämne i gymnasieskolan är att just kunskaper i historia är nödvändiga

för att kunna förstå sin samtid och framför allt dra slutsatser för framtiden. Det är självfallet sant, och det gäller i allra högsta grad finanspolitiken. För att förstå varför det svenska systemet ser ut som det gör i dag är det nödvändigt att ha kunskaper om vilka händelser som ledde fram till utformningen av systemet.

För tio år sedan var många internationella och inhemska aktörer med rätta mycket oroliga över tillståndet i svensk ekonomi. För tio år sedan, år 1994, gjorde samarbetsorganisationen OECD en prognos för Sveriges framtida statsskuld. OECD trodde att statsskulden skulle ligga på 128 % av bruttonationalprodukten år 2000. Men i stället för att låta statsskulden skena i väg tog den nya socialdemokratiska regeringen, som tillträdde 1994, ett stort ansvar och sanerade Sveriges statsfinanser. År 2000 var statsskuldens andel av BNP 53 %, inte 128 % som OECD hade trott ett antal år dessförinnan.

Den resoluta politik som bedrevs under dessa år var nödvändig för att lugna omvärlden. Men det var inte tillräckligt. Det behövdes också instrument och regler för att förhindra en ny katastrof. Därför infördes ett finanspolitiskt ramverk som bland annat innehöll regler om ett saldomål för de offentliga finanserna. Det instiftades årliga utgiftstak för statens budget.

Sverige har upplevt både goda och dåliga år sedan saldomålet infördes. Under de första åren var konjunkturen god, och statens skatteinkomster ökade kraftigt. Överskotten var då betydligt större än 2 % av BNP.

Regeringen såg till att inte använda alla extra inkomster till ökade utgifter och sänkta skatter. I stället kunde statsskulden betalas av med 320 miljarder kronor. För detta fick regeringen ibland kritik. Det var många aktörer som tyckte att staten borde ha använt överskotten till lägre skatter eller ännu högre offentliga utgifter.

Men när konjunkturen vände visade det sig att det var bra att ha byggt upp en ekonomisk buffert. Det gjorde det möjligt för de automatiska stabilisatorerna att verka fritt och motverka konjunkturedgången. De automatiska stabilisatorerna påverkar inte det strukturella sparandet, som ju är en indikator för att bedöma läget i förhållande till saldomålet. Därför förde regeringen naturligtvis en aktivt stabiliserande politik.

Både under 2001 och 2002 genomfördes skattesänkningar och reformer på sammanlagt 3 ½ % av bruttonationalprodukten. Dessa åtgärder har tillsammans bidragit till att det strukturella sparandet i dag understiger 2 % av BNP. Men åtgärderna har också bidragit till en högre tillväxt och en lägre arbetslöshet än vad vi annars skulle ha haft.

Finanspolitikens främsta uppgift är att lägga grunden till en hög tillväxt och full sysselsättning genom att upprätthålla sunda offentliga finanser. Därigenom byggs upp buffertar för att möta de framtida demografiska påfrestningarna på de offentliga välfärdssystemen. Dessutom ger överskotten möjlighet till en marginal till tillväxt- och stabilitetspaktens underskottsgräns på 3 % av BNP. Där har Sverige som bekant tillsammans med Danmark och Finland varit de enda länder under senare tid som har kunnat visa på ett överskott.

Enligt de prognoser som gjorts i Finansdepartementet blir det strukturella sparandet i år, liksom förra året, drygt 1 % av BNP. För att höja sparandet är det viktigt att framöver höja sysselsättningsnivån och få ned

ohälsotalen. Då får Sverige fler skattebetalare, och kostnaderna för arbetslöshet och sjukförsäkringarna kommer att kunna minska.

Det är naturligtvis viktigt i det sammanhanget att dra några slutsatser av det som har hänt i Sverige i början av 90-talet och slutsatser för framtiden. Jag ska avsluta med att dra tre sådana slutsatser.

För det första kräver omvårdnaden om de offentliga finanserna långsiktighet i besluten. Det är oerhört viktigt att vi har ett längre perspektiv än mandatperioden, ett längre perspektiv än den aktuella konjunkturperioden.

För det andra tycks den som uppskattar och gillar den offentliga sektorn också ha bättre förutsättningar att värna de offentliga finanserna och därmed den offentliga välfärden. Det har vi ett mycket tydligt exempel på i 90-talets olika regeringar i Sverige.

För det tredje är sunda offentliga finanser en absolut förutsättning för en hög och uthållig tillväxt.

Jag tror att de här tre slutsatserna har vi anledning att ständigt återkomma till. Vid varje tillfälle när vi i praktisk politik lägger budgetförslag eller andra typer av reformer ska vi hålla oss till de erfarenheter vi haft under de 10–15 senaste åren, dra lärdom av de erfarenheterna och framför allt för framtiden se till att vi också kan ha sunda offentliga finanser. Det ger den bästa möjligheten att också ha en bra utveckling av välfärden i framtiden.

(Applåder)

Anf. 2 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Jag får väl tacka finansministern för hans kvackande i branschen som historielärare och för den nostalgiska åtta minuters tillbakablick på det gångna decenniet som vi nu fått. Det hade varit klädsamt om finansministern hade haft någonting att säga också om framtiden.

Utgångsläget är nämligen det att den budgetsanering som gjordes under 1990-talet i dag i stort sett är förlösad. Valet 2002 vanns i hög grad på löften om ofinansierade reformer.

Vi har ett 121-punktsprogram mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet som kostnadsberäknas till ca 35 miljarder kronor. Och vi har en regering som väldigt påtagligt underskattar det underliggande utgiftstrycket i statsbudgeten.

Det här leder till att de skarpa förslagen uteblir och att man i stället ägnar sig åt ett tricksande med det finanspolitiska ramverket, med utgiftstaket. Man har förvandlat mer än 10 miljarder i nya utgifter till inkomstminskningar för att kringgå det ramverk som Bosse Ringholm nyss berömde sig av. Vi har ett koncernkonto i Riksgälden så att man kan föra pengar mellan statliga företag utan några besvärande omvägar över det folkvalda parlamentet. Vi har en EU-avgift som betalas fel år för att man ska kunna kringgå det finanspolitiska ramverket. Det här är ju inte att utnyttja ramverket till det som det är avsett för, utan det är ett sätt att missbruka det.

Det pågår nu en överbudspolitik inför öppen ridå. I går hutade Bosse Ringholm åt Miljöpartiet för ofinansierade 2 miljarder i årets budget, och det var säkert befogat. Samtidigt noterade jag att Göran Persson talade på en distriktskongress uppe i Norrbotten häromveckan. Det kostade 9,5 miljarder på 45 minuter. Ett råd till Bosse Ringholm skulle kunna vara:

Håll Göran Persson borta från distriktskongresserna under våren! Det skulle kunna lämna ett varaktigt bidrag till statsfinansernas stabilitet.

Nu ljusnar konjunkturläget och inflationen faller, mycket till följd av ett uselt arbetsmarknadsläge med nära 6 % öppen arbetslöshet och ett ökande antal människor i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. En miljon människor står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Nästan en tredjedel av den vuxna befolkningen i stora delar av landet står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Det är utgångsläget. Ändå vidtas det inga åtgärder från regeringens sida för att öka arbetskraftsutbudet. Tvärtom diskuteras arbetstidsförkortningar och friår.

Det för över till det långsiktiga problemet som Bosse Ringholm berörde väldigt översiktligt, nämligen de demografiska förändringar som om tio år kommer att sätta ytterligare press på de offentliga finanserna och som kommer att göra det från två håll. Vi får dels en lägre tillväxt till följd av att det blir färre i arbetsför ålder, dels ökade offentliga kostnader för pensioner, vård och omsorg.

Om man inte gör något på utgiftssidan kommer dagens skattesatser och dagens utgiftsstruktur att leda till en fullständigt ohållbar utveckling med skenande underskott och accelererande skuldsättning. Det understryker ytterligare behovet av att vidta åtgärder, Bosse Ringholm, och att man använder det finanspolitiska ramverket, inte kringgår och missbrukar det utan att det upprätthålls och tas på allvar. Vi måste få ned statskulden – i år lånar vi 68 nya miljarder – för att öka vår handlingsfrihet inför framtiden. Vi måste vidta åtgärder för att få fart på utbudet av arbetskraft och sänka skatter för att göra det mer lönsamt att investera i nya jobb och att arbeta.

På alla dessa punkter blir Bosse Ringholm och regeringen oss svaret skyldiga.

Anf. 3 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Vi hade nyss en utfrågning om penningpolitiken där riksbankschefen visade ett första april-diagram. Men finansministern är ju en betydligt roligare typ, så han höll ett helt första april-anförande, tror jag. Jag hoppas i alla fall det.

Den här aktuella debatten är föranledd av en frågeställning som inte på något sätt är aktuell bara just nu. Det här är ett länge känt problem, och de problem vi har kommer att gälla för mycket lång tid framöver. Sanningen är den att det var endast under några få år som vi inte hade underskott i statens finanser, och de överskott vi hade då var ganska små. Statens finanser går med underskott, förrförra året med 15 miljarder, förra året med 50 miljarder, det här året med 40 miljarder och nästa år med 25 miljarder, enligt prognoser som är gjorda tidigare.

Finansministern talade om att vi under de goda åren, under förra mandatperioden, betalade av 320 miljarder på statskulden. Ja, det är visserligen sant, men 316 av dem var olika sorters engångsposter. Framför allt stuvade man om i statens egen egendom. Det var ju inte så att vi hade löpande överskott med de beloppen.

Den här mandatperioden växer statskulden med 150 miljarder kronor, och Bosse Ringholm verkar i det fallet mest bekymrad över hur vi ska bokföra våra grundlagsskyddade personliga premiepensionspengar.

Vi har ett strukturellt underskott i statens finanser därför att man under de goda åren har använt tillfälliga inkomster till varaktiga utgifter. Det är precis det som har hänt. På lång sikt tillkommer ytterligare frågeställningar, nämligen åldersförändringarna bland befolkningen. I dag har vi ett strukturellt underskott men ändå en hygglig demografisk situation. Framöver får vi en svårare demografisk situation och ska då betala tillbaka även det som vi gör av med nu.

Det här är inte en långsiktigt uthållig balans. Det är ett kortsiktigt sätt att hantera problemen. Det är ett sätt att jobba efter devisen: Gör inte i dag vad någon annan kan göra åt dig i morgon.

Här skulle man kunna tänka sig ett rationellt beslut av den styrande 40-talistgenerationen. Men jag tycker inte att 40-talisterna ska känna sig trygga med att deras barn och barnbarn framöver kommer att få jobba mycket mer än nu, betala mycket högre skatt och dessutom vara nöjda med den situationen. Jag tycker inte att man kan räkna med det. Framför allt tycker vi från Folkpartiet liberalerna att detta sätt att agera inte är värderingsmässigt okej. Detta är inte moraliskt okej. Det är inte okej att i dag ta springnota i statsfinanserna och lämna åt kommande generationer att reda upp ekonomin när vi har en sämre befolkningssituation.

Det här kan ändå synas som rätt måttliga problem med statsfinanserna i dag, om inte den ryggsäck tillkommer som inte ens är bokförd av den förtidspensionsskuld som man nu bygger upp. Utöver att statsskulden kommer att växa med 150 miljarder växte bara från förra året till i år skulden för förtidspensioner med ungefär lika mycket, 140 miljarder.

Det här är mycket stora utmaningar som vi alla har att ta tag i. Jag tycker att det skulle vara bättre om finansministern kunde ge lite långsiktiga svar på de frågorna.

(Applåder)

Anf. 4 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Finansministern påpekade att det är första april i dag. Jag vill nog ändå konstatera att han låter ungefär likadant alla årets dagar.

Han gick som vanligt tillbaka till den djupaste lågkonjunktur som Sverige har upplevt sedan 1930-talet, perioden 1991–1994. Det finns anledning att göra det, och det gör även Konjunkturinstitutet i sin senaste prognos som kom i måndags. Där påpekar man att det märkliga är att vi i dag har ungefär lika många människor, nämligen 1,1 miljoner människor, som lever av sociala ersättningar. Det skulle vara intressant om Bosse Ringholm något kunde beröra detta faktum framöver.

Konjunkturrapporten som kom är en ganska dyster läsning, vill jag säga. Några mellanrubriker: Allt fler försörjs med sociala ersättningar. De har ökat med ungefär 100 000 de senaste två åren. Den låga tillväxten bromsar pensionerna, är en annan rubrik. Statens finanser försämras och statsskulden ökar. Som flera har påpekat ska Bosse Ringholm och Göran Persson enligt Konjunkturinstitutet låna 63 miljarder kronor till den löpande driften i år.

Den här debatten är som sagt inte ny. Den har pågått länge. Jag tycker att detta statsförtydligande, som jag vill kalla det, om att det är civilrättsligt kapital som vi som medborgare och pensionssparare har rätt till är både riktigt och viktigt, men det påverkar ju inte de offentliga finanserna utan bara statsfinanserna.

Att Centern med de här hänvisningarna har fått till stånd en aktuell debatt tycker jag faktiskt mot den bakgrunden är ganska imponerande.

Eurostats förtydligande, herr talman, gäller redovisningen av det svenska pensionssystemet. Men det har en koppling till dagens debatt i den meningen att när premiepensionspengarna inte längre får räknas in i den offentliga sektorn bör Socialdemokraternas så kallade överskottsmål, som man har för offentlig sektor, rimligen göras om. I det sammanhanget borde det väl vara rimligt för Socialdemokraterna att också pröva om inte staten bör ha ett balanskrav, vilket vi kristdemokrater har krävt i denna kammare och i motioner sedan år 2000. Det kravet ansluter sig nu alltfler till. SNS konjunkturråd gjorde det senast. Riksgäldsdirektören har gjort det liksom Folkpartiet och Centerpartiet. Fler och fler ansluter sig till det rimliga i det här kravet.

Då undrar jag: Vad säger Bosse Ringholm om det? Står han fast vid att statens budget inte bör vara i balans över en konjunkturperiod? Och om inte – ska det då gå med underskott eller överskott över konjunkturcykeln? Hur stort ska i så fall ett över- eller underskott vara? Kommer Bosse Ringholm också att följa Eurostats redovisningsprinciper i den nationella redovisningen som lämnas in med budgetpropositioner och så vidare? Eller kommer det bara att göras någon sorts kosmetisk förändring i det man skickar in till Eurostat framöver?

Det krävs naturligtvis en långsiktig strategi som handlar om tillväxt för att vi ska kunna se framtiden an. Den mycket stora grupp som lever av sociala ersättningar tenderar ju att växa, och väldigt lite görs åt detta. (Applåder)

Anf. 5 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Det är bra att vi får en debatt om den offentliga ekonomin. Men det är fel att starta med en debatt om statsbudgetens saldo. Då har man en alltför inskränkt syn på det hela. Då håller man på och lurar de svenska medborgarna om vad frågan handlar om.

Visserligen får man luras första maj, men sluta försöka lura svenska folket genom att säga: Vi har ett recept som ger stabilare statsfinanser, bättre offentlig ekonomi och lägre skatt. Det är ingen idé att försöka med det ens första maj. Det kommer inte att fungera. Man tror inte på det. Försök inte luras och tro att Bosse Ringholm är en slarvpelle. Han kan ha många negativa sidor, men just det är han inte. Det måste man säga län-der honom till heder. Och jag är inte heller någon slarvpelle. Vänsterpartiet är inga slarvpellar.

Vi tog ansvar. Vi antog den här propositionen, nr 25, hösten 1994 när andra inte vågade. Vi tog till och med ansvaret för EU-finansieringen. Vi höjde skatter och gjorde hårda besparingar. En del sade: Vi gör besparingar men inga skattehöjningar, för om man höjer skatten kommer det inte att bli fart på jobben. Vi fick fart på jobben med stabil ekonomi. Det var det fina. Då var inte Centern med. De röstade emot proposition 25 på hösten. De gick emot EU-finansieringen. Borgarna gick emot den. Sedan, när det började bli vår, då kom man, när de tuffa besluten redan var fattade.

Vi ska ha en sund offentlig ekonomi. Men det är inget mål. Det är ett medel för att hävda välfärd och jobb. Det är väldigt bra. Därför ska vi värna överskottsmålet. Det är något av det viktigaste vi kan göra. Och det

är ett samlat överskottsmål. När man börjar ta varje punkt för sig – det är då det blir osäkert i ekonomin. Ska man bara ha ett mål för statens budget, ett balansmål bara för staten, kommer man till slut att få variera skatter med demografin. Det vore mycket dåligt.

Det finns fel och problem i systemet. Utgiftstaken är ibland ett problem. De är jättebra när det stormar och är kyligt för att surra sig till rors så att man håller sig på rätt plats. Men de är inte lika bra i goda tider. De kan till och med vara utgiftsdrivande när man samarbetar i borgerliga koalitioner eller koalitioner som den vi har nu. Då finns det en frestelse för varje part att se de här utgiftstaken ungefär som Stefan Holms ribba, som något man ska över och upp till. Det är inte så bra. Det är utgiftsdrivande på tre års sikt.

Därför har vi nu börjat lägga om systemen och få en bättre ordning där vi inte så ofta lägger in utgifter på ramverk i förtid på vårar långt in i framtiden. Det är nästan att skriva löften i snön och ta solen som vittne. Det är en farlig politik.

Det finns också en annan knepighet med utgiftstaken. Se på vad vi gjorde sist. Vi hade reserver i den budgeten vi senast antog på 28–30 miljarder kronor för 2006. Så hade vi 13–14 miljarder för 2005. Då vet vi att konjunkturen är sämre 2005 än 2006. Egentligen hade det varit bättre att ha pengarna 2005 för stimulera ekonomin och höja utgiftstaket 2005. I gengäld kunde vi kanske sänka det 2006. Då tar man fullt ansvar. Man får till och med mindre utgiftsmassa i framtiden, men man får mer pengar att satsa när konjunkturen är dålig. Det är att låna av framtiden, kan man säga, men samtidigt ta på sig en större restriktion i samtiden. Jag tror att det är lite begåvat att börja resonera så, att se mer flexibelt på systemen och ha en sysselsättningsmarginal i systemen så att vi kan ta ett bättre ansvar.

Men svenska folket ska veta detta: Sverige har en sund offentlig ekonomi, nästan bättre än något annat land i Europa. Vi har lyckats med tre saker – det är nästan som ett Kinderegg. Vi har en högre sysselsättning än de andra. Vi har lägre skulder, och det är jättebra. Och vi har också en bättre fördelningspolitik. Det är det som vi klarar i den här samverkan, den röda och gröna alliansen. Och det är det som ni borgare aldrig har klarat. Ni klarar bara att sänka skatten, och det ger ingen stabil ekonomi.

Anf. 6 LENA EK (c):

Herr talman! Ärade ledamöter! Ärade åhörare! Först vill jag tacka för att Centerpartiets förslag om en särskild debatt med anledning av Eurostats beslut att förändra reglerna för hur man räknar pensionspengar i statliga budgetsystem har lett till att vi har fått till stånd den här debatten. Jag tycker redan att det är en nyttig diskussion, och jag ser fram emot mer. Jag tror i och för sig inte att det stannar med dagens debatt.

Herr talman! För mängder av småbarnsföräldrar, äldre och sjuk-skrivna är det en självklar del av vardagen att räkna och kämpa för att få plus och minus att gå ihop. Och det som är självklart i vardagen borde vara självklart också för Sverige; att de utgifter vi drar på oss inte är större än våra intäkter och att vi använder de goda åren till att samla lite i ladorna till de sämre åren. Det här har riksdag och regering insett när det gäller landets kommuner. De får låna när det går särskilt tungt, en del av

dem, men måste sedan också se till att betala av lånen så att man har balans över en treårsperiod.

Givetvis tänker sig de flesta att samma sunda tänkande präglar statens finanser. Men när Centerpartiet för två år sedan presenterade just ett sådant krav, ett balanskrav på statens finanser, avfärdades det med ganska tuffa ord. Finansministern larmade om att det skulle vara en hemsnickrad princip. Det skulle vara onödigt. De svenska statsfinanserna var minsann sunda. Dessutom, passade finansministern på att lägga till, var regeringens sätt att räkna godkänt av EU.

Sedan dess har det hänt väldigt mycket. Många har diskuterat balanskrav för statens finanser. SNS konjunkturråd har presenterat en stabil rapport just i den frågan. Vi vet i dag att EU inte godkänner att man räknar in människors sparande för att dölja underskott i statens finanser.

När Bosse Ringholm säger att vi inte vet var det landar kan man ju till exempel läsa pressmeddelandet från Eurostat. Där kan vi se att man har frågat de olika staterna. Det är en massiv, bedövande majoritet för att följa förslaget. Så jag tror nog att vi ska räkna med att det blir så – om vi *kan* räkna.

Förutom detta har vi sett att ett överskottsmål som inte leder till överskott annat än i bokföringen inte duger. Vi vet att finansministern hävdade att de svenska finanserna såg finfina ut. Men så är det ju inte egentligen. Offentliga finanser delas på tre delar. Pensionssystemet ser finfint ut även om vi oroar oss emellanåt. Kommunerna ser ut att gå plus minus noll. Staten, det vill säga den plånbok som regeringen och finansministern själva har ansvar för, går med stora underskott. I själva verket är det ju så att vi är inne på det tredje året av underskott i statens finanser. Och det är planerat fyra år till. Sju års underskott i statens finanser! För oss som går i kyrkan ibland är det ju närmast bibliska dimensioner, men jag ska inte dra några fler paralleller där. Sju års underskott!

Man har försökt dölja problemen genom att räkna in våra framtida pensioner. Eftersom vårt sparande till vår egen ålderdom varit större än statens underskott har det sett bra ut, och vi har kritiserats för att svartmåla. Sanningen är att man, precis som Karin Pilsäter säger, tar en springnota. Det blir kommande generationer som får betala detta.

Jag kan inte låta bli att le när Lars Bäckström säger – det måste ju vara en freudiansk felsägning – att man har rätt att luras första maj. Det är ju vad vi i oppositionen har misstänkt i massor av år. Kanske menade han första april. Samtidigt är det djupt symboliskt att han säger första maj. Det är ju då de nya länderna kommer in i EU, och dem har man grundligt dragit vid näsan.

Herr talman! Den här diskussionen är oerhört nödvändig för att vi ska fundera över vad som egentligen behövs för svensk ekonomi. Eurostat har pekat på och bekräftat en del av det som vi i oppositionen har sagt. Det är viktigt att vi nu fullföljer den här diskussionen och ser till att vi i realiteten har stabila och säkra statsfinanser.

(Applåder)

Anf. 7 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Den här debatten handlar om statsfinansernas långsiktiga utveckling. Det här är ju mer än bara ett räknestycke, som det ibland låter som här.

Var är kommunerna och landstingen? Hur ser helheten ut när det gäller den offentliga sektorn och den offentliga sektorns finanser? Hur ser långsiktigheten ut?

På lång sikt har vi, som jag ser det, två huvudproblem. Det ena är redan nämnt, nämligen demografin. Vi är på väg att få en ålderspyramid som står på spetsen där vi har få som ska försörja de många.

Den andra restriktionen är de miljökrav och de begränsningar vi har för uthållig tillväxt. Växthuseffekten och energianvändningen är också en begränsning för framtiden som gör att utvecklingen kan komma att se annorlunda ut.

I en debattartikel i DN i dag finns det ett intressant inslag. Man har tittat på Västmanland och kommit fram till att kostnaden för sjukskrivning och rehabilitering är 25 % lägre 2002 än 1990. Känner ni igen det från debatten? Det brukar låta tvärtom. Man säger vidare att de ökade kostnaderna beror på att så många fler är arbetslösa. Det är alltså arbetslösheten som kostar pengar.

Om vi då ser på framtiden har vi problem med demografin, och vi har arbetslösa som kostar pengar. Det skulle ju kunna gå ihop. Om vi lyckas få de arbetslösa i arbete och fylla upp det arbetskraftsbehov som vi faktiskt har för framtiden skulle vi med en vettig politik kunna gå en ganska ljus framtid till mötes, om vi tittar på de långsiktiga effekterna för statsfinanserna.

Det vore en ganska bra lösning, eller hur? Jag kan inte tycka annat än att vi ibland är lite väl pessimistiska. Det gäller alltså framför allt att få dessa människor i arbete. Det är en god ekonomi att få dem i arbete. De arbetslösa mår betydligt bättre av att ha ett arbete än att gå arbetslösa. Diskussionen om sjukförsäkringssystemet är då kanske något överskattad.

Jag vill också bemöta det som sades om Miljöpartiet och våra ofinansierade förslag. Vi hade en förhandling här för ett tag sedan. Vi hade lagt fram ett förhandlingsunderlag som innehöll både besparingar och kostnader. Vet ni vad som läckte ut? Besparingarna. Det var besparingarna som det stod om i tidningarna, allt det vi ville spara på. Det stod ingenting om det vi ville satsa på.

Den här gången är det tvärtom. Nu cirkulerar uppgifter om det vi vill satsa på, men besparingarna finns inte med. I grunden har vi alltid gått fram med balanserade förslag.

Slutsatsen är: Rätt skött kan vi se framtiden an med tillförsikt.

Anf. 8 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag vill börja med hälsa Mikael Odenberg som ny ekonomisk talesman för Moderata samlingspartiet välkommen till den ekonomiska debatten. Jag lyssnade noga på om Mikael Odenberg hade något annat budskap med tanke på att Moderaterna nyligen har omprövat sin ekonomiska politik totalt, som man säger i artiklar i andra sammanhang.

Det var lite svårt att se vad det annorlunda budskapet egentligen skulle vara utom möjligen på en punkt. Moderaterna talar numera om att man ska ha ett starkare finansiellt sparande. Jag minns att Mikael Odenberg, Fredrik Reinfeldt och andra i valrörelsen talade om att om vi skulle ha överskott i de offentliga finanserna var det att jämställa med fondsocialism. I den bemärkelsen har väl retoriken förändrats eftersom den av

Moderaterna kritiserade fondsocialismen numera är inskriven i Moderaternas partiprogram. En viktig del av den ekonomiska politiken är att man ska ha ett överskott. Det är i alla fall ett litet framsteg i den moderata retoriken.

Man blir inte särskilt förvånad när man tittar på det material som Moderaterna beställde fram för sin egen del och det som övriga borgerliga partier beställde från riksdagens utredningstjänst. Man kan konstatera att de fyra borgerliga partierna sinsemellan tävlar om att försöka försvaga de offentliga finanserna.

Etta i den tävlingen är, enligt riksdagens utredningstjänst, det parti som har begärt den här debatten, nämligen Centerpartiet. Jag förstår att skälet till att man har begärt debatten är att man behöver rusta sig för framtiden och ventilerar sina problem eftersom man, enligt riksdagens utredningstjänst, är det parti som har det största underskottet i den offentliga ekonomin.

Centerpartiet har 30 miljarder i underskott i de offentliga finanserna fram till 2006 jämfört med tidigare. Kristdemokraterna är på andra plats med 26 miljarder i underskott. Folkpartiet har 23 miljarder och Moderaterna 19 miljarder. Moderaterna kan möjligen säga att man är minst sämst i den borgerliga underskottsklassen, om det nu är något att yvas över.

Jag tror att det är viktigt att vi låter den här debatten om offentliga finanser ha karaktären av långsiktighet som jag talade om tidigare. När vi ser bakåt finner vi att under de tre borgerliga regeringsåren på 1990-talet var underskotten för staten: 10 % för 1992, 14 % för 1993, 11 % för 1994. Det är alltså 35 % underskott på tre år. De senaste åren har vi ju haft överskott. 2001 hade vi till och med ett överskott på över 9 %.

Jag hävdar mycket bestämt att vi inte bara ska stirra på över- och underskotten i staten. Vi ska titta på hela den offentliga sektorn. Det är ingen tillfällighet att Sverige, Danmark och Finland är i stort sett de enda länder i EU som under senare tid kunnat visa på ett offentligt överskott och välskötta offentliga finanser. Alla andra har drabbats av stora underskott därför att man har dragit på med för stora ofinansierade skattesänkningar eller på annat sätt ställt till det för sig med ökade utgifter.

Det är viktigt att ha i minnet att staten kan bidra till att bekämpa arbetslösheten genom att bygga upp överskott som kan användas under dåliga tider. Det är det staten gör just nu.

Statsskuldens andel av bruttonationalprodukten minskar hela tiden. I ett dåligt konjunkturläge som nu när vi ska bekämpa arbetslösheten är det rätt att staten lånar pengar. I ett nytt läge ska vi naturligtvis från statens sida bygga upp nya resurser under tiden framöver. Staten planerar inte för några sjuåriga underskott, Lena Ek. Det är en fullkomlig missuppfattning.

Anf. 9 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Omständigheten att vi inte diskuterar de offentliga finanserna i största allmänhet utan koncentrerar oss på statsfinansernas långsiktiga utveckling kan möjligen ha något samband med att det är ämnet för dagens debatt.

Nu spelar det inte så stor roll vilket ämne man har för debatten eftersom Bosse Ringholm brukar säga samma sak. Nu har han pratat i tolv

minuter och ännu inte kommit med en antydan till svar på de frågor som reser sig inför framtiden, inför de demografiska utmaningarna och som reser sig utifrån det erbarmliga läge som råder på svensk arbetsmarknad.

I stället återkommer Bosse Ringholm till detta eviga vegeerande över hur förfärligt det var 1991–1994 och hur förfärligt det är med andra partier. Anledningen till att vi inte beställer några RUT-beräkningar på den socialdemokratiska ekonomiska politiken är att vi inte behöver göra det. Vi får skarpa rapporter från olika statliga myndigheter. Riksgälden kan till exempel berätta för oss att man måste låna 68 nya miljarder i år.

Sanningen är att staten inte går runt. Det är pensionssystemet som levererar in överskotten. Den kommunala sektorn går inte heller särskilt bra. Vi har bakom oss de värsta kommunala utdebiteringshöjningarna på 25 år, vilket är ett uttryck för hur ansträngda de offentliga finanserna är på den kommunala och landstingskommunala sidan.

Till skillnad från Bosse Ringholm var jag ledamot av den här kammaren under perioden 1991–1994, så jag minns hur Socialdemokraterna fram till krisuppgörelsen gick emot varenda besparing som den dåvarande borgerliga regeringen föreslog i denna kammare.

Vad vill Bosse Ringholm göra för att möta de problem vi har på arbetsmarknaden och möta de demografiska utmaningarna? Vad vill han göra för att se till att de fler än en miljon människor som står utanför arbetsmarknaden, som är arbetslösa, förtidspensionerade, sjukskrivna eller fäst i utanförskapet – de utländska medborgare som har kommit till Sverige – kommer in på planen? Vad vill han göra för att trygga att vi kan bibehålla en välfärd värd namnet på lite längre sikt?

Anf. 10 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Regeringen skrev själv i vårpropositionen för två år sedan ett bokslut över perioden just därför att man skulle kunna dra lärdomar. Jag tycker att Bosse Ringholm kan lägga ned någon liten stund på att gå tillbaka hem och läsa det bokslutet och dra några vettiga lärdomar av det.

Sanningen är den att som ni betar er just nu så visar ni att ni inte har fattat någonting. I slutet på 80-talet hade man några få år av överskott efter många långa år av underskott. Man byggde upp obalanser som sedan föll tvärt ut i fritt fall i ekonomin. Problemet är att vi nu har ungefär samma situation med statsfinanserna. Under några få år på toppen av en högkonjunktur var det plus, men sedan har det varit minus. Man undrar om vi får samma exemplar av budgetpropositionen. Vi hämtar ju bara information därifrån, och det *är* underskott i staten – förra året, i år och kommande år. Det är det som är förslagen.

Bosse Ringholm svarar inte på några frågor och berättar inte något om vad man vill göra. Sanningen är att svaret är att han vill ha underskott nu, när han ansvarar och hans generationskamrater finns på arbetsmarknaden, och överskott i statsfinanserna sedan, när de har gått i pension. Det är det som innebär raka motsatsen till vad Lars Bäckström säger. Det innebär nämligen att man måste ha skatter efter demografi och att vi som finns kvar på arbetsmarknaden sedan kommer att vara tvungna att betala mycket högre skatter därför att ni i dag gör av med pengar som vi inte tjänar in.

Det här är inte bara en fråga om ekonomisk effektivitet. Det är en fråga om moral. Det handlar om att människor måste kunna våga tro att det går att bygga ett samhälle där vi kan klara både privatekonomin och vård och omsorg för framtiden.

Anf. 11 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det är frapperande hur finansministern ägnar sin debatttid åt att ställa frågor till oppositionen i stället för att svara på de frågor som den här debatten egentligen bygger på.

Demografin kan vi inte göra särskilt mycket åt. Det behövs ett ökat barnafödande – här får alla ta sitt ansvar. Men för den andra delen, det vill säga den långsiktiga utvecklingen på kostnadssidan, har regeringen ett ofrånkomligt ansvar inte minst när det gäller det faktum att ungefär lika många lever av sociala ersättningar i dag som under den djupaste lågkonjunkturen sedan 1930-talet.

Det här handlar om åtgärder på den sidan – arbetsutbud. Vi förväntar oss att regeringen nu vaknar upp och gör någonting åt detta. Den andra sidan är tillväxt. Vi kan konstatera att trots att vi har en tillväxt så är den inte tillräckligt kraftfull. Oavsett om Bosse Ringholm håller upp Lissabonindikatorerna som en sköld mot alla som talar om att det finns brister ute i de svenska kommunerna och i de svenska landstingen. Vi leder när det gäller Lissabonindikatorer! får han säga till daghemsföreståndare och andra som måste dra ned på resurser, sjukhus som måste stängas och så vidare. Det här är alarmerande.

Titta på vår omvärld! Ta ett land som Irland, som har gått från botten av välståndsligan till toppen. Om Sverige hade haft samma tillväxt som Irland från det att Socialdemokraterna tog tillbaka makten 1994 hade vi i dag haft en BNP som hade varit 900 miljarder högre än vad den är i dag, Bosse Ringholm. Hade vi haft samma tillväxt som Finland sedan Socialdemokraterna kom till makten hade vi haft en BNP som hade varit 200 miljarder högre. Ni har inte bara försummat de sociala frågorna, utan ohälsan har också fått skena – nu ska den halveras – och arbetslösheten har stuckit i väg. Ni har också försummat tillväxtpolitiken. Sammantaget, herr talman, är detta en helt ohållbar utveckling. Sverige behöver snarast en helt ny regering.

Anf. 12 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Självfallet får man inte luras på första maj. Det är bara första april som man får luras och säga fel, även om första maj. Det är det att jag längtar så till första maj, så så fort jag säger ”den första” så tänker jag på det. Det är det freudianska – det är socialisten i mig. Vänstersocialister längtar till första maj.

Låt oss nu ta upp frågan och ge ett svar och försöka vara tydliga. De borgerliga partierna säger: Vi ska ha balans i staten! Det är deras poäng. De stöder också att det ska vara balans i kommunerna. Vi har ett autonomt pensionssystem. Bosse Ringholm, Claes Roxbergh och jag representerar partier som säger att det ska vara ett 2-procentigt överskottsmål. Men de borgerliga säger: Vi ska ha balans i kommunerna och balans i staten. Vad har de då för restpost? Jo, de har pensionssystemet. När vi tre i den röda och gröna alliansen säger 2 % i överskott säger de att vi ska ha något annat. Titta i de offentliga finanserna i budgetpropositionen, för

pensionssystemet går ju att räkna på. Det sägs att ålderspensionssystemet beräknas gå med ett överskott år 2010 på 1,8; 2015 på 1,1 och 2020 på 0,9. Där vi säger 2 % i överskott samlat för offentlig ekonomi säger de 1,8 för 2010; 1,1 för 2015 och 0,9 för 2020. De föreslår alltså ett lägre offentligt sparande än vad vi gör. Med sitt tal om balans i staten vill de minska det offentliga sparandet. Det tycker vi av demografiska skäl är olämpligt, för då får vi mindre resurser att möta den demografiska utmaningen. Ta fast tjuven! ropade tjuven. Det är de som inte tar sitt ansvar för den långsiktiga ekonomin.

Läs gärna den rapport som jag visar här! Den finns på Vänsterpartiets hemsida. Den har jag skrivit, och den heter *Utmaningar inför framtiden*. Det är en bra rapport.

(Applåder)

Anf. 13 LENA EK (c):

Herr talman! Den 2 mars fattade EU:s statistikbyrå Eurostat ett beslut som får inverkan på svensk ekonomi. Det svenska premiepensionssystemet är fonderat och ska betraktas som ett privat system. Det är ganska självklart, för det är våra pensionspengar som vi har frikopplat från statsbudget och från kommun- och landstingsbudgetar. Det har vi gjort för att systemet ska klara sig i med- och motgång och bli stabilt.

Det här gör att de pengar som varje år läggs i systemet, ca 20 miljarder kronor eller 1 % av Sveriges BNP, inte längre kan tillgodoräknas det offentliga sparandet.

Eurostat hävdar att inflödet ur det fonderade pensionssystemet inte kan räknas som inkomster eftersom det är pensionsspararna själva som står för risktagandet genom egna fattade beslut. Det här ökar de bekymmer som finns. Vi har sju år av budgeterat underskott för staten, och vi är på det tredje och ska fortsätta – enligt det material som i alla fall beslutades av majoriteten i december – i ytterligare minst fyra år.

Samtidigt kan man fråga: Går det att göra någonting? Ja, det är klart att det går att göra saker. Det går att göra jättebra saker. Man kan faktiskt lyssna på Svenskt Näringsliv i stället för att lura dem. Man kan se hur det jobbas med företagande i Mönsterås kommun. Man kan se hur Värnamo lyckas med integration. 25 % invandrare och 1,6 % arbetslöshet noteras i denna borgerliga kommun. Man kan se vad Handelskammaren i Västra Götaland vill beträffande kommunikationer. Man kan göra med sjukfrågan som de i Finspång gör. Uppräknat hade det gett en besparing på 30 miljarder. Men det törs eller vill inte regeringen – i varje fall gör regeringen inte det.

Man förmår inte att reformera för att skapa en stabilare situation. I stället ägnar man sin kraft åt att mixtra med bokföringsprinciper. Nu har Eurostat satt stopp för *en* av de metoderna. Då blir det nog tydligare hur det egentligen står till med det som finansministern kallar för sunda och säkra statsfinanser.

Anf. 14 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Det här med statsfinanserna känns ibland på något sätt som en virtuell debatt. Statsfinanserna hänger intimt ihop med kommuner och landsting. Vi kan gå tillbaka till 1990-talet och se hur det gick till när staten sanerade sina finanser. Jo, man gjorde en del besparingar, men

man vältrade över en väldigt stor del på kommunerna. Hur gjorde man det? Ja, dels vältrade man över uppgifter på kommunerna – den typ av uppgifter som staten hade gjort – och finansierade dem inte fullt ut. Man drog också in pengar från kommunerna. Kommunerna fick alltså dra ett väldigt stort lass under 1990-talet i och med den besparing som gjordes. Jag menar att det lasset var mycket större än det lass som staten själv drog.

Men medborgarna, som upplever detta, kan inte särskilja vad som är statens finanser och vad som är den övriga offentliga sektorn. Det leder till slutsatsen att vi måste se på den offentliga sektorn som helhet. Självklart ska det gå ihop där. Jag upplever ändå den här debatten som lite begränsad när vi bara fokuserar på statsfinanserna och den ekonomin och på hur vi ska bokföra pensionerna.

Möjligtvis är detta intressant från bokföringssynpunkt, men det blir ingen större skillnad för medborgarna. Det väsentliga, skulle jag vilja säga, är att hela offentliga sektorn har en sund ekonomi, och det ska vi se till!

Anf. 15 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! De borgerliga partierna är oroliga över statsfinanserna. De borgerliga partierna tycker att det är underskott i statsfinanserna, i den offentliga ekonomin. Men de har en historia som gör att de mer än några andra har umgåtts med underskott.

Då måste man ställa frågan: Varför vill samma borgerliga partier – enligt deras egna kalkyler och enligt riksdagens utredningstjänst som de har begärt att få bekräftelse av – försvaga den offentliga ekonomin ytterligare?

Om det nu är så att de borgerliga partierna är oroliga för de offentliga finanserna, varför vill då Centerpartiet, som tagit initiativ till dagens debatt, fram till år 2006 ytterligare försvaga de offentliga finanserna med 30 miljarder kronor?

Varför vill Kristdemokraterna och Mats Odell ytterligare försvaga de offentliga finanserna med 26 miljarder kronor?

Varför vill Folkpartiet försvaga de offentliga finanserna med 23 miljarder kronor och Moderaterna med 19 miljarder kronor? Det måste ju finnas någon logik i resonemanget.

Jag sade att det var ett framsteg att Mikael Odberg och Moderata samlingspartiet numera inte kallar överskott i de offentliga finanserna för fundsocialism, vilket man gjorde hela förra valrörelsen exempelvis. Numera har de accepterat att det ska vara balans i de offentliga finanserna.

Vi som är något mer ambitiösa – Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna – tycker att det inte räcker att ha balans i den offentliga ekonomin. Det behövs också ett överskott under goda år som vi kan använda under sämre år när vi har en dålig internationell konjunktur.

Den modell som de borgerliga partierna här pläderar för har tillämpats i en del länder ute i Europa. Borgerligt sinnade regeringar har så att säga lyckats göra av med statsfinanserna även i högkonjunkturer och sedan dyrt fått betala i andra konjunkturlägen via stora skattesänkningar. Det är den modell som de borgerliga partierna föreslår. Moderaterna försöker ju lägga om sin yttre politik. Men internt är det väl ungefär lika-

dant. De säger: Vi tror inte längre på att det här med fondsocialism och offentliga överskott är samma sak.

Moderaterna är fortfarande det parti av de borgerliga partierna som vill sänka skatterna mest. Moderaternas partiledare skröt ju nyligen med att de är det största skattesänkarpartiet. Det är sant. Enligt riksdagens utredningstjänst vill Moderaterna sänka skatterna med 44 miljarder och de tre övriga borgerliga partierna med runt 25–30 miljarder kronor. Men det försämrar de offentliga finanser som ni nu bekymrar er så mycket om.

Mats Odell använde Irland för att jämföra med Sverige, men han kunde ha använt det snabbväxande Kina, Indien eller vad som helst. Då hade han nog fått andra fantastiska siffror

Jag kan jämföra med den tid då Mats Odell satt med i regeringen – i början av 1990-talet. Om vi sedan år 1994, efter den socialdemokratiska regeringens tillträde, hade haft samma låga tillväxt i Sverige som under den tid då vi hade Mats Odell i regeringen, skulle vi ha saknat 500 miljarder kronor! 500 miljarder kronor fattigare hade folkhushållet varit om vi under de senaste tio åren hade haft samma låga tillväxt som under Mats Odells fantastiska insats i den svenska regeringen i början av 1990-talet.

Till sist vill jag gärna säga följande till Lena Ek som har missförstått att det handlar om sju års planerade underskott. Oavsett om vi räknar framåt eller bakåt kan Lena Ek läsa innantill i tabellen och konstatera att vi för några år sedan hade ett fantastiskt stort överskott på nästan 10 %. Det var år 2001. I dagsläget har vi ett litet underskott. Naturligtvis ska vi när konjunkturen vänder se till att vi får ett överskott också för framtiden, vilket är oerhört viktigt. Det gäller att nu använda politiken till att minska arbetslösheten. Detta är det viktiga övergripande målet.

Anf. 16 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Finansministerns retrospektiva ordsvall och sifferexercis förmår ändå inte dölja att regeringen står väldigt tomhänt.

Det är ett faktum att statens ekonomi i dag inte går runt. Det är ett faktum att vi i dag tvingas låna nya pengar. Det är ett faktum att mer än en miljon människor står utanför den reguljära arbetsmarknaden, lika många som under den värsta ekonomiska krisens år.

Det är också ett faktum att regeringen inte vidtar några åtgärder, allra minst åtgärder för att få fart på utbudet av arbetskraft. I stället strör man ganska vidlyftiga löften omkring sig. Man rigger ett 121-punktsprogram som kostar 35 miljarder kronor och kringgår det finanspolitiska ramverk som vi har varit överens om genom att på olika sätt försöka kringgå utgiftstaken exempelvis genom att förvandla statliga utgifter till inkomstminskningar.

Vi moderater vill ha ett större finansiellt sparande, men inte för evig tid – det skulle naturligtvis bara vara ett uttryck för en överbeskattning – utan i syfte att få ned statsskulden ytterligare en bit. Skälet till det är att vi behöver skaffa oss ett bättre handlingsutrymme för att möta de demografiska utmaningar som ligger framför Sverige.

Då krävs det på kort sikt, för att lösa de arbetsmarknadsproblem som vi i dag har och framför allt för att möta de demografiska förändringarna, kraftfulla reformer för att få fart på arbetskraftsutbudet.

*Särskilt anordnad
debatt om stats-
finansernas lång-
siktiga utveckling*

De reformerna lyser med sin totala frånvaro med den socialdemokratiska regering som har Bosse Ringholm som finansminister.

Anf. 17 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Bosse Ringholm säger att de borgerliga tycker att det är underskott i statsfinanserna. Sedan påstår han att det bara var något litet tillfälligt förra året, och nu är det lite underskott men inte mycket. Man undrar om han har fått något alldeles eget första april-exemplar av sin egen statsbudget.

Det är bara att slå upp s. 119 så ser man att det finansiella sparandet, eller budgetsaldot i staten, är minus under många år. Om man rensar bort att man kunde flytta över pengar från AP-fonden år 2001 var det underskott då med. Har finansministern inte samma exemplar som vi andra? I så fall förklarar det en hel del.

Finansministern slösar bort sin tid med felaktiga RUT-kalkyler i stället för att tala om vad han själv vill göra för framtiden och de saker som vi faktiskt talar om och verkliga siffror. Vi ska ha överskott i de offentliga finanserna för att samla under goda år för att använda under sämre år. Det är det vi inte kan. Det är hela poängen.

Det var tillfälliga faktorer när man lade om pensionssystemet som gjorde att man kunde flytta in AP-fondspengar. Men i framtiden kan vi inte det. Vi kan inte ta pensionspengarna och skotta in i statsbudgeten under de dåliga åren. Vi ska inte heller göra det. Det är ingen bra lösning. Det är för att vi har ett bra pensionssystem som vi ligger väldigt bra till på den punkten. Då ska vi inte radera det genom att ha dåliga statsfinanser.

Jag förstår att Lars Bäckström längtar till första maj när han ska ut och demonstrera mot sig själv. Men är det några som borde gå ut och demonstrera på första maj efter att ha hört den här debatten är det alla vi som är födda på 60-, 70- och 80-talet. Vi är uppenbarligen de som i framtiden ska betala för den springnota som Bosse Ringholm och Lars Bäckström nu vill ta när de tycker att man ska köra med underskott och låta dem som kommer efter oss betala.

Det är vi som borde gå ut och demonstrera på första maj, och fan ta mig om jag inte ska göra det.

Anf. 18 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Finansministern envisas med att ta upp debattiden med att diskutera riksdagens utredningstjänst, som håller på att provköra ett långt ifrån utvecklat datorprogram. Återkom gärna till debatten när vi har kört Bosse Ringholms budget genom samma program. Då kanske vi kan ha en debatt om detta. Låt oss nu i stället fokusera på de allvarliga frågor som vi står inför.

Det är intressant när man läser Ekonomistyrningsverkets senaste prognos, som också innehåller en del ganska långa utblickar framåt i tiden. Det säger: Det decennium som vi nu befinner oss i är ett gyllene decennium. Då ska vi ha överskott. Då är demografin rätt. Då ligger de flesta ekonomiska faktorer väl till för att Sverige ska kunna samla i ladorna.

I själva verket kommer vi att öka statsskulden under denna gyllene period. Detta bevärdigar inte Bosse Ringholm att kommentera med ett enda ord. Han kommenterar inte heller det faktum att vi i dag har lika

många som under den djupaste lågkonjunkturen som lever på sociala ersättningar. Han talar inte om vad han tänker göra åt det. Han talar inte om hur han tänker få upp tillväxten så att också sysselsättningen ökar.

Ge då åtminstone ett besked! Försök att vika någon sekund, Bosse Ringholm, åt dagens ämne! Är han beredd att diskutera ett kompletterande balanskrav för statens finanser över en konjunkturcykel? Är det möjligt att svara på den frågan? Kan han få in det bland sina sarkasmer vore det väldigt bra.

Herr talman! Det är klart att det krävs en långsiktig strategi för att komma till rätta med detta. Men vi lär inte få något besked av finansministern på den punkten.

Sammanfattningsvis tycker jag att de ideologiska skygglappar som Socialdemokraterna har i kombination med samarbetet med de tillväxtfientliga stödpartierna är de enskilt största hoten mot en långsiktigt positiv utveckling av de svenska statsfinanserna.

I detta anförande instämde Karin Pilsäter (fp).

Anf. 19 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Huvudskillnaden i den här debatten är att fyra partier, de icke-socialistiska partierna, går till angrepp mot Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna och säger: Ni har inte balans i statens budget. Det borde man ha.

Jag tror inte att man som på den gamla tiden innan Bretton Woods-överenskommelsen bröt samman kan driva helt keynesiansk politik och styra allting. Det tror inte jag. Men det gäller också den andra extremen som man hör talas om här. Oavsett hur konjunkturen ser ut ska det vara balans i statens budget.

Det finns nu ett underskott. Ja, det är ett underskott, Karin Pilsäter. Jag vill att det ska vara ett underskott just nu eftersom konjunkturerna är dåliga. Om jag inte hade ett underskott nu skulle jag höja skatterna eller dra in pengar från kommunerna. Då får man bort underskottet. Det skulle bli katastrof för ekonomin och massarbetslöshet.

Jag måste säga till Anne Wibbles heder att hon inte hade balans i statens budget under några av de värsta lågkonjunkturåren. Det hade blivit ännu värre katastrof då. Att stå här och med kraft begära att det alltid ska vara balans i statens budget och samtidigt säga att man ska sänka skatterna är två saker som inte går ihop.

Man kan inte på samma resa åka norrut och söderut samtidigt, även om man enligt det slitna uttrycket är kluven, och så vidare. Det är omöjligt. Då får man i varje fall ge upp talet om sänkt skatt. En ersättning av överskottsålet med ett mål om balans i statens ekonomi skulle leda till en sämre finanspolitik.

Under den sista halvminuten av min talartid vill jag säga följande, herr talman. Jag tror att vi ska se över budgetsystelet och ha in en arbetslöshetsvariabel som vi kan styra med. Det bör också kunna vara flexibelt så att vi till exempel ska kunna höja taket 2005 och sedan parera det med en sänkning 2006. Det vore konjunkturrellt riktigt.

Fundera på det, ärade ledamöter i kammaren och ärade tjänstemän i departement och kanslier! Jag tror att det skulle kunna vara en kreativ utveckling som gynnar jobben.

*Särskilt anordnad
debatt om stats-
finansernas lång-
siktiga utveckling*

Anf. 20 LENA EK (c):

Herr talman! Centerpartiet var med och tog ansvar under 90-talet för att sanera svensk ekonomi. Mellan 1995 och 1998 sparades 160 miljarder kronor för att stabilisera svensk ekonomi och för att hjälpa människor långsiktigt och ta ansvar över generationsgränser. Det var tuffa politiska beslut, men de var nödvändiga. Det var konstruktiv politik.

Vad har hänt sedan dess? Jo, i syfte att garantera socialdemokratiskt maktinnehav i valet 2002 användes till och med 8 miljarder mer. Det var 168 miljarder i vallöften enligt siffror inte från oss utan från Konjunkturinstitutet. En lika stor summa som sparades i saneringsarbetet som var så tufft hade lika snabbt slösats bort.

Till och med siffrorna för de underskott som vi har nu – den långa raden av underskottsår – friseras, och man använder pengar som egentligen inte borde höra hemma i statsbudgeten och redovisningen. Det är vad Eurostat beslutat sig för att sätta stopp för. Det beslutet kommer eftersom alla stater är överens om det när de svarar Eurostat på frågan om vad som ska göras.

Det sägs att en väldigt populär skådespelerska, Birgitta Andersson, en gång sade: Jag behöver inte inledas i frestelse, jag kan gå själv. Ungefär så ser det ut. Vad har vi framför oss? Vi har en uppbyggnad av fler statliga underskott som ska ge resultat i nästa val också. Så ser det ut.

När vi talar om över- och underskott i det här sammanhanget ska man betänka att de mål som finns ska vara över en konjunkturcykel med goda och dåliga år. Vi har nu en lång räcka av underskottsår framför oss med den här ekonomiska politiken.

Vi har hört i den här debatten, felsägning eller inte, att det må vara tillåtet att luras på första maj. Det sätt som man använt statens finanser på, liksom det sätt som man använt pensionspengarna på i redovisningen, faller in under att luras på första maj.

Herr talman! Avslutningsvis skulle jag vilja tacka för att den här debatten har kommit till stånd. Det är en oerhört viktig diskussion, och jag hoppas att den fortsätter i andra forum efter att den är avslutad här i dag.

Anf. 21 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Debatten handlar om statsfinansernas långsiktiga utveckling. Men väldigt mycket av det som har sagts hittills har ett historiskt perspektiv och har ett väldigt kortsiktigt perspektiv – två tre år framåt. Det kallar jag egentligen inte en långsiktig utveckling. Långsiktig utveckling för mig är mycket längre än så.

Jag tog tidigare upp två aspekter, nämligen demografin och de miljörestriktioner som finns framför oss. Det är det som egentligen är våra långsiktiga begränsningar. Och det som vi verkligen behöver se till att vi har för att klara detta är en långsiktig strategi för uthållig tillväxt. Det innebär att vi också måste kosta på oss att investera i sådant som leder åt det hållet. Vi måste minska utsläppen av växthusgaser. Vi måste minska vår energiförbrukning. Det är en nödvändighet, annars klarar vi inte detta. Och vad händer om vi inte anpassar oss? Jo, då blir tillväxten lägre i stället därför att vi får en massa problem. Och det som står framför oss är klimatförändringar och konflikter som denna utveckling kommer att ge upphov till. Vi måste hitta lösningen på dessa problem för att få sunda offentliga finanser.

Anf. 22 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! När Moderata samlingspartiet begärde att riksdagens utredningstjänst skulle se över det egna partiets offentliga finansiella politik kom riksdagens utredningstjänst till slutsatsen att det var jättestora underskott, ofinansierade skattesänkningar och en väldigt tydlig rikmansprofil i skatteförslagen. Det var ingen nyhet för oss andra. Det hade vi sagt i årtionden. Men nu var det svart på vitt det som riksdagens utredningstjänst konstaterade. Och Moderata samlingspartiet fick lägga ned vapnen och konstatera att man hade en orättfärdig politik.

Mats Odell sade vid det tillfället att han var glad över att Moderaterna tog bort sina orealistiska så kallade dynamiska effekter. Han glädde sig över att Moderaterna skulle komma till besinning.

Veckan efter publiceras en granskning av Mats Odells partis, Kristdemokraternas, och Folkpartiets och Centerpartiets politik när det gäller offentliga finanser. Och riksdagens utredningstjänst kom till samma resultat, nämligen att det var ofinansierat, jätteunderskott och en ofördelaktig profil för kvinnorna. Värst var Folkpartiet där kvinnorna fick väldigt lite av skattesänkningarna. Då plötsligt var riksdagens utredningstjänst inte värd någonting, den som var så fantastisk veckan innan. Den hade fallit helt i värde enligt Mats Odell och Karin Pilsäter. Tala om att vända kappan efter vinden!

Jag vill till sist säga att när Centerpartiet ställer frågan om vi inte behöver ett balanskrav för statens finanser är mitt svar att det är mycket bättre att ha ett balanskrav för de samlade offentliga finanserna. Det är faktiskt mer ambitiöst.

Jag delar helt uppfattningen att man ska ha överskott i goda tider och att man ska kunna ha underskott i de statliga finanserna i dåliga tider. Det tyckte Ernst Wigforss på 20- och 30-talen. Det tillämpade han med framgång på 20- och 30-talen. Det har vi också kunnat göra med framgång under de senaste åren. Det är därför som vi har räddat fler jobb och haft lägre arbetslöshet än man har haft i vår omvärld, i Europa.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 26 mars.

3 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Johan Pehrson* (fp) avsåg sig uppdraget som extra suppleant i konstitutionsutskottet samt att *Pär Axel Sahlberg* (s) avsåg sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

4 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden och OSSE-delegationen

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Billy Gustafsson som suppleant i EU-nämnden och Åsa Lindestam som suppleant i OSSE-delegationen, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, samt att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp anmält Björn Hamilton som suppleant i EU-nämnden.

Förste vice talmannen förklarade valda till

suppleant i EU-nämnden
Billy Gustafsson (s)

suppleant i EU-nämnden
Björn Hamilton (m)

suppleant i OSSE-delegationen, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
Åsa Lindestam (s)

5 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Cecilia Widegren* (m) ansökt om föräldraledighet under tiden den 13 april–6 augusti.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Lars Elinderson* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för Cecilia Widegren.

6 § Meddelande om rättelse av motionstid för prop. 2003/04:126

Förste vice talmannen meddelade att motionstiden för prop. 2003/04:126 Undantag från skattskyldighet för vissa ersättningar i form av royalty och avgift skulle utgå *torsdagen den 15 april*.

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2003/04:126 till skatteutskottet

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Utbildningsutskottets betänkanden 2003/04:Ubu7–Ubu10

Prot. 2003/04:92
1 april

9 § Allmänna helgdagar m.m.

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU15
Allmänna helgdagar m.m.

*Allmänna helgdagar
m.m.*

Anf. 23 NILS FREDRIK AURELIUS (m):

Herr talman! Att just svenskar av alla människor inte kan ta emot svenska ordnar kan man tycka är en något egendomlig ordning. Den så kallade reformeringen av ordensväsendet 1975 som innebar just detta framstår därför, tycker jag, inte minst så här efteråt som ett något provinsiellt uttryck för kulturradikalism och historielöshet, strömningar som inte var så ovanliga för 30 år sedan och som väl fortfarande inte helt har avklingat.

Kung Gustaf Adolf uttryckte vid sitt sista ordenskapitel sitt beklagande över ”att behöva bryta en över 200 år gammal tradition, som i många avseenden varit en tillgång att räkna med”.

Två av de gamla svenska riddarordnarna kan fortfarande utdelas men inte till svenskar, som sagt. Men Serafimerorden kan en utländsk statschef eller därmed jämställd fortfarande få. Och Nordstjärneorden kan en utländsk medborgare eller en statslös person få, men inte en svensk. Svenskar får nöja sig med medaljer, och logiken i detta tycker jag är något svårgenomskådlig. Men det är tydligen mer jämlikt i någon mening.

I andra länder spelar ordensväsendet fortfarande en stor roll liksom i det internationella umgänget. Det är möjligen förklaringen till att utländska medborgare, eller statslösa för den delen, ska kunna få svenska ordnar.

Man kan för övrigt lägga märke till att många nya demokratier har rekonstruerat och återupprättat sitt gamla ordensväsende just för att markera sin nya identitet.

Det var naturligtvis riktigt att det gamla sättet att utdela ordnar på var något antikverat och förstelnat och skulle ha behövt ses över. Naturligtvis är det också riktigt att det finns andra sätt att belöna förtjänta svenskar. Men jag tycker ändå inte att det kan finnas någon rimlig anledning att utesluta den möjlighet som är så vanlig i vår omvärld. Det är också bakgrunden till flera motioner där man förespråkar en översyn och modernisering av den nuvarande ordningen.

Jag yrkar därför bifall till reservation 2.

Anf. 24 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag förstår inte varför inte alla Europavänner, och vi är många här i Sveriges riksdag, vill uppmärksamma Europadagen den 9 maj som en allmän flaggdag.

Folkpartiets yrkande om detta avstyrks ytterst knapphändigt i det betänkande som vi nu behandlar med hänvisning till tidigare ställningstagande i denna fråga. Inget omtänkande, alltså, och det är beklagligt.

Herr talman! Den 9 maj för 54 år sedan, det vill säga 1950, presenterades de idéer som så småningom ledde till kol- och stålunionen, det vill säga det moderna EU:s föregångare. Det var den franske utrikesministern Robert Schuman som tog detta fredsinitiativ för att för alltid förhindra nya krig mellan de länder i Europa som två gånger under århundradet legat i världskrig med varandra. Den dagen är väl värd att uppmärksammas.

År 1985 beslutade de dåvarande EG-medlemmarnas stats- och regeringschefer att just den 9 maj skulle firas som Europas födelsedag. I Sverige är förutom nationaldagen den 6 juni även FN-dagen den 24 oktober, nyårsdagen, första maj och Nobeldagen allmänna flaggdagar. Det är väl ändå så, herr talman, att Europadagen är minst lika viktig som – många av oss skulle säkert säga betydligt viktigare än – flera av de redan existerande flaggdagarna, och därför bör också den utses till allmän flaggdag.

Men det viktigaste skälet är att det allmänna flaggandet som en av många små åtgärder skulle stärka kunskapen om och uppmärksamheten kring det viktiga Europasamarbetet. Herr talman! Europadagen firas runtom i det övriga Europa. Varför ska vi då inte göra detsamma i Sverige?

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 25 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Precis som företag, organisationer och partier kan ha behov av att tacka och hedra dem som har gjort sig förtjänta inom deras områden har staten behov av att kunna hedra medborgare. Att staten ska hedra medborgare med generaldirektörsposter, poster som ambassadörer eller med förlänande av professors namn och heder är många gånger alltför dyrbart och innebär att skjuta över målet – det kan lätt bli politiska reträttplatser – medan kristallvaser och blommor kan vara alltför enkla erkännanden för en livslång och avgörande insats.

Det måste finnas någonting som inte är mycket dyrbart, med mångårig lön på en reträttpost, eller som inte är övergående som blommor som vissnar men som har en stor symbolisk betydelse.

Över hela världen finns ju faktiskt sedan flera hundra år tillbaka olika ordnar och medaljer, så också i Sverige. Men det svenska belöningssystemet, som vi just har fått höra belysas, är alltför fattigt och selektivt. Kungen delar ut sin medalj Litterus et artibus medan regeringen delar ut medaljen Illis quorum. Alla medaljer utdelas restriktivt. Men ordnar får däremot inte delas ut till svenska medborgare, enbart till utländska.

Detta innebär att vi går tvärtemot det övriga Europa, där i stort sett alla länder delar ut ordnar till sina egna medborgare och där en del länder, som vi har hört, har återinfört nationella ordnar. Det har skett i Norge, i de baltiska länderna och i före detta kommunistiska centraleuropeiska länder. Så har inte skett i Sverige.

En orden och en materiell gåva har samma ekonomiska värde. Det kan kanske handla om ett par tre tusen kronor för en dyrbar oljemålning eller en kristallvas, men en orden har ett oerhört mycket större värde för

mottagaren, för de anhöriga och för dem som berörs än en kristallvas eller en aldrig så tjugig eller porträttlik oljemålning. Det torde vara oomtvistligt att det offentliga belöningsystemet på ett eller annat vis bör utredas, så att inte politiska reträttplatser blir det enda sättet att belöna någon för god och trogen tjänst. Den utredningen bör också omfatta ordnarna.

Med detta instämmer jag i det yrkande om bifall till reservation 2 som redan framförts.

Kristdemokraterna och Moderaterna vill också lyfta fram Raoul Wallenberg och dennes förtjänstfulla gärning. Varje tid och varje generation behöver hjältar, några som tjänar som förebilder, och Raoul Wallenberg skulle för många ännu kunna vara en förebild vad avser humanitet, frihet, människovärde och kamp mot rasism. Därför menar vi att det skulle vara lämpligt att hedra honom på en bestämd dag och på ett lämpligt sätt.

Vi har också att behandla en mycket intressant reservation nr 1 av Miljöpartiets Gustav Fridolin, som vill ersätta dagens gemensamma nationella helgdagar med olika individuella sådana. Herr talman! Det är med spänning som vi nu vill höra det systemet närmare utvecklas här.

Anf. 26 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Jag har väl aldrig fått höra att man med sådan spänning ser fram emot att få höra ett anförande av mig i den här kammaren. Jag hoppas att jag kan glädja Tuve Skånberg med att inledningsvis säga att vår ideologiska och principiella inställning i de här frågorna är att man bör övergå från dagens ganska stelbenta helgdagssystem till att försöka finna något mer individuellt anpassat system där man utifrån olika sekulära, religiösa eller andra livsval kan välja innehåll i helgdagarna som passar för just dem.

Jag säger inte att jag har ett färdigt system för detta, men jag säger att det är en principiell inställning och någonting att arbeta efter. Det finns tyvärr ingenting i dagens betänkande om detta eftersom det inte fanns något motionsyrkande om detta. Jag vill ändå med min reservation klargöra vår principiella inställning.

Den reservation som vi har avgivit handlar också om majoritetens vilja att införa en ny helgdag genom att göra nationaldagen till helgdag. Jag kan inte förstå varför nationalistiska tendenser ska gynnas på det sättet. Jag kan inte heller förstå varför just de gränser som vi i dag lever innanför, framkämpade av krig, segrar och förluster genom historien, ska hedras genom att vi ska slippa jobba den 6 juni. Jag kan inte förstå varför det är nyttigt och nödvändigt just nu.

Nej, låt oss i stället hedra de globala dagarna för global gemenskap, världsmiljödagen, som vi kan se fram mot den 5 juni, eller FN-dagen. Det är dagar som vi kan diskutera, och vi kan titta på hur man närmare kan hedra dem. När det gäller nationaldagen är jag dock rädd för att vissa av mina utskottskamrater snarare lever i det förgångna. Vissa av dem vill väl också hissa flaggan den 9 maj, på EU:s egen nationaldag. Det är väl förståeligt, men jag är rädd för att man då höjer flaggan för en alldeles för inskränkt liten grupp av medborgare, EU-medborgarna som vi ser höjer sina murar mot omvärlden. Nej, låt oss hedra de globala dagarna i stället.

Herr talman! Låt mig också orda någonting om den fråga som lyfts fram i en reservation i det här betänkandet, om att hedra Raoul Wallenberg. Låt mig till protokollet klargöra att vi absolut inte har några verkliga invändningar mot att man på något sätt hedrar Raoul Wallenberg, en person som visat väldigt stora förtjänster genom historien. Att bestämma att man ska ha en hedersdag för honom får möjligen ses över i något bredare sammanhang, där man också tittar på andra människor som gjort stora saker genom historien. Givetvis har vi ingenting emot att också han hedras.

Men låt mig också säga att om man på ett riktigt sätt ska hedra Raoul Wallenberg ska det nog inte ske genom införande av en hedersdag utan kanske genom en flyktingpolitik som innebär att den som i dag gör det som han gjorde under andra världskriget skulle bli hedrad och inte utmålas som kriminell. Den som i dag försöker skydda flyktingar och hjälpa flyktingar undan statens sätt att kasta ut människor till tortyr och förföljelse kan möjligen se fram emot att det någon gång i framtiden i KU debatteras en hedersdag för honom, men i dag har han ingen lätt uppgift.

Svensk flyktingpolitik blir allt stramare, och möjligheten att få en fristad i Europa blir allt mindre. Skulle vi verkligen hedra Raoul Wallenberg och agera till hans minne, är det givetvis detta som ska komma fram.

Anf. 27 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Herr talman! När det gäller Raoul Wallenberg är jag böjd att hålla med Gustav Fridolin om att det nu kan vara väl så svårt som det var på hans tid. I den humanismens och inte kommersialismens och girighetens anda som han verkade i bör också vi ge utrymme för människor att verka i dag.

Men det som jag begärde replik för var naturligtvis Gustav Fridolins kritik mot det stelbenta systemet med nationella helgdagar.

Vi ska snart fira påsk. Oavsett om det handlar om äggplockning på hamnplan i Skillinge, som jag kanske kommer att vara med på, eller om det handlar om att gå i fjällen eller att göra någonting annat, till exempel uppsöka en högmässa, är det inte praktiskt att vi gör det samtidigt? Eller vill Gustav Fridolin stanna kvar här på midsommarafton, julafton och påskdagen?

Anf. 28 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande har vi inte något annat system färdigt. Men jag tror att Tuve Skånberg ändå måste erkänna att det finns ett problem med dagens system. Vi som firar påsk – jag ska vara i Stockholm och måla ägg, och jag hoppas att Tuve får trevligt i Skillinge – har inte så stora problem. Men en muslim som hellre vill ha sina helgdagar utlagda runt ramadans högtider, en fältbiolog som hellre än första maj skulle vilja ha ledigt på världsmiljödagen och en världsmedborgare som helst vill vara ledig på FN-dagen tycker väl att det är lite konstigt att det ska avgöras i det här huset. En person som absolut inte hyser några nationella tendenser tycker att det är jobbigt att riksdagens majoritet beslutar att man minsann ska vara ledig den 6 juni och vill kanske hellre vara ledig någon annan dag. Låt den personen göra det! Låt oss hitta ett system där det är möjligt!

Anf. 29 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Herr talman! Det är en intressant tanke att man ska kunna ha flexhelgdagar, inte bara flexarbetsdagar, och att man kan flexa lite när man tycker att man vill vara ledig. Vill man sitta här och jobba på julaf-ton är det fritt fram. Men, ärligt talat, det är ingen som förbjuder Gustav Fridolin att komma hit om han känner en väldig dragning till det.

Naturligtvis är det ogörligt. Vi måste ha någon typ av konsensus när det gäller de stora nationella dagarna. Han har själv målat upp omöjligheten att ha ett flexsystem med en fond av lediga dagar som man kan ta ut efter eget skön.

Anf. 30 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Jag lägger märke till att Tuve Skånberg är en av dem i majoriteten som vill göra just den 6 juni till en helgdag och inte svarar på den delen av min fråga. Men låt mig svara på det han tar upp.

Varför ska det vara helt omöjligt? Det är väl en ganska trist politisk syn? Låt oss tänka oss att vi förlänger semestern med det antal dagar som vi i dag har helgdagar och ser till att den tiden blir semester med lite större skydd och rätt att ta ut de dagar man väljer. Visst finns det möjlighet om vi bara finner dem. Jag tror inte att vi hittar det systemet i dag. Det finns ingen sådan reservation i betänkandet. Det är ändå viktigt att slå fast den principiella ställning vi har.

Om det skulle vara så omöjligt som Tuve Skånberg säger att avskaffa dagens rigida helgssystem och vi i fortsättningen måste ha nationellt fastslagna helgdagar, hoppas jag i enlighet med att kyrkan har skilts från staten att jag och Tuve Skånberg kan sitta ned och hitta vilka helgdagar som kan passa och som inte alla hör till den kristna religiösa historien. Även muslimer ska på ett bra sätt kunna få ledigt runt ramadan, en helgdag som är mycket större för muslimer än vad annandag pingst är för många kristna.

Anf. 31 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag vill uppmärksamma Gustav Fridolin om att jag talar om Europadagen. Det innebär att det inte bara handlar om den snäva kretsen av medlemmar i det nuvarande EU och de som sedan kommer till, utan Europa är faktiskt alla länder som ingår i hela begreppet Europa, det vill säga 45 medlemsstater. Oavsett vilken inställning man har till EU eller inte borde man väl ändå kunna ställa upp på att fira oss i Europa, att markera samhörigheten inom Europa. Initiativet kom visserligen via ledande politiker i dåvarande EG, men det är fråga om att betona att vi ska se hela Europa. Gustav Fridolin representerar visserligen ett parti som är EU-negativt, men han borde kunna ställa upp på att flagga för Europa den 9 maj.

Jag vill nämna att jag tillsammans med ett par partikamrater har väckt enskilda motioner med ungefär samma inriktning som Gustav Fridolin när det gäller möjligheten till flexiblare uttag av olika religiösa dagar. Detta har behandlats av arbetsmarknadsutskottet. Det har tyvärr setts som bara en arbetsmarknads- och arbetstidsfråga. Jag hoppas för egen del att så småningom nå fram i frågan. Då kanske det finns anledning för mig och Gustav att fundera vidare på hur man ska lösa detta rent praktiskt.

Anf. 32 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Vi bygger oväntade allianser innan frågestunden. Jag ser fram emot det samarbetet.

Jag har givetvis ingenting emot att vi betonar samhörigheten i Europa så länge det inte görs på bekostnad av samhörigheten över världen, såsom det mycket ser ut att göra när man i EU-konstitutionen ska skriva in olika symboler, fastställa EU:s flagga, EU:s nationaldag, EU:s hymn och till och med EU:s motto. Jag tror inte på att man bygger identiteter ovanifrån utan de bygger vi underifrån.

Jag är dock glad att Helena Bargholtz äntligen ser skillnaden mellan Europa och EU. Det anstår verkligen en ledamot i Europarådet. Många EU-vänner har ofta svårt att göra den distinktionen. Tyvärr var inte heller Folkpartiet med oss när vi i riksdagen krävde att Europaparlamentet ska byta namn till EU-parlamentet eller Europeiska unionens parlament och de övriga krav vi ställde för att markera att EU är en liten klubb i det stora Europa.

Om Helena Bargholtz vidhåller sitt krav att det här är någonting som handlar om hela Europa, Europas samhörighet i en större enhet, kan vi nog till nästa motionstid förutom att skriva en motion om helgdagar också skriva en motion om att vi kan flagga på Europadagen om vi också kan bestämma att vi ska flagga med FN-flaggan på FN-dagen och markera de globala högtider vi har tillsammans.

Anf. 33 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Det är roligt när vi får framgångar i riksdagen på olika sätt. När det gäller FN-dagen flaggar vi faktiskt den 24 oktober. Jag hoppas att Gustav noterar detta. Jag kan inte säga att det ena utesluter det andra. Det viktiga är att vi genom att flagga markerar att det är viktiga dagar.

Jag kan nämna att jag i ett annat sammanhang har väckt förslag om att vi ska ha EU-flaggan i riksdagens plenisal. Men jag antar att jag inte lär få med Gustav Fridolin på det.

Anf. 34 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Nej, jag vill helst plocka ned den också och i stället hissa den globala FN-flaggan. Den hade varit vacker i vår plenisal.

Vi inser att vi står en bit ifrån varandra. Ska vi bestämma vilken dag vi ska flagga för Europa kanske inte den bästa dagen är den då Kol- och stålunionen sjösattes utan möjligen den dagen då andra världskriget avslutades, då Europa kunde frigöra sig från krigets bojor, eller en annan viktigare dag i Europas historia.

Anf. 35 BARBRO HIETALA NORDLUND (s):

Herr talman! Det är dags för KU:s årliga betänkande om allmänna helgdagar. Allmänna helgdagar med mera debatteras i kammaren ungefär en gång om året. I år finns elva förslag till riksdagsbeslut, och det finns fyra reservationer till betänkandet. Som vi har hört tidigare från talarstolen känner vi igen förslagen från tidigare år.

Herr talman! Jag börjar med att yrka avslag på reservationerna, och därmed yrkar jag bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Jag har helt kort några kommentarer som gäller motionerna. Det är motioner som KU har behandlat och också avstyrkt under flera år. I betänkandet finns utskottets avslagsmotivering.

Det finns i år två motioner om nationaldagen som helgdag. En motion är för, och en motion är emot. Utskottet och riksdagen har genom ett tillkännagivande uppdragit åt regeringen att utreda frågan. Utredning pågår med tydliga direktiv om att den 6 juni ska bli helgdag. Utredningstiden har förlängts, och utredaren kommer att presentera ett betänkande den 3 maj. Intill dess har utskottet sagt att vi avvaktar utredningsförslaget.

Gustav Fridolins och Miljöpartiets reservation på den punkten och argumentationen mot den 6 juni som en helgdag har vi hört tidigare. Men jag måste få reagera mot det Gustav sade att det var i något slags nationalistiskt syfte som vi skulle ha beslutat att införa helgdag den 6 juni. Det är det då rakt inte! Helt tvärtom, skulle jag vilja säga. Jag som tillhör en av dem som under många år pläderade emot den 6 juni som helgdag kunde till sist tillsammans med mitt parti konstatera att det händer positiva saker i Sverige just den 6 juni. Man lyfter fram de nya svenskarna och deras tillhörighet till vårt samhälle; hälsar dem välkomna. Den 6 juni har kommit att utvecklas till någonting som minst av allt kan betraktas som nationalistiskt. Tvärtom – vi tog tillbaka fanan från andra krafter, som ville använda den svenska flaggan i helt andra syften.

På något vis kunde jag se den här processen och utvecklingen i samhället och till slut också ändra uppfattning. Jag tror inte att det går att uppbringa någon som är så långt ifrån nationalistisk som jag personligen är. Gustav Fridolin kan inte använda det argumentet om han vill vara seriös.

Däremot menar jag att det förslag som Miljöpartiet har lagt fram är intressant att se i sin förlängning. Helena Bargholtz och Gustav Fridolin fann ju varandra i den här debatten. Jag tror att de kommer att finna en rad problem allteftersom den här diskussionen fortgår. Det är inte så att våra helgdagar bara har en religiös prägel. I så fall skulle skilsmässan mellan kyrkan och staten föranleda en annan hållning. Det handlar om kultur, tradition och arbetsmarknadens parter.

Det har alltså hänt väldigt mycket i den här processen. Helgdagar har förändrats. Man har tagit bort några, och det har kommit till någon enstaka. I den här långa processen och diskussionen om individuella helgdagar ska det bli intressant att se vad som faller ut.

Vi har från utskottets sida sagt att vi avvaktar utredningen om den 6 juni som helgdag.

Återigen frågan om det offentliga belöningssystemet: Det behöver reformeras, hävdar Moderaterna i två motioner. I den här frågan växlar motionsskrivandet lite mellan moderater och kristdemokrater. Utskottet anser, som vanligt, att det inte finns några särskilt tunga skäl för en översyn av det offentliga belöningssystemet. Utskottet anser att det inte är påkallat med några förändringar nu heller, i varje fall inte sådana förändringar som skulle gå i motionärernas syfte.

En annan fråga gäller Europadagen som flaggdag. Jag skulle vilja säga till Helena Bargholtz, som har pläderat för den saken flera år i rad, att vi kan flagga den 9 maj. Det flaggas redan den 9 maj. Det finns alla möjligheter för den som vill flagga att göra den 9 maj till den högtidsdag

som Helena Bargholtz vill ha. Jag kan inte se att det finns några särskilda skäl till att riksdagen skulle fatta formella beslut i den frågan.

Inrättandet av en Raoul Wallenbergs dag är också en känd fråga för oss. Utskottet är helt överens med motionärerna om det fina i att hålla minnet över Raoul Wallenbergs insatser levande. Det har vi uttalat oss om tidigare. Men det ska inte nödvändigtvis vara ett riksdagsbeslut. Jag hänvisar, precis som kulturutskottet, till Forum för levande historia eller andra berörda institutioner som kan ta initiativ. Det finns många sätt att högtidligt fira Raoul Wallenbergs dag.

Med det, herr talman, yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag.

Anf. 36 NILS FREDRIK AURELIUS (m) replik:

Herr talman! Barbro Hietala Nordlund ska naturligtvis inte kritiseras för att hon har ändrat åsikt i fråga om nationaldagen – kanske efter att ha lyssnat på våra debatter här. Möjligen får man ändå antyda att det var någon annan inom partiet som ändrade sig först, någon som rentav bestämmer ännu mer. Sedan ändrade sig också socialdemokraterna i riksdagen.

Frågan gäller dock inte detta, utan belöningssystemet. En utländsk person, eller en statslös person, kan få Kungl. Nordstjärneorden på grund av personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse. Svenskar kan få ta emot utländska ordnar. Vad finns det för starkt argument för att svenskar inte ska kunna ta emot just svenska ordnar?

Tillåt mig tillägga en mer teknisk aspekt: Hur gör vi med människor som har dubbla medborgarskap? Är det inte lite diskriminerande att svenskar – bland alla nationer inom EU – inte kan få ta emot svenska ordnar?

Anf. 37 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Redan vid tiden för reformeringen av ordensväsendet fanns den här diskussionen, när man gjorde åtskillnaden mellan svenska och utländska medborgare. Jag har ett citat av en moderat, som heter Hernelius, som var mycket upprörd. Han tyckte att det nya, reformerade systemet skulle vara ”diskriminatoriskt” om det enbart kunde förlänas utlänningar. Citatet är från 1973.

Visst kan jag hålla med om det ni säger. Okej! Det finns en inkonsekvens i detta – det ska vi inte förneka. Men vi ser inte att det skulle utgöra ett bekymmer eller problem. Ordna och utmärkelserna gentemot utländska gäster eller medborgare uppfattas som ett propagandamedel.

Ni har själva skrivit i motioner under flera år att det är billigt och mycket uppskattat, eftersom man också i kulturer där man fortfarande använder sig av det här i betydligt större utsträckning än Sverige – ni har radat upp flera länder – uppskattar det.

Vid tiden för reformeringen var parterna överens om att det här var otidsenligt och odemokratiskt. Vi ser det fortfarande så.

Anf. 38 NILS FREDRIK AURELIUS (m) replik:

Herr talman! Jag noterar att Barbro Hietala Nordlund inser att det finns en viss inkonsekvens här.

Det är inte så att ordnar utdelas av något slags propagandistiska skäl, utan det är på grund av personliga insatser för Sverige och för svenskt intresse, som det heter. Så får man nog se det.

Frågan kvarstår ändå: Vilket är det goda skälet? Vad skulle hända som är så negativt om svenskar fick ta emot svenska ordnar? Skulle de moraliskt eller politiskt inte klara av detta, som dessa – möjligen något mindre upplysta, om jag förstår Barbro Hietala Nordlund rätt – utlänningar så bra klarar av?

Anf. 39 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Lagg inte den undermeningen i det jag säger!

Vid tiden för reformeringen var parterna överens om att det fanns andra sätt att visa medarbetare som har gjort förtjänstfulla insatser uppskattning. Det är alldeles riktigt – alla människor behöver få känna uppskattning och hedras. Men det sätt på vilket ordensväsendet var uppbyggt från grunden, och fortfarande har kvar delar av, handlade om konungars glans och riddare. Det handlade om något som var långt ifrån det som är värdigt ett modernt, demokratiskt samhälle – ett Sverige i tiden.

Det var svar på den frågan.

Anf. 40 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Det är väl självklart att den 6 juni, nationaldagen, ska användas till positiva saker och inte till något annat. Det är beklagligt när det görs på ett annat sätt, precis som övriga 364 dagar om året ska användas till positiva saker. Men varför är det här just avhängigt av att vi blir lediga den dagen? Vad är skälet till att vi ska ta just det steget just nu? Är det inte att blika strömningar som fanns längre bak i tiden, när man gärna ville hedra de framkrigade gränser som vi har runt vårt land? Jag tycker att det är fel tid att göra detta.

Jag tror till och med att många av de positiva saker som Barbro Hietala Nordlund pekar på kommer just av att det här är en dag som alla andra, då vi jobbar ihop, kan sitta och äta bakelserna tillsammans på arbetsplatsen och samtala. Det skulle till och med kunna vara förstört om vi tvingades vara lediga den dagen.

Jag passar på att yrka bifall till min reservation 1, vilket jag är rädd att jag missade i mitt anförande.

Min fråga till Barbro Hietala Nordlund rörde dock ett annat ämne, och det är helgdagarna i stort och det problem vi har i dag med att de är fastlagda systematiskt i ett ganska stelbent system. Är det inte ett problem att vi som är kristna har lätt att finna våra helgdagar därför att de är inplanerade i almanackan, medan landets troende muslimer har svårt att ta ledigt just kring högtiderna runt ramadan, som kanske är mycket mer betydelsefulla för dem än några av de kristna högtiderna, som vi fortfarande håller röda i vårt land?

Anf. 41 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Gustav Fridolin har någon annan kunskap eller någon annan information än jag på den här punkten. Det är självfallet så att muslimer eller judar som har andra högtidsdagar än vad vi har ska ha möjlighet att ta ut en ledig dag. Jag har uppfattat att det är en fråga mellan arbetsgivaren och den enskilde. För det mesta tror jag

inte att man upplever det som ett stort problem. Om det skulle visa sig vara det får vi väl ta upp en diskussion på något sätt. Än så länge tror jag att det är viktigt att vi framhåller att detta ska gå att lösa mellan parterna.

Världen är full av högtidsdagar. Jag såg att det finns en bra bit över 100 högtidsdagar runtom vår jord. Då är frågan vilka av dem som är viktigare än andra. Jag tror att det är en svår nöt att knäcka, men de stora religiösa högtiderna för våra invandrare måste kunna lösas genom förhandlingar parterna emellan.

Anf. 42 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Problemet med vilka dagar som är viktiga är individuellt. Själv tycker jag att världsmiljödagen den 5 juni är en väldigt viktig dag. Min tid på Irland lärde mig att S:t Patricks day kan vara en väldigt trevlig dag den också. Då skulle jag kunna ha en möjlighet att ta ut helgdagar här eller där, eller åtminstone en lite större möjlighet än vad som finns i dag.

Barbros argumentation går liksom lite runt. Hon säger att detta inte är något problem och att man kan lösa det bäst man vill om det finns andra dagar som man vill vara ledig och om man har en religiös uppfattning som inte passar med den svenska kalendern. Menar Barbro då att det inte är någon skillnad på nationellt beslutade helgdagar och semester? Då kan vi ju lika gärna avskaffa hela helgdagssystemet och förlänga semestern om det inte är någon skillnad. Den åsikten har inte ens jag utan anser att det bör finnas större skydd runt de röda dagarna och att man kanske bör ha ett helgdagskonto eller något annat. Om det inte är någon skillnad kan vi lika gärna avskaffa helgdagarna och låta det vara helt individuellt med en förlängd semester.

Anf. 43 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Nu drar Gustav Fridolin i väg faktiskt. Jag tror inte att hans förslag om ett individuellt helgdagskonto är så där fantastiskt genomtänkt. Det finns åtskilliga både tekniska och andra problem med det. Vi må väl i alla fall respektera att vi lever i ett land som har en kultur och en tradition där det ser ut på det här sättet än så länge. Jag tror att vägen till Gustavs system är ganska lång.

(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 44 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det är dags för veckans frågestund, och vi hälsar följande statsråd välkomna: finansminister Bosse Ringholm, utbildningsminister Thomas Östros, statsrådet Hans Karlsson, jordbruksminister Ann-Christin Nykvist och försvarsminister Leni Björklund. Varmt välkomna!

Finansminister Bosse Ringholm besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Förmögenhetsskatten

Anf. 45 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Jag har en fråga till finansminister Bosse Ringholm.

Förmögenhetsskattens vara eller inte vara har varit i politikens fokus de senaste veckorna. Det råder i dag en relativt bred enighet om förmögenhetsskattens skadliga effekter för god utveckling och tillväxt i Sverige och vikten av att ta bort den orättvisa och lotteribetonade skatten.

Skiftande signaler med stor spännvidd den senaste tiden har skapat många frågetecken kring regeringens inställning till förmögenhetsskattens fortsatta existensberättigande.

Kan finansministern i dag bidra till att räta ut dessa frågetecken och därigenom klargöra regeringens inställning till förmögenhetsskatten?

Anf. 46 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Skatter är en del av vårt välfärdssamhälle. Skatter har vi för att betala de välfärdsreformer och välfärdssystem som vi har, det vill säga skolan, sjukvården, äldreomsorgen, barnbidragen och studiebidragen betalas med våra skatter.

Därför är det väldigt viktigt att skatter är rättvisa. Skatter ska tas ut efter bärkraft, det vill säga den som har högre inkomster, större förmögenhet och mer pengar ska också betala mer till välfärdssamhället, och det är mot bakgrund av det som vi sedan många år tillbaka har haft en särskild förmögenhetsskatt. Det är ungefär 5 % av skattebetalarna som betalar förmögenhetsskatt, och det är de som har större förmögenheter eller större tillgångar.

Vi har under de senaste åren förändrat förmögenhetsskatten. I takt med att taxeringsvärdena på fastigheterna har stigit i höjden har vi också höjt det så kallade fribeloppet, det vill säga gränsen för när man börjar betala förmögenhetsskatt. Det har varit ett sätt att möta de kraftiga hus- och fastighetsprisstegringar som vi har sett på marknaden under senare år.

Det finns nu ett förslag från en statlig utredning, och den kommer att beredas på vanligt sätt.

Anf. 47 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! I riksdagsdebatten den 24 mars om förmögenhetsskatten sade den socialdemokratiska representanten att skatten hade god effekt, och man fick ett tydligt intryck av att den skulle bestå. Detta förstärktes

sedan av Egendomsskattekommitténs slutsatser. Samtidigt har statsministern sagt att han är beredd att slopa förmögenhetsskatten. Vad är det som gäller egentligen?

Anf. 48 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Den förmögenhetsskatt vi har i dag ger ungefär 5 miljarder kronor i intäkter. Det är ganska mycket pengar som kan användas exempelvis för att anställa fler lärare eller fler sjuksköterskor eller förbättra vårt välfärdssamhälle på olika sätt och vis. Från den synpunkten har skatten definitivt gett god effekt som ett bidrag till statsinkomsterna.

Det finns en del problem med förmögenhetsskatten, och det har be-lysts av en särskild utredning, Egendomsstattekommittén. Det har be-lysts i tidigare utredningar också, bland annat en som P.-O. Edin genom-förde för några år sedan där P.-O. Edins slutsats var att man i första hand skulle försöka se om man kunde bredda basen för förmögenhetsskatten. Misslyckades man med det skulle man i stället avskaffa skatten, och han ville då höja skatten på pensionssparande från 15 till 30 % för att finansi-era den reformen. Det första ledet i hans förslag väckte väl stor entusiasm – det andra inte samma entusiasm. Något förslag har inte lagts i anled-ning av just det utredningsbetänkandet.

Det finns skäl att titta på de förtjänster och brister som finns i förmö- genhetsskatten i fortsättningen.

Kompetenskonton

Anf. 49 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till arbetslivsminister Hans Karlsson.

Det är ju viktigt att lite äldre människor i arbetslivet kan vidareutbilda sig och studera och också ta ledigt för studier. Det är ofta en garanti mot att de inte ska bli arbetslösa efter några år.

Vi i Folkpartiet har länge drivit frågan om att man ska ha rätt att spara på kompetenskonton och att man ska kunna få göra det skattefritt på samma sätt som man sparar till pensionen. Riksdagen fattade ett princip- beslut om det här för två år sedan, och man har snart avsatt ca 7 miljarder kronor för detta, men ändå kommer inget förslag. Hans Karlsson sade för ett år sedan att det skulle komma inom mandatperioden.

Nu frågar jag om ministern i dag kan svara på när det kommer ett re- geringsförslag om kompetenssparande.

Anf. 50 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan svara att det kommer, men däremot inte när. Det löfte som är givet är att det kommer under mandatperioden.

Frågan bereds fortfarande, och den är i sitt slutskede, kan jag säga utan att säga för mycket, hoppas jag.

Anf. 51 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! För en vanlig löntagare tar det ju rätt lång tid att spara ihop till en summa som räcker för ett års studier. Det är ju synd om de

som är 30 år i dag inte ska kunna få pengar till vidareutbildning om 10–15 år.

Men framför allt blev jag väldigt besviken när jag läste i Dagens Nyheter att i regeringsförhandlingar om budgeten diskuterar man att ta de här 7 miljarderna och lägga på något annat, som antingen regeringen, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet funderar på.

Kan Hans Karlsson dementera de ryktena, eller är ni beredda att förhandla bort de här pengarna som är avsatta för kompetenskonton?

Anf. 52 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan inte gå in på de närmare diskussionerna med anledning av vårpropositionen nu. Det som gäller är att frågan om individuellt kompetenssparande är föremål för beredning. Så är det.

Behörighet till högskolan

Anf. 53 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! I en tidningsintervju i söndags sade det socialdemokratiska skolborgarrådet i Stockholm, Erik Nilsson, att han inte vill att alla gymnasieelever ska få allmän behörighet till högskolan.

Min fråga är om utbildningsministern delar sin partikollegas uppfattning.

Anf. 54 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är klart att jag samarbetar väldigt intimt med skolborgarrådet i Stockholm – han är ju socialdemokrat och driver socialdemokratisk skol- och utbildningspolitik. Han arbetar där med det som vi tycker är väldigt viktigt, nämligen att stärka kvaliteten i utbildningen för de elever som inte har haft en bra skolgång i grundskolan, som måste få stöd och hjälp för att få baskunskaperna med sig, som måste få tillgång till gymnasieutbildning för att de också ska kunna få chansen att komma ut på arbetsmarknaden.

Det är ju så att alla elever inte kommer att klara godkänt i gymnasieskolan under tonåren, utan en del kommer att komma tillbaka senare. Det vet vi. Det händer saker i unga människors liv. Skoltröttheten kan vara väldigt tuff. Då är det bra att man i Stockholm har ambitioner också för denna elevgrupp. De ska komma så långt som det bara är möjligt och få med sig de kunskaper som de behöver.

Så Erik Nilsson, skolborgarrådet i Stockholm, har mitt fulla stöd, och vi arbetar i fullt samförstånd.

Anf. 55 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är en plötslig och välkommen insikt hos utbildningsministern att alla elever inte kommer att nå de mål som finns i gymnasieskolan. Frågan är då varför inte utbildningsministern tar initiativ för att sätta in åtgärder så att våra elever får den hjälp och det stöd de behöver och får möjlighet att uppnå den utbildning de behöver för att klara ett bra vuxenliv.

Det skulle behövas en mångfald i gymnasieskolan. Nu har i och för sig utbildningsminister Östros plötsligt börjat prata om en lärlingsutbild-

ning efter många års motstånd, men min fråga är: Kommer utbildningsministern att se till att den utbildningen och den övriga gymnasieskolan utformas i ett så nära samarbete med det lokala samhälls- och näringslivet så att det blir verklig kvalitet och inte bara ännu en politisk luftpastej där alla elever ska pressas in i samma fack på samma sätt?

Anf. 56 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är inte lätt att förstå Kristdemokraternas utbildningspolitik, inte heller när man lyssnar denna gång på Torsten Lindström.

Beröm till regeringen för vår gymnasiepolitik tackar vi för. Men vad är egentligen alternativet? Det Kristdemokraterna har stått för hittills är att det inte ska vara några öronmärkta bidrag till skolan. Det ska inte vara något särskilt stöd till att anställa fler lärare och minska klasserna i skolan. Dessutom har man när det gäller gymnasieskolan drivit att stora elevgrupper, de som har behörighet till gymnasieskola och går yrkesinriktade program, inte ska behöva läsa kärnämnen, det som är så viktigt för alla elever för att de ska klara sig i ett snabbt föränderligt näringsliv. Det känns inte som en modern gymnasiepolitik.

Men Kristdemokraterna är naturligtvis i riksdagsbehandlingen av den proposition som regeringen snart lägger fram om en förnyad gymnasieskola välkomna att fortsätta berömma regeringen och också stödja regeringens förslag.

Arbete och föräldraskap

Anf. 57 NICLAS LINDBERG (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Hans Karlsson.

Vi har i medierna kunnat följa en debatt som visar att det fortfarande finns svårigheter att kombinera arbete och familjeliv. Runtom i landet finns det enskilda som kan berätta hur de faktiskt missgynnas i dag som föräldrar. En sådan helt oacceptabel företeelse är att föräldralediga ibland sägs upp under föräldraledigheten för att arbetsgivaren ska slippa uppsägningslön.

Min fråga till statsrådet är: Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att underlätta för föräldrar att kombinera familj och arbete och för att möta de här orättvisorna på arbetsmarknaden?

Anf. 58 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det är en alldeles riktig beskrivning som ges av förhållandena på arbetsplatsen, särskilt för unga kvinnor, blivande föräldrar och föräldrar.

Vi arbetar just nu med ett förslag som ska föreläggas riksdagen så småningom. Det innehåller i varje fall två delar som jag tror kommer att göra att man kan komma till rätta med en del av de här problemen.

Det ena handlar om att minska möjligheten att använda korttidsanställningar som ett slags staplad tillsvidareanställning. Det ska inte vara möjligt. Man ska snabbare få sin tillsvidareanställning.

Det andra är att vi ska ha skarpare bestämmelser mot arbetsgivare som missgynnar föräldrar, i synnerhet när de är föräldralediga, eller kvinnor som är gravida. Ett sådant förslag kommer.

Anf. 59 NICLAS LINDBERG (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och undrar om statsrådet har någon uppfattning om vilka möjligheter regeringen har att få stöd för de här förslagen i den här kammaren. Vi vet ju att det på andra områden har varit svårt att få med övriga partier på den här typen av förbättringar. Jag tänker bland annat på undantagsregeln vid uppsägningar, som det har varit diskussion om och där föräldralediga också har farit väldigt illa.

Ser ministern att det finns någon risk att regeringens förslag inte kan få gehör i kammaren när det väl kommer hit?

Anf. 60 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det är egentligen för tidigt att svara på, men jag har i dagsläget ingen anledning att vara pessimistisk när det gäller möjligheten att i kammaren få majoritet för den här typen av förslag. Än så länge är jag hyggligt lugn därvidlag.

Lantbrukares ekonomiska situation

Anf. 61 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruksministern.

Vi har i dagarna, via *Lantbruksbarometern*, kunnat ta del av att lantbruket befinner sig i en ytterligt bekymmersam situation ekonomiskt. I denna bekymmersamma situation får vi också ändringar av spelreglerna via MTR-reformen.

Enskilda lantbrukare som har investerat stora summor för att göra miljöförbättringar och effektivisera produktionen riskerar att tappa hundratusentals kronor.

Min fråga till ministern är: Vad avser ministern att göra för att dämpa de här omfördelningseffekterna och de stora tapp som enskilda företag kan utsättas för?

Anf. 62 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Vi står just nu mitt uppe i ett genomförande av en ganska radikal reform som EU:s jordbruksministrar har beslutat. Utgångspunkten är att vi ska värna om ett konkurrenskraftigt jordbruk. Vi ska värna om ett öppet landskap, viktiga miljö- och kulturmiljöintressen. Vi ska se till att vi får ett balanserat förslag.

Vi har mycket noga studerat jordbrukets lönsamhetssituation och väger in det när vi nu lägger fram de förslag som ska ge oss det bästa möjliga resultatet utifrån de svenska intressena. Vi ska se till att vi får en balans mellan det som kallas för produktionsjordbruk och ett extensivt jordbruk, så att vi får en tillräckligt stor kritisk massa när det gäller slakterier och vidareförädling för att få ett tillräckligt antal betande mular i Sverige. Där har vi nyckeln till att vi ska kunna värna både produktionsjordbruket och miljöintressena. Vi ska ha ett konkurrenskraftigt jordbruk.

Den här reformen är *en* del som kan bidra till att vi får en bra lösning. Sedan finns det också en hel del som jordbruket självt kan göra för att öka effektivitet och produktivitet.

Anf. 63 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! Det svaret var ganska övergripande sektorsvis. Det jag frågade om gällde de enskilda företagare som försörjer sina familjer efter stora investeringar och som nu riskerar jättestora förändringar i sina intäkter.

Kommer ministern att verka för att det ska bli en övergång som gör att enskilda företagare inte tappar så här mycket, så att man kan gå in i den nya politiken på ett vettigt sätt?

Anf. 64 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Inom ramen för det system som vi ska genomföra finns det någonting som kallas för nationell reserv. Vi ska givetvis se till att vi kan använda de pengarna på ett klokt sätt. Vi överväger för närvarande hur vi kan hjälpa dem som på något sätt hamnar snett i den här reformen. När man ska genomföra förändringar i ett system med olika typer av bidrag hamnar ju en del lite grann mellan stolarna. Vi ska givetvis se till att vi minimerar de negativa effekterna för de enskilda företagen. Det är någonting som vi arbetar med.

Turordningsreglerna

Anf. 65 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Min fråga är till Hans Karlsson som i veckan i Aftonbladet gick ut hårt med anledning av undantag från turordningsregeln. Han sade mycket klart: Vi visste att undantagsregeln skulle slå väldigt hårt mot kvinnor.

Enligt den senaste tillgängliga statistiken från Statistiska centralbyrån där man jämför andelen kvinnor och andelen män som har fått stanna på grund av facklig förhandling respektive utnyttjande av undantagsreglerna – det gäller två personer – är det fler kvinnor som får stanna tack vare undantagsreglerna än tack vare facklig förhandling.

Jag undrar helt krasst vilken statistik Hans Karlsson har och hur uppdaterad han är i den här frågan. Enligt den här statistiken är det faktiskt män som drabbas hårdast av våra undantagsregler.

Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det är lika illa. Den drabbar män och kvinnor. I anledning av den intervjun träffade jag en kvinna som hade drabbats. Det var tillräckligt tydligt för mig. Det var en person som blev godtyckligt behandlad på grund av att arbetsgivaren själv kunde bestämma precis vem som skulle få stanna och vem som skulle få gå oavsett hur länge de hade jobbat.

Inom kvinnodominerade områden drabbas kvinnor väldigt hårt. Inom LO-området består andelen som undantas företrädesvis av äldre män. Det finns en skillnad på arbetsmarknaden. Men jag vidhåller att den här regeln slår väldigt hårt mot kvinnor som, fortfarande i det här landet, har huvudansvar för barn och familj.

Anf. 67 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Tack för icke-svaret! Jag ber dig faktiskt att bli lite mer uppdaterad. De fackliga förhandlingarna är kanske lika godtyckliga enligt de här undersökningarna. Jag vill också påminna om Niklas Bruuns undersökning om hållbar arbetsrätt.

Han slår fast att det inte finns några belägg för att de farhågor som förs fram har besannats när det gäller undantag från turordningsreglerna.

Jag vill ha en följdfråga angående den skärpning av föräldraledighetslagen som riksdagen beslutade om den 5 april 2001. När kommer lagförslaget? Det finns en majoritet i riksdagen som vill ha en skärpning just för att dämpa oron för att ingen ska behandlas godtyckligt. Det är ni i regeringen som vägrar att ta fram ett lagförslag på detta viktiga område för att skydda föräldralediga kvinnor och män. När kommer lagförslaget?

Anf. 68 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan inte svara på när lagförslaget kommer. Däremot skulle jag välkomna om vi nu äntligen skulle kunna bli överens mellan socialdemokratin och Miljöpartiet om att avskaffa den förhatliga och förkastliga regel som innebär att människor som har lång anställningstid och tror att de har företräde till jobb när man minskar personalstyrkan plötsligt står utan jobb av ett skäl som de faktiskt inte förstår, enbart genom att arbetsgivaren själv bestämmer att den får stanna och den får vara kvar. Det skapar tragedier, och det är skadligt för svensk arbetsmarknad.

Avgiftsbelagd skolmat

Anf. 69 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! I dagens Kommun-Aktuellt kan vi läsa att i dag måste gymnasieelever i 39 kommuner betala för sin skolmat. I ytterligare ett antal kommuner har frågan om avgifter på skolmaten aktualiserats. Jag riktar mig till utbildningsministern och frågar hur han ser på en utveckling där fler och fler kommuner tar betalt för skolmaten i gymnasieskolan.

Anf. 70 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tror att jag och Lennart Gustavsson har samma åsikt i grund och botten. Jag tycker att det är mycket beklagligt att kommuner inför avgifter för skolmaten i gymnasieskolan. Det borde kunna vara ett kommunalt ansvar även fortsättningsvis att se till att alla ungdomar får en rejäl lunch kostnadsfritt och att de kan äta på ett sådant sätt att de utvecklas bra.

Många kommuner har naturligtvis ekonomiska bekymmer och sitter och vänder och vrider på slantarna. De sitter ibland i svåra prioriteringar om vad de ska satsa på, mellan skolan och andra verksamheter och inom skolan. Min uppmaning är att värna skollunchen. Den är viktig för våra ungdomars utveckling.

Anf. 71 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Det är bra att utbildningsministern ser på frågan på det sättet. Det är självklart att för att kunna bedriva vettiga och bra gymnasie-

estudier har skolmaten en avgörande betydelse. Vi vet också att om man avgiftsbelägger en sådan sak som skolmat så slår det socialt väldigt snett. Vi vet också att kommunerna är pressade rent ekonomiskt.

Jag har en följdfråga till utbildningsministern. Vi har en trend som är tydlig. Fler och fler kommuner låter gymnasieeleverna betala för den självklara skolmaten. Om den utvecklingen fortsätter är ministern då beredd att ta initiativ i frågan?

Anf. 72 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag utgår ifrån att både Lennart Gustavssons och mitt parti kommer att följa den här frågan väldigt noggrant. Det är en viktig fråga för ungdomars möjligheter att fungera väl under den övriga dagen i skolan. Vi vet att skolmaten betyder mycket för möjligheten att lära sig och vara pigg och vital hela dagen.

Låt oss följa den här frågan noggrant. Vi har i det här läget varken Lennart Gustavssons parti eller mitt några extra resurser att tillföra det här området. Jag hoppas och utgår ifrån att när kommunerna efterhand får bättre ekonomi i takt med att arbetslösheten pressas ned de också ser vikten av en bra skollunch till våra ungdomar.

Svenska Spels reklam till ungdomar

Anf. 73 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Bosse Ringholm. Det handlar om etiska riktlinjer och spelberoende. Vi har debatterat den frågan tidigare här i kammaren.

Enligt de etiska riktlinjerna ska reklam inte vändas till barn och ungdomar. Vi vet att ungdomars utsatthet när det gäller reklam är stor. Bosse Ringholm har hänvisat till de etiska riktlinjer som finns och som spelbolagen har skrivit under.

För ett par veckor sedan fick jag ett brev från en förälder vars son som är under 18 år hade fått ett omfattande frågeformulär från Svenska Spel. Hon var väldigt irriterad över detta. I måndags stod det i en kvällstidning att Svenska Spel har gått in och presenterat sig på en ungdoms-sajt.

Vad tycker Bosse Ringholm om det här? Anser han att de etiska riktlinjerna följs när man utsätter barn och ungdomar för Svenska Spels reklam?

Anf. 74 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Huvudregeln är att Svenska Spel inte ska vända sig till barn och ungdomar. Jag utgår också ifrån att Svenska Spel följer det. Jag vet att det vid något tillfälle har varit någon miss i informationen som Svenska Spel har rättat till. Det är bra om det uppmärksammas om det dyker upp fler sådana fall. Det är en väldigt viktig regel som Svenska Spel försöker leva efter, att man ska vända sig till den vuxna publiken och inte till barn och ungdomar.

Anf. 75 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Den vuxna befolkningen, säger Bosse Ringholm. Anser han att det är enligt barnkonventionen, alltså när man är över 18 år som man räknas till de vuxna, och att reklam i huvudsak ska föras ut till den delen av befolkningen?

Anf. 76 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! När man är 18 år är man myndig. Jag tror att de flesta vill räkna sig till de vuxna när de är 18 år.

Regionalpolitiska hänsyn i försvarsbeslutet

Anf. 77 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! I december ska vi fatta ett stort avgörande försvarsbeslut här. 4 000–5 000 jobb är hotade. Det finns en stor oro hos de försvarsanställda och de anhöriga.

Efter de två senaste försvarsbesluten, som inte är något att skryta med, har det uppstått stora ekonomiska svarta hål. Jag tog i söndags del av vad försvarsministern sade efter de uppvaktningar från 14 län som var här i Stockholm. Hon skulle, som det stod i referaten, kunna tänka sig att lägga in regionalpolitiska aspekter i förslaget från departementet.

Överbefälhavaren har satt upp ett varningens finger och sagt att han inte vill ha några fler försvarsbeslut med regionalpolitik inblandad. Det är de som har kostat pengar. Det är det som har gjort de stora svarta hålen. Jag vill fråga försvarsministern om det är rätt refererat att hon och regeringen är beredd att lägga in regionalpolitik även den här gången?

Anf. 78 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Rolf Gunnarsson tar upp. Vid den genomgång som jag hade med kommuner och regionföreträdare under helgen kunde jag konstatera att de successiva beslut som vi har tagit på försvarsområdet i takt med att försvaret moderniseras och ställs om betyder att man har vägt både de försvarspolitiska och de regionalpolitiska skälen. Det betyder att vi har väldigt bra enheter i dag som finns ute. Vi har också tagit regionala hänsyn. De betyder mycket för orten.

När vi ska fatta det fortsatta beslutet ska försvarspolitiken ligga i botten. Men eftersom det hela tiden handlar om goda enheter med bra verksamhet kommer vi också att titta på andra aspekter, ekonomi, näringspolitik, regionalpolitik och inte minst miljöfrågor, innan vi slutligt formar förslaget.

Anf. 79 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret även om det inte gjorde mig det minsta nöjd. Då är vi – nu är jag väldigt solidarisk – beredda igen här i riksdagen att fatta ett beslut som kanske kommer att visa upp svarta hål ganska snabbt, precis som de senaste besluten som vi har fattat.

Jag läste också om förbanden. Jag håller med statsrådet om att de få enheter vi har kvar är bra enheter. Men det är fråga om att man vid jämförbara enheter skulle kunna ta regionalpolitiska hänsyn. Jag tror inte

med min erfarenhet på snart tio år i försvarsutskottet att det finns exakt lika förband. Jag tror att man kan dela upp dem.

Trösten och det enda som var bra var att ”Björklund lovar inga statliga jobb”, som det stod i rubriken på TT. Det var en bra rubrik, men statsrådet var ju inte inblandad i det så hon är oskyldig. När det gäller det förra försvarsbeslutet vet vi att det kom många löften från den sittande regeringen. I exempelvis min hemstad Falun vet vi vad det blev. Det blev inget.

Anf. 80 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! När man diskuterar de så kallade svarta hålen i försvarsökonomi handlar det väldigt ofta om att man utgår från ett läge när reformprocessen startar. Sedan sker det mycket under de år som reformarbetet genomförs, och så backar man i slutet av perioden tillbaka inte till läget när man ska fatta det nya beslutet utan till hur det var när man startade beslutsprocessen. Då, om man ska tillbaka ända dit, saknas det resurser, och det är det man brukar kalla de svarta hålen.

Min avsikt är att presentera ett försvarsbeslut som utgår från den verklighet och de hotbilder vi har i dag och de förutsättningar vi har att bygga ett bra framtida försvar.

Man kan inte bortse från att det finns starka band mellan försvaret och det svenska samhället. Det finns orter som bygger upp hela sin kraft och resurs kring en bra utbildningsenhet i försvaret och också regionalpolitiska satsningar. Det kommer alla att se när beslutet kommer.

Dieselskatten

Anf. 81 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Fru talman! I dessa tider pågår det budgetförhandlingar för fullt, samtidigt som det svenska jordbruket funderar på vad som ska hända med dess framtid.

Jag har en fråga till jordbruksministern. När det gäller lönsamheten är det numera inte bara jordbruksministern som är insatt i att det behöver göras någonting åt konkurrensvillkoren. Även statsministern var ju ute häromveckan och konstaterade detsamma. Då kommer dieselskatten åter upp på tapeten. Som jag har förstått jobbas det nu febrilt på att hitta en lösning på detta. Men min fråga till jordbruksministern är: Varför får vi bara höra att man tittar på en återföring av dieselskatten och inte en sänkning av dieselskatten?

Anf. 82 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att vi arbetar med ett antal åtgärder för att skapa goda konkurrensförutsättningar för det svenska jordbruket. Energiskatterna finns med bland de frågor som vi analyserar.

Sedan tror jag att det handlar mycket om semantik när man frågar: Varför inte en sänkning, varför en återföring? Det är först när vi ser hur vi konkret kan lösa den här frågan som vi kan konstatera vilket ord vi ska sätta på detta.

Jag tror dock att vi är väldigt överens om att vi behöver skapa goda konkurrensförutsättningar för det svenska jordbruket, och vi studerar också energiskatterna och vad vi kan göra på det området.

Prot. 2003/04:92
1 april

Frågestund

Anf. 83 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Fru talman! Ord kan vara väl så viktiga. För mig är det faktiskt en stor skillnad på en återföring och en skattesänkning. Det är enskilda företagare som behöver ha kraft att kunna växa, och det är enskilda företagens kalkyler som blir påverkade på ett sätt som avgör deras framtid. Men det är också enskilda företagare som behöver ha en skattesänkning.

För mig är det snarast så att en skattesänkning går direkt till den som behöver. Om vi pratar om en återföring, något vi redan har erfarenheter från när det gäller handelsgödseln, är det inte säkert att den gör det. Där är det hela tiden den politiska viljan som ska avgöra vem som ska återföras denna summa.

Också en annan sak förvånar mig. Det krav som framförts under alla år och den önskan som funnits inte minst från näringen är ju faktiskt en sänkning av dieselskatten. De löften som givits under de senaste nio åren har också handlat om en skattesänkning. Återföring är det faktiskt ingen som har frågat efter.

Det finns alltså en skillnad på orden. Varför blir det inte en skattesänkning?

Anf. 84 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag tycker fortfarande att detta är en väldigt semantisk fråga. Vi har redan prövat ett paket där vi har återfört gödselmedelsavgifter i form av både enskilda växtodlingsplaner och en kollektiv återföring. Jag tror inte att näringen har tyckt att det har varit dåligt med de delar som har varit kollektiva.

Jag är inte beredd att här och nu säga att det ska vara en kollektiv lösning eller en enskild lösning. Vi tittar på vad vi kan göra när det gäller energiskatterna och återkommer när statsbudgeten så tillåter.

Jordbrukets mervärden

Anf. 85 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Också jag har en fråga till jordbruks- och konsumentministern.

I samband med den nya jordbrukspolitiken, som vi har hört flera tala om här, kommer förutsättningarna radikalt att förändras för många jordbruksföretag. Det har hittills visat sig vara svårt för bonden att få betalt för de mervärden som finns i god djuromsorg, god miljö och säker livsmedelshantering.

Vilket ansvar känner jordbruks- och konsumentministern för att lyfta fram just dessa mervärden och inte enbart driva tesen om billiga livsmedel utan hellre prisvärda livsmedel?

Anf. 86 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag är den första att säga att vi ska ha prisvärda livsmedel. Jag är också beredd att medverka till att de svenska mervärdena på

ett bättre sätt kan nå fram till de enskilda konsumenterna. I första hand tycker jag att detta är ett ansvar för näringen, men jag ser också att jag som jordbruksminister kan medverka till att förmedla mervärdena.

Näringen och staten kommer gemensamt att ha en möjlighet när vi ska genomföra den nya jordbruksreformen. Det finns ett utrymme för att använda en del av pengarna till säljfrämjande och marknadsfrämjande åtgärder. Där kan vi förmedla att den svenska produktionen är en miljömässigt bra produktion och också en etisk produktion med god djuromsorg.

Anf. 87 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! 40 % av alla våra sjukdomar är kostrelaterade. Bara därför har det betydelse både vad vi äter och vilken information vi får.

EU:s livsmedelslagstiftning, som vi i mycket har Marit Paulsen och Karl Erik Olsson att tacka för, kan vara till stor hjälp. Men den andra stora hjälpen är just det som ministern har nämnt: att man från ministerhåll också lyfter fram de här värdena, både hälsoaspekter och kvalitetsaspekter.

Anf. 88 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag håller med om att det är viktigt att vi lyfter fram mervärdena och – egentligen en lite annan fråga – att vi också lyfter fram hälsoaspekterna. Regeringen har tagit initiativ till att få fram en handlingsplan för att kunna minska konsumtionen av fett och socker och också få ökade möjligheter till fysisk aktivitet. Två av våra myndigheter, Folkhälsoinstitutet och Livsmedelsverket, har ett uppdrag och ska redovisa sina resultat senare i höst. Därefter kommer regeringen att lägga fram den här handlingsplanen.

Hantverkare

Anf. 89 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till utbildningsministern.

”De märks inte förrän de är borta” är rubriken på en tidningsartikel som handlar om hantverkare. Hur ska vi kunna ersätta de 100 000 hantverkare som väntas gå i pension om tio år? 1,7 % av svenskarna i åldern 20–29 år befinner sig i yrkesutbildning, att jämföra med det europeiska snittet på 13 %. Därför känns det inte bra när jag får höra talas om den unge mannen som kommer till studievägledaren och säger: Jag skulle vilja bli billackerare. Då säger studievägledaren: Du har så bra betyg, så du kan gå samhällsprogrammet.

Hur anser utbildningsministern att vi ska få en uppvärdering av handens kunskaper? Och kommer gymnasieskolan att kunna utbilda tillräckligt med hantverkare?

Anf. 90 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag ser det som en väldigt viktig fråga att vi ser till att tillgodose efterfrågan på hantverkare. En sådan kommer vi verkligen att ha framöver, inte minst med tanke på det generationsskifte som hantverksyrket går igenom – liksom många andra yrken.

Det är också väldigt viktigt när vi lockar in ungdomar på hantverksbanan att se till att de får med sig även de teoretiska kunskaper som man behöver i ett yrkesliv för att kunna vidareutbilda sig under hela yrkeslivets gång eller byta bransch och karriär om man så behöver under arbetslivets gång – men också för att vara en god medborgare.

Det handlar om att utveckla yrkesutbildningarna och stimulera hantverksutbildningar. Den nya lärlingsutbildning som vi föreslår tror jag kommer att komma väl till pass också för hantverksyrkena. Men det handlar också om att vara tydlig mot ungdomarna och säga att ni behöver också andra kunskaper med er för att få ett gott yrkesliv.

Anf. 91 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Jag har ett par följdfrågor.

Hur ska vi bättre kunna utnyttja våra invandrades kunskaper? De har ofta fått en god yrkesutbildning i sina hemländer innan de kommer hit. Där finns alltså en potential för framtida hantverksyrken.

Det handlar också om att vi ska kunna underlätta för vuxna att byta till ett hantverksyrke. I dag kan en murare utbilda sig till ekonom, men det är betydligt svårare för en ekonom att utbilda sig till murare.

Anf. 92 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag håller helt med om att vi måste ta till vara invandrargruppernas yrkeskunskaper. Ofta har vi en diskussion som enbart handlar om de som har en teoretisk utbildning med sig från sitt hemland. Men minst lika viktigt är om man har någon annan typ av yrkeskunskap som skulle komma väl till pass på svensk arbetsmarknad.

Min kollega Lena Hallengren jobbar just med de här frågorna, som brukar gå under namnet valideringsfrågor. Det går ut på att lyckas validera, ta reda på och godkänna, de kunskaper som dessa personer har med sig från sitt hemland så att de kan komma ut på svensk arbetsmarknad. Hon arbetar med att stärka den verksamheten.

Jag tror att vi kommer att se ett ökat intresse för hantverksyrkena i och med att ungdomar också ser att det finns en framtida arbetsmarknad. Då måste branschen engagera sig och aktivt vända sig till unga människor för att visa vilka fina möjligheter som finns i yrket och attrahera dem att ta steget att välja en hantverksinriktning när de sedan väljer gymnasieutbildning.

Svartjobb

Anf. 93 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till Bosse Ringholm. Den gäller svartjobb.

Alltför många människor i vårt land jobbar svart. Det är ett jätteproblem. Det är illojal konkurrens mot alla dem som sköter sig. De riskerar att få det svårare att bedriva sin verksamhet. Vi riskerar också att förlora massor av skattepengar som kunde gå inte minst till skolan och vården där det finns behov.

Man kan orda länge om vad svartjobben beror på. Det är inte alls självklart. Många säger till exempel att vi har för höga skatter. Sänker vi

bara skatterna blir det bättre. Men vi vet att i många länder med lägre skattetryck är det fler som jobbar svart.

Däremot kan vi nog vara överens om att en del saker måste göras för att komma till rätta med det här. Jag tror att framför allt kontrollen måste öka. Jag vill fråga: Vad kan vi göra ytterligare för att öka kontrollen och minska svartjobbandet?

Anf. 94 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är en fråga som är ganska omfattande eftersom hela vårt skattesystem bygger på att vi har en hög moral och att vi också respekterar det skattesystem som vi har. Där har Skatteverket och skattemyndigheterna en stor roll när det gäller information och utbildning om det nuvarande systemet. De vänder sig inte minst till skolungdomar för att berätta om principerna bakom vårt system för att de ska få ökad kunskap. Man har i olika informationsaktiviteter, biofilm, reklamfilm och mycket annat, försökt föra med information.

Men i grund och botten är det klart att det som Hillevi Larsson tar upp handlar om att försöka täppa till de hål som finns i vårt skattesystem. Vi jobbar med ett antal förslag som handlar om lagstiftning för att få bort de kryphål som finns när det gäller svartjobb och annat som vi ska återkomma till riksdagen med konkreta förslag om. Men vi jobbar också med idén att förstärka skattemyndigheternas resurser, det vill säga mer personal och att de via datateknik eller på annat sätt kan bli effektivare i kampen mot skattefusket.

Anf. 95 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag tror att det behövs lite av varje för att komma till rätta med svartjobben. Inte minst tror jag att det handlar väldigt mycket om resurser. Av de kartläggningar som har gjorts kan man se inom vilka branscher det är mest skattefusk, ibland till och med i vilka områden eller kvarter det pågår skattefusk.

Det handlar om att reglerna måste vara starka så att man i lagstiftning kan komma åt det här fenomenet och bevisa att någon har jobbat svart. Men framför allt behövs resurser till både skattemyndigheten och polisen. För varje krona man lägger på att komma till rätta med det här tror jag att man i slutändan kanske får 10 kr tillbaka. Jag tror att det är väldigt viktigt att över huvud taget följa lagar. Det är ändock oomtvistat att vi ska följa gällande lagar och inte hänvisa till att vi måste sänka skatterna.

Jag tror att detsamma gäller hemservice, alltså kvinnor som utnyttjas i hemmen för att jobba svart och sköta hushållsarbetet. Där måste också kontrollen öka.

Anf. 96 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är riktigt att det behövs mycket av samverkan mellan olika typer av myndigheter, skattemyndigheter, polisen, sociala myndigheter, försäkringskassan, arbetsmarknadsmyndigheter och annat. Det behövs naturligtvis för att täppa till de eventuella hål som kan finnas mellan olika system men också för att man ska ha en bra uppföljning och kontroll av vad som händer.

Jag vet ju att det i vissa branscher där man säger att det oftare förekommer fusk än i andra, exempelvis hotell- och restaurangnäringen,

dessbättre också finns ett starkt stöd från arbetsmarknadens parter, det vill säga både arbetsgivare och fackliga organisationer, för att hjälpa till med att komma till rätta med skattefusket.

Jag skulle vilja uppmana alla, både de som jobbar på olika arbetsplatser och arbetsgivarna, att se till att stävja den här typen av fusk. De som i sista hand drabbas är faktiskt alla vi skattebetalare som får betala mer för att några smiter. Inte minst drabbas också företagen eftersom företagen får en osjyst konkurrenssituation i förhållande till de företagare som inte betalar skatt på ett riktigt sätt. Jag välkomnar de branscher där arbetsgivare och fack gemensamt går till strid mot skattefusket och undandragande av skatt.

Särskilt stöd till det fjällnära jordbruket

Anf. 97 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist.

I december 1999 gav riksdagen ett uppdrag till regeringen om ett särskilt stöd till det fjällnära jordbruket. Det var för att kompensera det sämre utfallet efter EU-inträdet.

I dag har det gått fem och ett halvt år sedan det här beslutet fattades i riksdagen, och ännu har ingenting hänt. Min fråga till jordbruksministern är: När kommer beslutet från regeringen om ett särskilt stöd till det fjällnära jordbruket?

Anf. 98 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Just nu arbetar vi med en stor jordbruksreform. Vi räknar med att lägga fram de förslagen till sommaren.

Parallellt med detta arbetar vi också med det fjällnära jordbruket. I den interna planering vi har räknar vi med att komma med någonting under det här året. Vi bereder frågan, och jag kan för dagen inte säga vilka förslag vi kommer att lägga fram. Men frågan är under beredning i departementet.

Anf. 99 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Min kommentar till det svaret är att det naturligtvis är bra att frågan just nu behandlas. Men jag måste ändå få lov att säga att det har gått lång tid. Fem och ett halvt år är en lång tid. Det är häpnadsväckande med den senfärdighet som vi har sett.

Det är värst för de jordbrukare som befinner sig i de här områdena och som har en oerhört svår situation när det gäller att kunna bedriva sitt jordbruk och att möjligtvis också kunna utveckla det. Många lever i en enorm ovisshet om man ska kunna fortsätta sitt jordbruk, och många tvingas lägga ned. Jag utgår från att det kommer ett förslag från regeringen.

Jag kan väl också få ge ett litet tips. Det är att Länsstyrelsen i Västerbotten har utarbetat ett väldigt bra förslag som regeringen också kan titta närmare på just för att stödet till de fjällnära jordbruken ska genomföras.

Anf. 100 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag håller med om att det är en angelägen fråga. Vi har också ett speciellt stöd till jordbruken i Norrland. Vi vet att det finns speciella produktionsförutsättningar som vi måste ta hänsyn till.

Jag har själv rört mig i de här delarna av landet och talat med jordbrukare som då har redovisat vad man har för synpunkter.

Givetvis tar vi del av utredningar som länsstyrelsen gör.

Arbetsmarknadsutvecklingen

Anf. 101 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Flera statsråd har de senaste månaderna ivrigt krävt att Riksbanken ska sänka räntan för att få fart på svensk ekonomi. Man har på det sättet försökt att skjuta bort fokus från det egna problemet att få i gång arbetet mot hög arbetslöshet och låg sysselsättning. I dag har då Riksbanken bestämt sig för att sänka räntan med 0,5 procentenheter. Det är klart att enbart sänkt ränta inte innebär att alla Sveriges ekonomiska problem automatiskt löses. Därför är bollen tillbaka hos regeringen.

De prognoser som finns tyder på att vi de närmaste åren kommer att fortsätta att ha en mycket svag sysselsättningsutveckling och hög arbetslöshet. Jag skulle därför vilja ställa min fråga till finansministern: När nu penningpolitiken har blivit mer expansiv, vilka möjligheter ser då finansministern att via finanspolitiken få fart på sysselsättningen och den svenska ekonomin utan att ytterligare försämra statsfinanserna?

Anf. 102 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Möjligheten att få till stånd fler jobb i en internationellt svag konjunktur är naturligtvis begränsad. Vi har sett att många länder i vår omvärld har tappat mycket mer i sysselsättning, ökat sin arbetslöshet mycket mer än Sverige har gjort.

Skälet till att Sverige har klarat sig bättre än andra länder är att vi har haft mer ordning på våra offentliga finanser. Vi har dessutom haft ett visst överskott som vi har kunnat använda under lågkonjunkturen.

Nu när vi är på väg ut ur lågkonjunkturen och tillväxten håller på att bli bättre i år än förra året är det väldigt viktigt att vi också kan ge skjuts åt arbetsmarknadsutvecklingen. Det är en av regeringens huvuduppgifter att i den kommande vårbudgeten föreslå ett stort antal insatser för att förstärka arbetsmarknadsutvecklingen och se till att fler ungdomar får jobb, fler invandrare och kvinnor får jobb och att det kan startas fler företag. Ur den synpunkten är både det Riksbanken gör med penningpolitiken och det regeringen gör med finanspolitiken ett stöd för en bättre tillväxtpolitik.

Anf. 103 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Vi har ett läge där vi håller på att fastna någonstans kring 7 % arbetslöshet i Sverige och en ungdomsarbetslöshet som ligger på runt 10 %. Detta är naturligtvis inte acceptabelt.

Jag gladdes över att finansministern sade att Sverige behöver fler företag. Låt oss då fundera på hur vi får fler företag som startas, nyanställer och växer.

Min följdfråga blir därför: Vad tycker finansministern om Skatteverkets förslag om att krångla till det för dem som vill få F-skatt? Är det på det sättet som man får fler företag i Sverige som växer och nyanställer? Är det på det sättet man får ned arbetslösheten?

Anf. 104 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Vi behöver fler jobb i Sverige. Vi behöver fler företag och arbetsplatser i Sverige. Hela den politik som regeringen för syftar till att stimulera sysselsättningen och minska arbetslösheten.

Det är också viktigt att vi har ordning och reda på arbetsmarknaden. Jag fick en fråga tidigare om skattefusk, som ju är ett hot mot vår arbetsmarknad, vår ekonomi och våra skatter. På samma sätt är det viktigt att F-skattsedlarna är korrekt hanterade av dem som får dem.

Vi har haft en glädjande utveckling under senare år då många företag har startats och många arbetsplatser kommit till. Men vi ser också att det finns en del problem med F-skattsedlar. Därför har regeringen gett Skatteverket ett uppdrag, som de redovisade i går, att se om man i fortsättningen kan hantera F-skattsedlarna på ett mer effektivt sätt, framför allt för att undvika problem i samband med övergången nu när de nya länderna kom in i EU den 1 maj i år. Då kan vi få ordning också på den här typen av insatser på vår arbetsmarknad. En bra kontroll på F-skattsedelsområdet är en bra insats också för företagen.

Lokalisering av flygskola

Anf. 105 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Våren 2001 fanns ett väl underbyggt förslag om lokalisering av flygskolan till Uppsala. Genom ett taktikspel i försvarsutskottet avstyrktes propositionen. F 16, som dåvarande försvarsministern och ÖB varit överens om skulle vara navet i flygvapnet, skulle helt plötsligt läggas ned. Majoriteten snickrade i stället ihop ett dåligt underbyggt förslag som sedan visade sig vara ogenomförbart. Det gick nämligen inte att förlägga flygskolan till någon av de kvarvarande flottiljerna.

Till sist beslutade regeringen att flygskolan skulle förläggas till Linköping. Miljöprövningen, som skulle ha varit färdig i våras, är ännu inte klar.

Försvarsministern har i ett uttalande sagt att lokaliseringen av flygskolan till Malmen kommer att kosta 174 miljoner kronor, högst. Sedan kommer kostnader för flytten, har försvarsministern sagt.

Min fråga är: Vad anser försvarsministern att det kommer att landa på totalt, inklusive flyttkostnaderna?

Anf. 106 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Jag har inget annat underlag än det jag tidigare har lämnat till Mikael Oscarsson, nämligen att man bedömer att ombyggnader och de nybyggnader som behövs vid Malmen för att lägga flygskolan där skulle kosta 174 miljoner kronor och att vi därtill får flyttkostnader.

Detta ärende har riksdagen prövat noga, och riksdagen har sänt tillbaka ett förslag som fanns i den förra försvarspropositionen. Efter beredning har vi till slut fastnat för att det enda ställe där det är möjligt att

förlägga flygskolan är i Malmen. Nu fullföljer vi det beslutet eftersom riksdagen inte godkände det förslag som regeringen kom med tidigare.

Anf. 107 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Det finns flera uppgifter om att det totalt kan komma att kosta mer än dubbelt så mycket, det vill säga uppemot 400 miljoner. Riksdagen har ju förut ändrat beslut när man sett att kostnaderna drar i väg.

Vi står inför ett nytt försvarsbeslut. I Uppsala har det funnits flygskolor i 50 år. Kostnaden kommer att landa på ungefär 40 miljoner om man väljer att förlägga flygskolan där. Borde inte försvarsministern överväga att titta på möjligheten att förlägga flygskolan i Uppsala? Det borde finnas bättre sätt att använda pengarna på. Nu ser vi också hur Försvarsmakten måste spara flera miljarder. Vore det inte rimligt att göra en besparing här på kanske uppemot en ½ miljard?

Anf. 108 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Om det är någonting jag har lärt mig under min tid som försvarsminister är det att det finns många siffror som figurerar om vad saker och ting kostar när man ska ändra på någonting. Vad gäller många av de enheter vi har kvar är det fight om var vi ska förlägga olika verksamheter just därför att försvaret betyder mycket för de orter där det finns. Man ser också att det är en högteknologisk verksamhet som erbjuder utvecklingsmöjligheter i övrigt.

Regeringen föreslog från början att flygskolan skulle ligga i Uppsala. Detta godkände inte riksdagen. Regeringen har i sitt beslut utgått från att det vore att obstruera om man återkom med förslag om samma lokaliseringsort som riksdagen en gång har avvisat.

Nu pågår miljöprövningens slutskede, och jag förutsätter att de kalkyler jag har fått ändå ska hålla hela vägen ut.

Förstärkning av de svenska trupperna i Kosovo

Anf. 109 HELI BERG (fp):

Fru talman! Min fråga är till försvarsminister Leni Björklund.

För ett par veckor sedan blossade åter oroligheter upp i Kosovo, med etnisk rensning och stora personliga tragedier som följd. Våra svenska Kfortrupper var i allra högsta grad inblandade i att hålla isär de stridande parterna. Bataljonchefen gjorde då den bedömningen att han behövde förstärkningar både materiellt och personellt. Denna begäran kom för en vecka sedan till departementet. Om jag är rätt informerad har det i dag beslutats om förstärkningar. Flera Natoländer kom med sina förstärkningar samma dag som oroligheterna blossade upp.

Ser försvarsministern någon möjlighet att i framtiden, om vi råkar ut för sådana här situationer, hantera sådana här frågor snabbare för att trupperna ska kunna vara på plats fortare?

Anf. 110 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Heli Berg tar upp en allvarlig fråga, nämligen hur vi så långt möjligt ska kunna säkra förhållanden för den utländska trupp som

vi har i internationella fredsfrämjande uppdrag när situationer förändras mot vad som är planerat. Det som har hänt i Kosovo är i och för sig ett allvarligt bakslag i arbetet. Där fungerade Kfors och Natos planer. De förstärkningar som fanns från andra Natoländer flögs omedelbart in för att stabilisera och säkra läget.

Den framställning som regeringen fick från Försvarsmakten kom förra torsdagkvällen. Den krävde viss beredning under helgen. Överbefälhavaren försäkrade mig om att man skulle kunna avvakta med ett beslut till denna vecka. På första regeringssammanträdet i dag har vi alltså tagit det beslutet. Vi har också under tiden bett om att man ska titta på möjligheten att bemanna en sådan förstärkt insats.

Jag anser att vi har snabba processer för att kunna hantera allvarliga lägen.

Anf. 111 HELI BERG (fp):

Fru talman! Min följdfråga blir följande: Ser inte försvarsministern något behov av att ta fram en strategi eller en plan för hur vi i framtiden ska hantera våra insatser så att vi snabbt kan sätta in nya trupper och även har en allmän plan för var vi ska satsa och hur mycket?

Anf. 112 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Vi ska noga utvärdera det som har hänt i Kosovo. När Sverige deltar i en internationell insats är det inte bara en svensk insats för att förstärka som det handlar om, utan det handlar också om hur alla länder som ingår i operationen samarbetar.

Vi ska noga gå igenom den här situationen och se om vi behöver ändra och förbättra några rutiner, men i huvudsak tycks rutinerna ha fungerat bra. Det är också viktigt att se till att Sverige hela tiden har relevant information om säkerhetsläget för vår trupp. Det är nog den punkt där jag är mest angelägen om att få tillbaka ett bra underlag.

Anf. 113 TREDJE VICE TALMANNEN:

Detta fick bli den sista frågan i frågestunden.

Vi tackar närvarande statsråd.

11 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte i Bryssel den 25–26 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 114 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! EU-toppmötet i Bryssel den 25–26 mars visade upp en enighet och en beslutskraft som bådär gott för det framtida samarbetet.

En ambitiös tidsplan för avslutningen av förhandlingarna om ett nytt konstitutionellt fördrag sattes upp, en handlingsplan för kampen mot terrorism lades fast, ett tydligt åtagande att leva upp till Lissabonstrategins målsättningar gjordes och ett antal viktiga utrikespolitiska frågor fick en ordentlig genomlysning. En bidragande orsak till att toppmötet kunde nå så många konkreta resultat var att det förberetts väl av ett kompetent irländskt ordförandeskap.

Europeiska rådet enades om att förhandlingarna om ett nytt konstitutionellt fördrag ska vara avslutade senast vid toppmötet i mitten av juni. Ordförandeskapet fick i uppdrag att fortsätta sina konsultationer med enskilda medlemsländer, så att regeringskonferensen kan återuppta sitt formella arbete så snart som möjligt. Jag förutser att utrikesministrar och chefsförhandlare får arbeta hårt under de dryga två månader som återstår innan de svåraste frågorna läggs fram för en slutlig diskussion på högsta nivå i mitten av juni. Bertie Ahern ansåg att det fanns enighet kring att en slutlig uppgörelse måste respektera principen om en kommissionär per land samt innehålla någon form av så kallad dubbel majoritet som formel för ett beslut i rådet.

Intrycket från diskussionen vid toppmötet är att det nu finns en politisk vilja att nå ett slutligt resultat. Samtidigt ska man inte underskatta svårigheterna i att finna en lösning på de kvarstående makt- och sakfrågorna. Detta handlar inte bara om att finna en lösning på hur röstviktningen i rådet ska se ut i framtiden. Bakom denna mycket diskuterade konflikt finns också andra frågor som kanske ännu inte fått sin lösning eller kanske ännu inte syns.

Regeringen kommer att fortsätta att driva en linje som syftar till att både bevaka viktiga svenska intressen och samtidigt säkra den europeiska beslutskraft som behövs i en union med 25 medlemmar. Vi eftersträvar ett fortsatt nära samråd med riksdagen i vad som förhoppningsvis är slutfasen av förhandlingarna.

Kampen mot terrorismen stod på dagordningen under toppmötet. Förutom att vi alla uttryckte vår solidaritet med det spanska folket, kunde vi enas om en deklaration som ska styra unionens arbete på området. Betoningen ligger på effektivare genomförande av fattade beslut, bättre samarbete mellan nationella myndigheter och ett högt tempo i det lagstiftningsarbete som pågår i rådet. En ny antiterrorismsamordnare med placering i rådssekretariatet utsågs. Den 11 mars görs till en minnesdag för offren för terrorismen i Europa.

Jag gav mitt stöd till alla dessa åtgärder och underströk samtidigt vikten av att allt som görs av EU på detta område vilar på rättssäkerhetens grund.

Lissabonstrategin blev föremål för en ordentlig diskussion. Tillsammans med många andra gav jag uttryck för en optimism om möjligheten att nå många av de mål vi satt upp. Många av de reformbeslut som fattats under de senaste åren kommer först att synas i form av högre tillväxt och fler jobb när konjunkturen vänder uppåt. Samtidigt finns det givetvis anledning till självkritik. Många länder har inte gjort sin hemläxa och genomfört de beslut man varit med om att fatta på europeisk nivå. Denna självkritik gäller också Sverige, även om vi ligger i topp vid de flesta jämförelser som görs inom ramen för strategin. Nästa år sker en halvtidsöversyn av arbetet. Det finns då anledning att se om formerna för strategin är de optimala.

Jag gläder mig särskilt över att vår betoning på hållbar utveckling och miljöfrågor nu har givit resultat. Handlingsplanen för miljövänlig teknik ger en bra grund att arbeta med ett viktigt framtidsområde för europeisk industri. Klimatfrågornas prioritering bekräftas. Ett mål för högre energi-effektivitet slås fast på svenskt initiativ.

Den svenska synen att livslångt lärande är en nyckelfråga för ökad produktivitet och mer flexibla arbetsmarknader återspeglas väl i slutsatserna från toppmötet. Ett EU-program för livslångt lärande ska antas nästa år, och nationella strategier ska finnas klara år 2006.

Jag påpekade också de problem som finns med det förslag till tjänstedirektiv som kommissionen nyligen presenterat. Handeln med tjänster är en viktig del av den inre marknaden och inrymmer stora tillväxtpotentialer. Men jag kommer inte att medverka till att ett direktiv antas som ruckar på den ordning som det finns ett brett stöd för i vårt land och som visat sig mycket effektivt. Det gäller framför allt det faktum att vi har avtal mellan arbetsmarknadens parter som är en viktig del i hur tjänster utförs. Men det gäller också det särskilda sätt som vi organiserat vissa tjänster på, till exempel bilprovning, läkemedels- och alkoholförsäljning.

Jag bad också kommissionen att kartlägga konsekvenserna av det regelverk som finns på det europeiska planet och som påverkar arbetskraftens rörlighet. Inte minst diskussionen i vårt eget land har visat på flera oklarheter om vilka effekter regler, direktiv och inte minst domstolsutslag har för enskilda länder. Jag tror att ett klarläggande av regelverket kan bidra till att de övergångsperioder som nu införs i de nuvarande medlemsländerna blir så korta som möjligt.

En rad viktiga utrikespolitiska frågor diskuterades också. Läget i Kosovo analyserades noga på basis av en rapport från den utrikespolitiska talesmannen Javier Solana. Enighet rådde om att EU måste vara fortsatt aktivt i sina ansträngningar att säkerställa en fredlig utveckling på västra Balkan.

Situationen i Afghanistan, Irak och Mellanöstern diskuterades ingående. Vi fick också en redovisning av läget i Cypernsamtalen, som nu är inne i ett viktigt skede. En diskussion fördes om läget i EU-Ryssland-samtalen om utsträckningen av det så kallade partnerskaps- och samarbetsavtalet med anledning av EU:s utvidgning. Detta är en av många viktiga frågor inför EU-Ryssland-toppmötet i slutet av maj. Processen är av särskilt intresse för vår region. Jag och mina fem nordiska och baltiska kolleger enades därför vid förra veckans statsministermöte om att intensifiera samarbetet som ett led i förberedelserna för det kommande toppmötet med Ryssland.

Det är, fru talman, i korthet min rapport från det toppmöte som avhölls det gångna veckoslutet i Bryssel.

Anf. 115 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Detta är ju en återrapport, och jag vill knyta an till de frågor som Folkpartiet och jag reste i EU-nämndens offentliga utfrågning.

I rapporteringen från toppmötet har statsministern, som han också nämnde, tagit upp frågan om att klargöra rättsläget beträffande arbetstagarbegreppet, den så kallade tiotimmarsregeln, och riktat frågan till kommissionen.

Så min första fråga är: Vad var kommissionens reaktion på denna propå, offentligt och underhand? Och hur kommer statsministern och Sverige att följa upp den här begäran? Kommer regeringen till exempel att resa ut till huvudstäderna och till kommissionen för att presentera den

svenska positionen, det svenska dilemma, för att följa upp den här frågan?

Min andra fråga gäller något som statssekreterare Danielsson, och kanske också statsministern, har tagit upp i medierna, nämligen samma fråga i regeringskonferensen, alltså att den här frågan även måste lyftas fram där eftersom bland annat de här domsluten, som statsministern vet, delvis är en återspeglning av fördragstexten.

Kommer regeringen att resa ut till de olika huvudstäderna, där den här författningsdiskussionen nu förs, för att på plats med statsråd och statssekreterare ta upp den här frågan, förklara, informera och argumentera för Sveriges önskemål om att få en ändring till stånd av tiotimmarsregeln och arbetstagarbegreppet? Vilka andra aktiva initiativ tar nu regeringen för att lyckas få till stånd en de facto-ändring av den här regeln i fördraget?

Till sist: Hur vital och viktig är denna fråga i de fortsatta fördragsförhandlingarna för Sverige och Sveriges regering?

Anf. 116 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag skulle nog missleda kammaren om jag sade att det här blir en stor fråga i slutförhandlingen av fördraget. Jag tror inte det även om vi naturligtvis ska göra vad vi kan för att lyfta in den. Vi har inga som helst problem med förståelsen för det här resonemanget bland de befintliga medlemsstaterna. Det tror jag inte. Möjligen kan man stöta på ett motstånd bland de nya medlemsstaterna, som ju också deltar i de här samtalen.

Sedan är det på det viset att reaktionen från kommissionen kunde ju inte avläsas på toppmötet. Kommissionen företrädde som vanligt av sin president Romano Prodi, och han yttrade sig inte i den här frågan. Däremot vet vi av underhandskontakter med kommissionen att man har stor förståelse för att vi har lagt kraft och tid på att se till att svenska och europeiska regelverk fungerar ihop när vi nu genomför den här öppningen av arbetsmarknaden. Det finns förståelse för det i Europa. Det är knappast något land av de nuvarande 15, möjligen Sverige och kanske något till, som inte inför övergångsregler.

Dessutom var detta ingen fråga som diskuterades av de tio nya medlemsländerna på toppmötet. Jag tror att någon hade ett inlägg som beklagade att man inte direkt öppnade upp överallt. Det här är i sin tur länder som har egna övergångsregler, fast på andra områden, som en illustration till att det är svårt att smälta samman ekonomier och en arbetsmarknad som ser så olika ut som de här gör.

Vi har i dag i Coreper tagit upp frågan igen för att där ytterligare understryka nödvändigheten av en ordentlig genomgång så att vi vet exakt vad det är som gäller. Vi fick också i slutsatserna från toppmötet ett välkommande till en översyn av det här direktivet, för det ska bidra till rörlighet – inte hindra rörlighet.

Vi planerar ingen särskild rundresa så här sent inför slutförhandlingarna i just den här frågan. Jag bedömer inte det som meningsfullt. Vi bygger de allianser vi kan och ska bygga på plats i Bryssel men också i samband med andra kontakter som vi har. Jag skulle tro att vi kommer att lyckas få till stånd en vettigare ordning. Det skulle förvåna mig annars.

Att slänga in det i den intensiva slutfasen som en fråga om att anta eller förkasta fördraget gör vi inte. Det är inte seriöst. Men det innebär inte att det ändå inte kan öppna sig tillfällen då vi kan ta upp en diskussion. Det är vi också beredda att göra.

Anf. 117 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag förstår naturligtvis att detta inte är en fråga som Sverige antar eller förkastar fördragsförslaget på. Men om man verkligen ska lyckas tycker jag nog ändå att det här med att resa runt är ett sätt att knyta kontakter, att möta beslutsfattarna i de olika huvudstäderna ansikte mot ansikte. Det är ju där fördragsförhandlingarna, eller de ståndpunkter som man har, i första hand måste förankras. Så jag skulle nog för mitt partis räkning vilja uppmana statsministern att göra en sådan här rundresa – kanske inte statsministern personligen men statsråd och statssekreterare i regeringen – för att på plats argumentera, förhoppningsvis effektivt, och förklara den svenska ståndpunkten just därför att det tyvärr är så sent påkommet.

Anf. 118 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är ju det normala i en statsministers vardag i dag att resa ohyggligt mycket. Jag har den här veckan suttit i mycket långa överläggningar med den tyske förbundskanslern. Där finns det naturligtvis en mycket stor förståelse för att vi i Sverige tycker att det här kan vara ett problem. Tyskarna var ju de som först lyfte fram den här frågan.

Jag har ingeting emot Carl B Hamiltons uppslag att söka vidare kontakter i huvudstäderna. Men jag kan kvittera förtroendet genom att säga att det finns ju en och annan liberal premiärminister ute i Europa också som säkert med stor glädje tar emot Carl B Hamilton som partivän. Hjälpgärna till. Vi har ju ett slags samsyn i den här frågan. Det kunde kanske vara angeläget att försöka bereda marken på flera håll. Jag tackar för den hjälpen.

Anf. 119 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Först vill jag ta upp en fråga som statsministern gick hastigt förbi. Det gäller Cypern. FN:s generalsekreterare har lagt fram slutförslag om Cypern. Det innebär att det kan finnas en chans för en stor framgång för EU, att få denna 30 år gamla konflikt att upphöra.

Det viktiga nu är att med all kraft uppmana ledarna för de två cypriotiska delarna att se till att hela ön kommer in den 1 maj. De har ett stort ansvar för att se till att den folkomröstning som ska ske om drygt två veckor går väl. Jag tror att det är viktigt med signalen från alla EU:s medlemsländer i den delen.

Låt mig också säga att det är mycket glädjande om det kan bli en återupptagen regeringskonferens som klarar av sin viktiga uppgift till sommaren. Då vill jag också erinra statsministern om riksdagens tydliga ställningstaganden i de olika frågorna. Jag förlitar mig på att statsministern och regeringen nu kraftfullt för fram de ståndpunkter som riksdagen har enats bakom.

När det gäller Lissabonprocessen, slutligen, finns det tyvärr anledning att vara ganska bekymrad. Jag har sett att det väl bara är Storbritannien och Spanien som har vuxit i närheten av 3 % de gångna åren. Det är märkbart hur trögt utvecklingen ändå går i Europa.

Det stora problemet är ofta protektionismen både mot omvärlden, medlemsländerna sinsemellan, vilket gör att man inte fullföljer de åtaganden man bör fullfölja, och internt. Därför oroas jag mycket när statsministern talar om offentliga monopol. Hela idén är ju ändå att vi ska avveckla monopol och konkurrensutsätta verksamheter. Det är ju det som är den starkaste välståndsbildande kraften. Därför blir jag oroad när statsministern säger sig slå vakt om offentliga monopol.

Anf. 120 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag delar Lennmarkers syn på Cypern. Där står vi samlade i unionen. Vi hade också i den diskussionen ett konstruktivt bidrag från den turkiske premiärministern Erdogan på plats vid middagen på kvällen. Visst vore det fantastiskt om vi kunde hitta en förhandlingslösning på en av de konflikter som har varat i snart 50 år i Mellanöstern, en förhandlingslösning som var fredlig. Det skulle betyda oerhört mycket, inte bara för Cypern, inte bara för Europa, utan för hela Mellanöstern. Så det är klart att det är väldiga förväntningar som nu förknippas med den folkomröstning som strax ska hållas baserad på FN:s generalsekreterares förslag. Den uppfattningen delar jag helt.

När det gäller synen på offentliga monopol skiljer vi oss åt. Det handlar då om det så kallade tjänstedirektivet. Jag är inte på något sätt ensam om att hävda den här uppfattningen i Europeiska rådet. Det finns flera premiärministrar – och till och med en fransk president – som har en likartad uppfattning. Det är väl uttryck för att marknaden inte klarar allt. I vissa lägen är vi i en situation då vi faktiskt får reglera vissa saker. Vi handlar inte hur som helst med läkemedel, sprit och andra produkter som vi tycker är skadliga. Det är inte marknaden som bestämmer sådant. Det gör vi tillsammans. Vi sätter upp regler för detta.

Jag varnar för en utveckling där man tror att tjänsteproduktion och tjänsteservice bara handlar om marknadslösningar. Lyckligtvis är människovärdet fortfarande mycket större än marknadsvärdet. Det kräver en och annan gång en politisk lösning på vissa marknader. Dem tänker vi slå vakt om.

Anf. 121 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Jag hoppas att statsministern i förhandlingarna i regeringskonferensen anstränger sig att föra fram riksdagens dokumenterade position.

När det gäller monopolen vill jag säga att den stelhet vi ser inom den europeiska ekonomin väl ändå har stora nackdelar. Mycket av det beror på offentliga monopol och andra protektionistiska åtgärder. Hela Östeuropa lider av de tidigare offentliga monopol som skapade den fattigdom som vi ser där.

Det ska regleras. EU har ju reglering av marknaden. Det är ju en av EU:s centrala delar. Men det innebär inte att man därför ska ha monopol. Man ska se till att man på de villkor och med de spelregler som ska gälla på en marknad har möjlighet att starta initiativ och ha konkurrens för att

på bästa sätt just fullfölja de spelregler som vi gemensamt kommer fram till på våra marknader.

Det är absolut ett stort bekymmer inom EU. Den protektionism som vi ser – offentliga monopol är en del av den – är det största hotet mot ett dynamiskt Europa och Lissabonprocessen.

Prot. 2003/04:92

1 april

*Information från
regeringen*

Anf. 122 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag är mycket mer rädd för de privata monopolen. Det är märkligt att Moderaterna inte ser hur näringslivet utvecklas mot allt färre och allt större aktörer, ofta gående över nationsgränser. Det är märkligt att det aldrig tas upp i diskussionen.

Vi ska förbättra konkurrenspolitiken, säger vi. Den rör vi ju inte på. På ett fåtal områden säger vi: Stopp och belägg. Där finns det folkhälsoargument och andra sociala motiv som säger att vi inte vill ha in marknadskrafterna. Det är inte vinsten som ska vara drivkraften. Det är andra saker som ska styra detta.

Vi har ju en lång period av avreglering bakom oss. På vissa områden har det varit bra. Det vill jag tillstå. På andra områden har det inte varit fullt så bra. Varför nu då kliva vidare på områden där vi har ett starkt folkligt motstånd och där det finns starka sociala motiv för att behålla en politisk styrning? Ägna tid och kraft åt de privata monopolen. De växer. De blir fler. De är farliga både för ekonomin och för vår förmåga att utvecklas och växa.

Anf. 123 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det känns lite märkligt att en person som Göran Persson, som har piskat upp stämningen så mycket kring potentiellt bidragsfusk, inte har mer att återrapportera till riksdagen än att diskussionen har landat i en begäran om att redovisa konsekvenserna av vissa regelsystem.

Nog vet vi mer än så, Göran Persson. Det är väl väldigt tydligt att den fria rörligheten öppnar för tillkomst till vissa bidragssystem på ett sätt som den nationella välfärdsstaten inte hade tänkt. Vi har 1408 med regler kring hur mycket man ska arbeta och tillgång till familjebaserade bidrag. Det hade ju känts välkommet att få en mer noggrann redovisning av inte bara initiativ utan också en påbörjad process med en tidtabell i akt och mening att få till stånd förändringar. Jag tror att det myckna talet om dessa bidragssystem har väckt stora förväntningar i den riktningen.

Här blev vi helt utan svar. Det bidrar till den bild av Göran Persson med två ansikten som vi känner i den här debatten: en som pratar om bidragssystem i Europa, en annan som här hemma mer tydligt talar om arbetsmarknadsregleringar, facklig kontroll, myndigheters möjligheter att sätta stopp för fri rörlighet och människors rätt att komma hit och arbeta.

Den skillnaden har skapat stor förvirring i den svenska debatten och kommer att leda till en diskussion här senare i vår om vad det är vi egentligen säger nej eller ja till. Vi vill ha fri rörlighet, men vi vill se initiativ för att få förändringar i bidragssystem.

Då duger det inte att hänvisa till Carl B Hamilton – eller till mig – för att vi ska prata med partivänner. Just nu får vi en återrapportering av Sveriges statsminister som agerat inom EU-systemet.

Vi har ofta påpekat att det är konstigt att en minoritetsregering har denna suveräna möjlighet att uttolka och i efterhand återberätta vad som

faller denna regering in. De initiativ vi kan framställa inom EU-systemet kan inte jämföras med vad Göran Persson ska göra. Jag skulle därför vilja ha en bättre beskrivning av vilka initiativ som de facto har tagits eller som regeringen avser att ta. Annars känns det som om det har varit tomt prat för mycket lite verkstad.

Anf. 124 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tänker inte vända mig till Fredrik Reinfeldt och be honom om assistans i den här diskussionen. Det kan jag göra till en folkpartist som har en annan utgångspunkt, men inte till en moderat. Den bördan ska jag inte lägga på hans axlar.

Det är tydligt att Moderaterna inte ser kopplingen mellan de två frågorna här handlar om. Vi har risken att man med underbudskonkurrens kringgår kollektivavtalen. Det innebär att människor får arbeta och kanske leva under mycket besvärliga villkor, något som i sin tur mycket väl kan resultera i att man får ett överutnyttjande av de sociala förmånerna. Det är den kopplingen vi har sett och pekat på. Det handlar både om kollektivavtalen och om våra sociala systems öppenhet. De ska vara lätta att tillgå. Så vill vi gärna ha det också i fortsättningen, men inte baserat på att man exempelvis arbetar bara tio timmar.

För att klara detta behöver vi arbeta på två nivåer. Vi behöver försöka påverka de europeiska regelverken. Det tar tid. 1408 har efter snedstreck siffrorna 71. Det betyder att detta direktiv togs 1971. Sedan dess har man försökt ändra på det. Vi kommer inte från svensk sida att kunna ändra på det på kort tid. Vi får ändra en del i vår egen lagstiftning. För det behöver vi ha en period då vi kan anpassa vår lagstiftning för att möta den nya situationen – det kallas för övergångsregler.

Till det säger Moderaterna nej. Till det säger också andra partier i denna kammare nej. Det beklagar jag. Det är det det handlar om. Det huvudsakliga jobbet görs här hemma.

Anf. 125 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det är synd om Göran Persson som ser så mycket som alla andra är blinda för. Några andra partier i denna kammare, sade Göran Persson. Det är väl så att alla partier i denna kammare, utom Socialdemokraterna, har landat på denna uppfattning, eftersom vi menar att det går att förena fri rörlighet med att ta initiativ till förändringar i bidragssystemet.

Jag undrar om svenska folket, som har hört Göran Persson prata om social turism och nu senast om skattefrälse – om jag har förstått det rätt – i Baltikum, tror att det är en handlingskraftig statsminister som agerar gentemot just detta bidragsutnyttjande.

Åtterrapporeringen är att det nu ska redovisas lite konsekvenser. Det är inte alls några handfasta initiativ, inte alls början på regelförändringar som må ta tid, men de måste ju åtminstone sättas i gång. I stället är det en skrivelse till Sveriges riksdag, och numera alltmer tydligt också en överflyttning av budskapet till att handla om arbetsmarknadsregler, facklig kontrollmakt, möjligheter för myndigheter att styra vem som ska få komma hit. Det är nog en riktig bedömning, Göran Persson, att det inte är Moderaterna och Socialdemokraterna som ska göra upp om detta.

Frågan är vem som över huvud taget håller med Göran Persson i den beskrivning han just har givit.

Prot. 2003/04:92
1 april

*Information från
regeringen*

Anf. 126 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag hoppas att det i denna kammare finns en majoritet för att skydda kollektivavtal. Jag hoppas det. Vi får se om det finns en sådan majoritet. Vi vet ju att Moderaterna aldrig har varit anhängare av den typen av reglering på svensk arbetsmarknad.

Vi fruktar att den här situationen ska bryta upp en del av de grundläggande skydd vi har skaffat de sämst ställda på den svenska arbetsmarknaden. Det talar vi om. Jag väntar mig inget stöd på denna punkt från Fredrik Reinfeldt och hans moderater.

Tvärtom finns det inte så sällan uttryckt i moderat press – kanske också i en och annan liberal tidning – en glädje över att man med denna öppning kan komma att bryta upp det man kallar för stelheterna på svensk arbetsmarknad. Läs det som kollektivavtal, fackliga rättigheter och annan typ av skydd för de mest utsatta som har byggts genom kollektiva insatser.

Vi kommer inte att vika på den punkten. Vi tar strid om detta. Vi kanske förlorar den striden i den här kammaren. Vi fortsätter den i så fall. Förr eller senare kommer det att visa sig att vi hade rätt på den här punkten. Om det är så kommer frågan att komma tillbaka till denna kammare. Jag gör bedömningen att här finns en majoritet för detta skydd.

Anf. 127 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Först vill jag säga tack till statsministern, som kommer hit och rapporterar och ger oss möjlighet att ställa frågor om de viktiga Europaärendena.

Jag vill fokusera på konstitutionen och regeringskonferensen. Jag gjorde det också i EU-nämnden sist när vi möttes. Jag ställde då frågan om när det kunde vara möjligt att få se ett resultat och slutförhandlingar. Statsministern var pessimistisk och sade att det finns stora problem och att det kan komma upp stora problem. Det finns en skrivning här i rapporten, och vi har också hört om det i dag, om att det förhoppningsvis blir en slutförhandling senast den 30 juni. Det är mycket som talar för det. Det gör att jag funderar lite grann på vilket engagemang den svenska regeringen egentligen har i frågan. Ser man fler problem än möjligheter?

Jag har tidigare uppfattat statsministern som någon som verkligen drar framåt i de europeiska frågorna, inte minst efter vårt eget ordförandeskap. Men jag tycker att jag upplever en annan tendens i dag. Är det på det sättet?

Med anledning av detta vill jag ställa en fråga: Skulle vi kunna få veta lite mer om vilka knäckfrågor det är som återstår till den 30 juni? Kan statsministern också vara så pass öppen att vi får veta vilka länder som har störst bekymmer med att kompromissa? Hur ser det ut? Hur är kartan?

Anf. 128 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag vill inte peka ut några enskilda länder här i kammaren. Det blir fel. Dock kan jag säga så pass mycket att det är klart att en polsk regeringskris i slutfasen av förhandlingsomgången mycket väl kan

riskera att göra det hela extra komplicerat. Polen är ett av de länder som hade de största svårigheterna med den kompromiss som var framme efter konventet och som diskuterades under Italiens ordförandeskap. Nu ska Polen inta en ny position och göra en ny start och kan i det läget gå in i regeringskris. Det är *ett* exempel.

Jag ska inte säga att jag är pessimistisk. Okej – jag tror på den goda viljan. Den finns där. Men jag är så pass erfaren – numera den som med något undantag kanske har allra längst tjänstetid vid detta rådsbord – att jag vet att när en viss konflikt är undanröjd kan det mycket väl visa sig att det fanns en annan konflikt som doldes bakom den. Jag vill inte peka på någon särskild, men om det här nu resulterar i att vi inte kan fullfölja detta under det irländska ordförandeskapet så är det förstas en väldig motgång för unionen.

Låt oss omgärda det här med lite reservation innan vi håvar in det som klart, så att vi inte blir överoptimistiska. Vi ska göra vad vi kan. Jag har sagt det förut, och jag kan säga det igen: Hade det handlat om att anta eller förkasta konventets resultat så hade vi hellre antagit än förkastat. Jag ser inga större svårigheter för oss i slutförhandlingarna. Vi borde kunna hävda de positioner som vi redan i praktiken hade fått hem under det italienska ordförandeskapet. Det är klart att allt vårt agerande bygger på det resonemang vi har fört med riksdagen och de synpunkter och åsikter som riksdagen har gett uttryck för.

Anf. 129 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Tack så mycket för det svaret, statsministern! Jag vill utmana statsministern på lite större öppenhet när det gäller de svenska prioriteringarna. Det blir lätt så att man åker till Bryssel eller någon annananstans inom unionen och förhandlar, och sedan kommer man hem och har alltid fått igenom det som man önskar. Det är den bilden svenska folket får.

Men innan ni åker till slutförhandlingarna skulle det så klart vara spännande att veta hur prioritetsordningen ser ut när det gäller de svenska intressena. Då har vi något att jämföra med när statsministern kommer hem med resultatet så småningom.

Anf. 130 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det finns ingen annan prioritering nu än den vi gjorde inför slutförhandlingen strax före jul. Det är samma förhandling och samma positioner som ska köras en gång till. Om jag ska nämna en svensk huvudprioritering så är det *att* vi får ett resultat. Det finns inte någonting farligare för unionen än att än en gång hamna i något slags moras, som är av det slaget att vi inte har en författning, och samtidigt fortsätta att växa. Det är det värsta som kan inträffa.

Om vi förutsätter att vi får ett resultat så är en viktig svensk fråga självfallet att se till att det som finns i fördraget, exempelvis sådana områden som vi förut pratade om, allmänna tjänster av social karaktär, inte blir för marknadsstyrt.

I de konstitutionella frågorna känner jag mig ganska trygg mot bakgrund av den diskussion som vi tidigare har fört här i kammaren. Jag hoppas nu att ordförandeskapet kan lösa det här.

Anf. 131 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Tack, statsministern, för informationen från toppmötet!

Det har diskuterats en hel del om övergångsregler. Från vårt partis sida har vi sagt: Vänta och se; vi tar problemen när de kommer.

Jag skulle vilja ställa en fråga angående konstitutionen. Försvarsfrågan har diskuterats ganska mycket i den här kammaren. Är det en fråga som kan dyka upp som en ny knäckfråga? Den har ju orsakat problem tidigare, men verkade bli löst under det italienska ordförandeskapet.

Jag har också en fråga som handlar om Lissabonöverenskommelsen. Kommissionen har föreslagit att Sverige ska införa lättnader för dem med de lägsta lönerna och att man ska underlätta för människor att starta nya företag. Centerpartiet anser att vi har sett väldigt lite av den varan i den svenska politiken. Är det saker som statsministern tror återkommer i olika sammanhang? Hur ser statsministern på att vi inte med vår del drar upp hela EU:s genomsnitt för bland annat sysselsättning och inkomster och den stora, viktiga bit som handlar om att ha en stark konkurrenskraft jämfört med övriga delar av världen? Kan det vara någonting som kan återkomma?

Anf. 132 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är klart att de här frågorna kommer att stå i centrum för både inrikespolitisk och europeisk debatt. För vad handlar Lissabonstrategin om? Den handlar om att skapa arbete åt människor. Arbete skapar välbefinnande. Välbefinnande vill vi fördela rättvist, så att det skapar framtidstro och optimism hos alla. Det är det det handlar om. Egentligen handlar allt politiskt arbete i stor utsträckning om detta. Vi jämför oss med varandra, och vi kan se att Sverige klarar sig bättre än de allra flesta länder. Det kan vi vara stolta över, men inte nöjda med – stolt men inte nöjd.

Det är klart att vi kan lära mycket av andra. Vi kan bli bättre. Men vi är långt ifrån det läget att vi är sämst. Vi är snarast bland de främsta i Europa.

På några områden har vi valt en egen modell. Vi har ett högre skatetryck än Europa i övrigt. Det finns inget belegg för att det skulle resultera i en lägre tillväxt. Snarare kan man säga att de länder som har högst skatetryck i Europa just nu också har den högsta tillväxten. Jag är försiktig också där med slutsatser. Det handlar om hur vi använder gemensamma medel och hur effektiva vi är i det avseendet.

Jag tror att Lissabonprocessen kommer att visa sig som mest kraftfull när väl världskonjunkturen vänder uppåt. Mycket av det som vi har gjort i Europa är på ekonomins utbudssida, som gör att det fungerar bättre i ett läge då konjunkturen vänder. Då kan det här bli riktigt bra för Europa, och troligen också för Sverige.

Jag förutser inte, fru talman, att försvarsfrågan återigen kommer upp. Den blev avgjord i samband med det italienska ordförandeskapet. I mina samtal med förbundskanslern häromdagen fanns det ingenting hos honom eller i hans position som antydde att detta var angeläget att ta upp igen. Det bekräftas också av samtal med andra europeiska ledare.

Anf. 133 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Det var ju skönt att försvarsfrågan är löst, för det är en sådan fråga som orsakar oro på många ställen.

En annan fråga, som är mer framåtsyftande, är den diskussion som förekommer i Lissabonstrategin om att förbättra och utöka samarbete om forskning och utveckling. Det gäller även hur man ska få forskningsresultat till att bli nya företag och få en produktion av detta.

Hur ser statsministern på de frågorna i ljuset av att det kommer tio nya länder? Hur kommer deras forskning och utveckling att kunna inlänkas med och ytterligare förstärka det tidigare europeiska samarbete som har funnits i EU-15?

Anf. 134 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är naturligtvis en ganska grannliga uppgift att smälta samman nationella forskningskulturer. Samtidigt är den troligen nödvändig, för jämför vi Europa med USA ser vi att vi släpar efter. Sverige ligger där i topp som det land som satsar mest som andel av sin ekonomi på just forskning och utveckling. Jag är inte säker på att det här kommer att vara så framgångsrikt i EU de närmaste 10–15 åren därför att det finns så oerhört mycket nationell prestige kopplad till forskningsinstitutioner.

Jag tror att de flesta i festtalen kommer att vara överens om att det här behöver vi samordna, koordinera, bättre. Men jag tror att det blir väldigt besvärligt. Vi ska göra vad vi kan, för jag tror att vi måste skapa olika centrum i Europa där vi kraftsamlar – centrum som är av ett sådant slag att de kan vara ledande i världen. Ingenting annat duger för en kontinent av vårt slag, men lätt kommer det inte att bli.

Många av de nya medlemsländerna har gamla utbildningssystem som bitvis har varit av utomordentligt hög kvalitet. På andra områden har de haft en, ska vi säga, lite irrelevant läroplan. Men på vissa områden, inte minst inom naturvetenskap, har det varit en mycket hög kvalitet. De borde på så sätt kunna bidra till att på vissa områden höja den europeiska kvaliteten.

Anf. 135 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! Det är alltid spännande att höra den här återrapporteringen men tråkigt när statsministern nu talar om övergångsregler i de nya länderna och jämför de övergångsregler som även vi hade med det stora ingrepp som nu sker i en av de fyra fundamentala friheterna för unionsmedborgare som om det var vilka övergångsregler som helst vi diskuterar.

Helt klart var det inte något av de nya länderna som eventuellt hade en invändning, utan enligt den återrapportering som jag har hört från andra håll var det definitivt mer än ett medlemsland som tog upp just denna inskränkning i den fria rörligheten som det gamla EU nu till stor del ägnar sig åt.

Jag har också en anledning att återkomma till diskussionen om kollektivavtal i Sverige. När vi moderater i Europa säger nej till arbetstidsdirektiv och inte lika mycket detaljreglering av bemanningsföretag på europeisk nivå gör vi det just därför att vi har mer tilltro till de svenska kollektivavtalen än att vi ska detaljreglera den svenska arbetsmarknaden

från Bryssel. Det finns alltså faktiskt en stor medvetenhet om kollektivavtalens fördelar hos de svenska moderaterna.

Det symtomatiska är att det är Socialdemokraterna som nu, i sin iver att reglera EU mer och göra inskränkningar, är beredda att faktiskt dra undan möjligheter för de svenska kollektivavtalslösningarna.

Men det är inte det som min fråga gällde, utan den gällde diskussionen med anledning av antagandet av solidaritetsklausulen och också Europeiska rådets diskussion om Kosovo och Afghanistan. Här är det uppenbart att det finns stora behov men också höjda ambitioner från EU:s sida med en internationell insatsförmåga. Tidigare har man ju träffat en överenskommelse om att kunna ha 60 000 man.

Men redan veckan efter toppmötet sände försvarsministern och Försvarsdepartementet ut signaler om att Sverige ska planera utifrån att man inte ska uppfylla ingångna åtaganden. Det här tycker jag visar på bristande engagemang och dålig delaktighet i att vilja fullfölja de åtaganden som man varit med och fattat beslut om i Bryssel.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi lever upp till de åtaganden som vi tillsammans gör för att gemensamt med andra säkra friheten och freden.

Anf. 136 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det gäller två frågor – först kollektivavtalen. Ja, det är ingen fråga, utan det är ett påstående. Om nu Moderaterna känner så varmt för kollektivavtalen, se då till att fackföreningarna har möjlighet att följa upp att de också efterlevs!

En av de saker som nu diskuteras och som nu ligger på riksdagens bord är möjligheten för fackliga organisationer att också gå in och kolla om de avtal som man påstår sig ha tecknat också efterlevs. Om det är så att Moderaterna tycker att det är viktigt med kollektivavtal, se då också till att man kan följa upp om de efterlevs – annars är det ju bara tomt prat!

Sedan har vi diskussionen om de fredsfrämjande och fredsbevarande insatserna och kanske också någon gång en fredsframtvigande insats – allt med FN:s eller OSSE:s mandat. Vi vill göra vår insats i det sammanhanget, och kommer att göra vår insats. Sverige är ett av de länder som där har varit mest aktivt genom åren – detta i relation till sin storlek. Vi har ställt upp när FN har kallat, och vi tänker göra så också i fortsättningen och satsa våra resurser på detta.

Därutöver, och detta är det viktigt att säga, gör Sverige en oerhört stor fredsfrämjande insats genom vårt bistånd. Inget annat land, med undantag av Danmark, använder en så stor andel av sina gemensamma resurser som Sverige till att förebygga konflikter genom att se till att världen blir drägligare att leva i för fattiga och utsatta människor.

Om nu Moderaterna har detta starka engagemang för fredsfrämjande insatser, backa då också upp besluten om biståndet!

Anf. 137 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! Vi tycker att det är rimligt att man kan använda biståndspengar till att göra militära insatser i till exempel Liberia. Det finns ju goda möjligheter att använda biståndspengar för fredsfrämjande insatser

och för att samverka mycket mer över gränserna. Det finns absolut ingen motsättning i detta.

Tomt prat, säger statsministern. Men jag undrar om socialdemokratin och arbetarrörelsen i Sverige ändå inte ser en risk i den svenska kollektivavtalslösningen på arbetsmarknaden när nu EU går in och detaljreglerar mer på arbetsmarknadens område. Jag gör det i alla fall. Det är därför som vi har haft anledning att tidigare diskutera arbetstidsdirektiv och bemanningsföretag.

Men det var inte det som ni diskuterade på toppmötet utan det var just detta med att kunna gå vidare och att skapa muskler bakom orden om att ha en större insatsförmåga i den europeiska unionen. Därför har jag en direkt fråga: Har regeringen redan bestämt sig för att konceptet med stridsgrupper inte är aktuellt för svensk del och att vi inte tänker oss kunna bidra med en hel egen stridsgrupp i det tänkta EU-upplägg som nu för fullt diskuteras i Bryssel?

Anf. 138 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Som svar på den sista frågan kan jag på en gång säga: Vi tänker inte bidra med en egen svensk stridsgrupp. Det har, såvitt jag vet, aldrig varit aktuellt. Någon har kanske drömt om detta, men regeringen kommer inte att göra det. Att vi sedan tillsammans med andra kan bidra i olika sammanhang är möjligt, men vi får se vad resurserna räcker till.

Återigen: Glöm inte biståndet! Det är väldigt mycket fokus på den militära personal som sänds ut. Ta exempelvis Afghanistan! Ett av de länder som har den längsta närvaron i Afghanistan med mest människor aktivt genom nationella insatser, pengar, är Sverige – men i det afghanska skolsystemet. Det är tusentals afghanska lärare som bekostas med svenska biståndsmedel – detta framdrivet av de svenska Afghankommittéerna efter Sovjetunionens övergrepp på detta land för väldigt länge sedan. Det är också en insats som vi måste vara stolta över och lyfta fram. Allt är inte militärer!

Anf. 139 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! Jag vill bara göra en rättelse. Jag ber om ursäkt om det ger en möjlighet för statsministern att misskreditera mitt engagemang för frihets- och fredsinsatser.

När jag översätter det som på EU-språk kallas för *battle groups* talar jag om stridsgrupper i Sverige. Det koncept man använder i EU, med 1 500 man som ingår i en *battle group*, översatte jag till stridsgrupp. Statsministern försöker nu få mig till en stridis som vill ut och kriga i Europa. Men det är inte det som det handlar om, utan det handlar om att våra svenska soldater förvisso i en ny tid utsätts för kanske mer besvärande situationer än tidigare och riskerar att komma i verkanseld.

Det handlar om att säkra frihet och fred, inte alls om några stridande förband som jag här vill sända ut. Jag vill se att vi kan bidra inom ramen för vår egen kapacitet, förmåga, och ledningsvilja när det gäller att vara med i den 60 000-mannainsats som EU så väl behöver.

Anf. 140 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag har ingen som helst avsikt att misskreditera Gunilla Carlsson. Hennes inlägg får stå för sig själva, och det gör de. Om hon översätter *battle group* med stridsgrupp är det hennes översättning.

Vad jag resonerade om var 1 500 svenska soldater färdiga att rycka ut någonstans i vår värld. Det blir det inte, och det var det som jag svarade på. Det kan bli några – om det blir 500 eller 300 vet jag inte – men tillsammans med något annat EU-land. Vi kommer icke att ha en egen sådan grupp själva!

Anf. 141 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Det var glädjande att höra om de svenska framgångarna i frågor om hållbar utveckling och tillväxt när det gäller Lissabonprocessen.

Regeringen har ju med starkt stöd från riksdagen varit pådrivande när det gäller att betona att tillväxten ska vara långsiktigt hållbar socialt samt ekologiskt och miljömässigt.

Jag är lite nyfiken på vilka konkreta åtgärder som diskuteras för att fylla de fina formuleringarna med innehåll. Jag tror att det är viktigt att regeringscheferna ger tydliga signaler om hur viktiga dessa frågor är. Transportarbetet är ett exempel på ett område som får ökad betydelse när tillväxten tar fart.

Vilka möjligheter ser statsministern att inom ramen för Lissabonprocessen komma framåt när det gäller exempelvis minskning av fossila bränslen inom transportsektorn, överföring av tunga transporter på järnväg liksom samordning av järnvägstransporterna i Europa?

Anf. 142 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Sven Gunnar Persson tar upp. Jag ska inte säga att jag är överdrivet optimistisk den här gången. Det handlar inte minst om järnvägstrafiken. Det är ibland väldigt svårt att få den att flyta på ett rationellt sätt. Det finns fortfarande nationella strukturer kvar som gör att det är svårt att komma fram. Vi har kommit långt i vår del av Europa. Men det är trots allt i en utkant i den meningen att det är en del av Europa, den norra delen. Kommer vi ned på kontinenten ser vi fortfarande betydande hinder i det sammanhanget.

Det jag fäster störst förhoppning till i EU är energieffektiviseringen. Jag betraktar den som en av våra ödesfrågor. Vi har ett slöseri av energi i Europa som är monumentalt. Det är också i sin tur en bidragande orsak till växthuseffekten. Vi skadar kommande generationer. Vi föröder dagens resurser, och vi gör det till ett pris som också för oss som lever nu är väldigt högt i form av miljöpåverkan. Det är märkligt att vi inte kommer fram där.

Jag tror att den enda ordentliga insatsen som kan göras är att vi nationellt driver program för energieffektivisering och visar vad vi kan åstadkomma. Jag möter alltför ofta ledande politiker runtomkring i världen som har noll förståelse för detta. Energi är gratis i deras värld. Så är det inte. Det är i allra högsta grad någonting som är dyrbart. Det är dyrbart i form av att man förbrukar någonting som ofta är ändligt och dyrbart därför att man vältrar skulden över på nästa generation.

Vi kommer från regeringens sida att ta initiativ för att höja energieffektiviteten inte minst i svenska kommunala lokaler.

Anf. 143 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jag vill tacka statsministern för det engagemang som han ändå visar i den här frågan. Det är en uppenbar risk att just den typ av formulering som ”långsiktigt hållbar utveckling” blir lite luftslott och svår att fylla med innehåll.

Jag vill fråga statsministern om han delar min uppfattning om att just transportsektorn och transportarbetet är ett nyckelområde för en långsiktigt hållbar utveckling inte minst i tillväxtperspektiv.

Vi har under senare år sett att energieffektiviseringar inom industri och så vidare går skapligt bra. Men just på transportsidan ökar utsläppen rejält. Vilka initiativ vill statsministern ta i det europeiska samarbetet för att komma framåt när det gäller järnvägssamordningen och transportarbetets miljöpåverkan?

Anf. 144 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Även om det är vackra formuleringar, Sven Gunnar Persson, är det ändå i många av livets skeden viktigt att ha texter att luta sig emot. Det vet vi båda två. Där kan vi starta.

Jag tror kanske att den mest strategiska europeiska miljöfrågan just nu är de förhandlingar som pågår i samtliga regeringskanslier om utsläppsrätterna. Där finns trafiksektorn också med i den totala bilden av våra åtaganden inför Kyotoprotokollet.

Sedan har vi en diskussion i Mellaneuropa – den del av Europa där vi hittar Österrike, Schweiz och andra länder – om en alldeles för hård trafikbelastning i nord-syd-gående trafik. Där drivs *ecopoint*-system och andra lösningar fram. Om det är någonting som också kan gälla för övriga Europa återstår att se.

Det är som jag sade förut. Om vi klarar utsläppsrätterna, om vi klarar att hålla fast vid Kyotoprotokollets principer och Europa håller ihop där, har vi gjort någonting som ändå är hyfsat stort. Sedan är jag inte överdrivet hoppfull kring vad som kommer att ske på europeisk nivå.

Vi ska gå före från svensk sida. Det är inte bara lönsamt i meningen ekonomiskt lönsamt. Det är också riktigt gentemot kommande generationer och skapar bättre konkurrenskraft.

Anf. 145 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Statsministern sade här att försvarsfrågan är löst under det italienska ordförandeskapet. Jag vill ändå ställa någon fråga som berör den så kallade solidaritetsklausulen. Den innebär att om ett annat EU-land angrips ska de andra EU-länderna ta sitt ansvar och ställa upp för det angripna landet.

Min fråga är egentligen: Kommer Sverige att hamna i svårigheter eftersom vi vill vara alliansfria? Finns det en risk att vi i framtiden blir tvungna att överge vår alliansfrihet?

Anf. 146 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Nej, den risken finns inte där om vi är fasta i anden, herr Wälivaara. Det ska vi vara. Den politiken har tjänat oss väl genom århundraden. Vi har ingen anledning att överge den.

Det solidaritetsuttryck som den deklaration representerar som nyligen presenterades i samband med toppmötet i Bryssel och som är en del av de pågående konventionsförhandlingarna är en solidaritetsakt som är vidare än bara de som rör de militära insatserna.

Det handlar om terroristangrepp. Det handlar om naturkatastrofer. Det handlar också för vissa länder om de militära delarna. Där är varje land utifrån nationella beslut berättigat att vara med och göra sin solidaritetsinsats.

Vi kommer inte att medverka i sådana insatser som riskerar att komma i konflikt med det vi kallar alliansfri försvarspolitik. Den gränsdragningen tror jag kommer att vara ganska lätt att göra.

Däremot vill jag vara med när det handlar om insatser, kanske till och med av militär personal, i kriser som är av sådant slag som exempelvis översvämningar och andra händelser som vi har resurser för att möta. Det är klart att vi ska hjälpa varandra.

Men när det gäller alliansfriheten som rör säkerhetsgarantier i händelse av krig har vi ingen anledning att byta position. Jag är glad att Erling Wälivaara beskriver en sådan positionsförändring som en risk. Det är också min uppfattning.

Anf. 147 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Jag får replikera statsministern: Det är bra att vi är fasta. Det tycker vi norrlänningar om. Men vad händer, statsministern, om det är vi som blir angripna? Förväntar vi oss då att de övriga europeiska länderna ska komma och hjälpa oss?

Anf. 148 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi har ingen anledning att spekulera om den typen av händelse. Om vi skulle hamna i ett sådant läge agerar vi då. Vi har ingen anledning att skapa osäkerhet kring vår alliansfrihet genom att säga att det eller det inträffar vid det och det läget.

Vi är alliansfria. Det har skapat respekt för vår säkerhetspolitiska linje. Den har varit som starkast när vi har avstått från att spekulera kring den. Den ligger fast.

Anf. 149 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Behovet av reformer på den svenska arbetsmarknaden har diskuterats. Jag delar åsikten att reformer måste göras för att förbättra den. Men jag kopplar inte den frågan till de så kallade övergångsreglerna. Reformerna på den svenska arbetsmarknaden behövs oavsett. Det gäller bland annat att få bort en osund konkurrens, illojal lönedumpning, och så vidare.

Jag blir mer förvånad över slutsatsen i punkt 41 där ni på toppmötet kom överens om att den fria rörligheten för arbetstagare är ett centralt begrepp för unionens utveckling. Den är lite förvånande med tanke på den återrapport som Persson har gett här.

Jag blev däremot glad över att höra det tydliga ställningstagandet gentemot tjänstedirektivet, inte minst med tanke på den mycket bra artikeln i Aftonbladet i går, tror jag, som LO hade skrivit under och där man tog upp viktiga punkter som jag nu hör att också statsministern instämmer i. Ännu mer förvånande måste jag säga att sista meningen i slutsatserna är om att frågan måste prioriteras. Det stämde inte heller riktigt med den återrapport som du gav uttryck för nu och med vad ni kom överens om på EU-toppmötet.

Slutligen beträffande miljöfrågorna blev jag positivt överraskad över den fina återrapporten här. Jag tänkte att det nu äntligen börjar hända något när det gäller miljöfrågorna i EU. Men när man sedan läser i slutsatserna står det att energieffektiviteten ska förbättras. Det är inte så särskilt förpliktigande. Det står att beslut om klimatförändringar bör övervägas. Det tycker jag inte är särskilt radikalt. Och först nästa år ska man överväga strategier för att minska utsläppen och så vidare. Det är inte särskilt konkret, och man kan väl dra slutsatsen att det var ett totalt misslyckande för miljöfrågorna på EU-toppmötet.

Jag vill därför fråga statsministern vilken strategi som ni har för att lyfta fram miljöfrågorna ännu tydligare, inte minst när det gäller konstitutionsdebatten.

Anf. 150 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är glad över att Miljöpartiet har kommit fram till en del konstruktiva slutsatser omkring vikten av att skydda de värst utsatta på svensk arbetsmarknad. Underbudskonkurrens, missbruk av F-skattsedel och en lång rad sådana saker måste vi rätta till med beslut i den här kammaren och ibland med regeringsbeslut. Vi kommer också till slutsatsen att för att kunna göra det kan det behövas lite tid. Och varför exponera svagheter och brister genom att inte se till att man skaffar sig övergångsregler så att man får möjlighet att vidta just de åtgärder som Miljöpartiet säger sig stödja? Men det är ändå en halv seger, och i den meningen kan man glädja sig.

Jag är ganska säker på att man läser slutsatserna vid EU:s toppmöten lite olika beroende på vad man vill läsa in. Det blir lite parodiskt när Ulf Holm lätt triumferande säger att detta återigen blev en motgång för miljöfrågorna. Det verkar som om man till varje pris vill bevisa att EU inte behövs eller inte kan göra något på detta område. Det är precis tvärtom. Vi kommer aldrig att klara av miljöfrågorna utan ett europeiskt samarbete. Vi kommer aldrig att klara av miljöfrågorna utan ett globalt samarbete. Man får traggla på. Vi tillhör de mest progressiva. Så är det ju. Det är inte alltid som vi har stöd av andra. Men det här toppmötets slutsatser är väsentligt starkare än tidigare toppmötesslutatsatser. Det går åt rätt håll. Det går för sakta, men vi är ändå med och försöker påverka och vänder inte det hela ryggen och tror inte att lösningen är att vi lämnar alltihop, och sedan får det bli som det blir.

Anf. 151 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Det som jag egentligen var ute efter är att jag tycker att det är väldigt stor skillnad mellan text och tal, och det är jag inte riktigt van vid. Jag tycker nog att en del av det som statsministern har återrapporterat här lät lite väl bra, och jag tror att det är en anpassning till

svenska medier i stället för att man tittar på vad som verkligen står i slutsatserna, vilka är ganska viktiga när man ska jobba vidare.

Statsministern vet att jag vurmar väldigt mycket för miljöfrågorna och kräver radikala åtgärder, på nationell nivå, på EU-nivå och på global nivå. Anledningen till att jag tog upp detta är framför allt därför att statsministern själv på samrådet med EU-nämnden inför EU-toppmötet i december erkände att miljöfrågorna hade så att säga gått tillbaka i EU-sammanhang. Det vill jag följa upp på detta möte. Och jag kan tyvärr konstatera att man inte har kommit särskilt mycket längre fram i det arbetet. Och det tror jag faktiskt att statsministern kan hålla med om. Frågan är då vilken strategi som vi tillsammans ska ha för att öka miljöfrågornas betydelse i EU-samarbetet.

Anf. 152 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är av en annan uppfattning. Det har funnits ett starkt motstånd i vissa europeiska regeringar mot att över huvud taget ta in miljöfrågorna i Lissabonprocessen. Vi lyfte in dem under vårt ordförandeskap. Vi talar om hållbar utveckling, social utveckling, ekonomisk utveckling men också om ekologisk utveckling. Det hänger ihop, och de förutsätter varandra.

Här har vi nu energieffektiviseringsfrågorna som vi har kämpat hårt för att få in i slutsatserna. Vissa länder tycker inte att detta är intressant. De tycker inte att det är bra. Jag betraktar det som en drivkraft, en nyckelförutsättning för ett modernt ekonomiskt ansvarstagande.

Jag deltar gärna i ett samarbete med Ulf Holm omkring att förbättra EU:s miljöpolitik. Men så mycket trovärdigare Ulf Holm skulle vara om det också var så att man ville stanna kvar i den organisation som man vill använda för att utveckla det som man själv tycker är det viktigaste sakpolitiska området – miljön.

Anf. 153 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag vill också tacka statsministern för återrapporteringen. På min lott i riksdagen har fallit att bland annat jobba en hel del med frågor om inre säkerhet.

Vi har hört att det finns en mängd utmaningar för Europa och demokratin att ta sig an. En är terrorn och de inte sällan mycket förvridna människor som vill sprida skräck och elände i vår del av världen också.

I fråga om det vill jag höra lite grann från statsministern om hur han ser på några konkreta åtgärder för att man ska gå framåt i fråga om detta. Jag tycker att mycket av det som återrapporterades var mycket bra. Jag vill understryka det. Jag är också mycket glad över att statsministern markerar mot riskerna för en sorts kollektiv säkerhetspsykos.

Men när det gäller möjligheterna att till exempel samla och samordna reglerna för telefonsamtal, vart man har ringt, hur de har fungerat och kunna spara detta en viss tid, kanske regeringen kunde vidta några åtgärder eller ta några initiativ.

I fråga om att frysa tillgångar vill jag säga följande. Vi vet att det kostar pengar att bedriva terrorism. Och inte sällan finns det medel som har kommit till genom brottslig verksamhet. Att kunna beslagta dessa pengar är ganska viktigt för att slå mot dem som vill sätta skräck i vårt samhälle.

Till sist något om underrättelsetjänsterna. Där tycker jag att budskapet har varit lite olika. Jag tillhör dem som tycker att vi behöver ha mer samarbete mellan de europeiska underrättelsetjänsterna och säkerhetstjänsterna för att kunna gripa in. Vi har i dag kunnat notera att det tydligt finns ett visst fungerande samarbete mellan Sverige och Danmark, vilket är mycket glädjande.

Anf. 154 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det finns ett fungerande samarbete mellan säkerhetstjänsterna. Jag tror att vi inte på något sätt skulle bidra till en effektivisering genom att ovanpå de nationella säkerhetstjänsterna lägga en europeisk. Tanken om något slags federal säkerhetstjänst på europeisk nivå tror jag inte på. Däremot tror jag på mer samordning, mer utbyte, mer information, mer träffar och mer lyssnande till varandra. Samordningen i Solanas kansli är bra. Det understryker mellanstatligheten i karaktären på detta samarbete, och det sätter vi värde på.

Jag kan för lite, herr talman, om lagring av telefontrafik för att våga ge Johan Pehrson ett auktoritativt besked på den punkten. Jag skulle rekommendera honom att ta upp saken med vår justitieminister som naturligtvis besitter all den sakkunskap som man kan begära på detta område. Jag kan det inte. Jag ber i så fall att få återkomma vid ett annat tillfälle.

Beträffande terrorismen som sådan är jag rädd för att om den inte har kommit för att stanna har den i alla fall kommit för att bli kvar under avsevärd tid. Det är en oerhörd fara för våra öppna samhällen. Det finns inget annat land, vill jag påstå, ingen annan typ av land, än det som Sverige representerar som förlorar mer på detta. Hela vårt välstånd och hela vår livsstil bygger på öppenhet och möjlighet att kommunicera. Båda dessa saker hotas av terrorismen. Det är därför klart att vi ska delta i kampen mot detta och göra det på ett sådant sätt att vi också är stolta över den insats som vi gör. Rättssäkerhetsfrågorna får alltså inte sättas åt sidan.

Anf. 155 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Tack statsministern! Detta föranleder mig att återkoppla lite nationellt. Det är saker som vi har att sköta själva. Jag efterlyser en eventuell signal om att regeringen kommer att se över sitt eget sätt att arbeta med den inrikes säkerheten. Har vi den optimala säkerheten? Det vore förmätet av mig att kommentera detta, men om man gör en jämförbar översyn i andra länder visar det sig kanske att vi inte har den optimala samordningen när det gäller departementsstruktur och sådant. Hur har vi det med myndigheter? Hur har vi det med befogenheter?

Det finns ju ett antal utredningar som har varit på bordet ett tag nu som kräver att vi agerar. Visst ska vi samarbeta, men till syvende och sist är det ändå här och nu som människor med dessa förvridna åsikter kan verka. Vi som gillar det öppna, liberala och toleranta samhället måste ju tro att vi kan försvara oss också. Det kräver nationella åtgärder här och nu.

Anf. 156 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det sista är lätt att hålla med om. Det är klart att vi inte har en optimal organisation. Det får man aldrig. Vi måste ständigt förbättra oss, och på den punkten är vi ödmjuka. Vi söker naturligtvis också ett brett samförstånd omkring dessa frågor. Om de hanteras på ett felaktigt sätt kan det lätt få en verkan som är kontraproduktiv och går i motsatt riktning mot det ädla syfte de sägs ha. Det måste hela tiden vila på rätts-säkerhetens grunder.

De utredningar som har gjorts bereds i Regeringskansliet. Jag ser gärna ett samarbete med liberala och andra krafter i det arbetet. Det är trots allt fundamentet i samhället som vi försvarar, och där bör vi kunna etablera en samsyn.

Anf. 157 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! Statsministern berörde lite grann arbetet med EU:s nya grundlag i inledningen. Som jag ser det är ett av problemen där att den här riksdagen har visat att den inte är representativ för svenska folket i mycket tunga EU-frågor. Jag tänker naturligtvis på folkomröstningen om euron. Skälet till det förmodar jag är att inför valet 2002 var EU-frågorna närmast tabu, i vart fall diskuterades de inte.

Nu ska snart frågan om EU:s nya grundlag avgöras. Det är en synnerligen långtgående fråga för Sverige, framför allt för vårt framtida självbestämmande. Det handlar ytterst om demokratin.

Många länder har redan beslutat att frågan ska avgöras genom folkomröstning, och det kan bli fler länder som bestämmer sig för det, till och med Frankrike visar det sig. Sverige är, vad jag vet, det enda land som beslutat att inte ha folkomröstning. Jag förmodar att skälet är det som utspelade sig vid folkomröstningen i höstas.

Jag vill ändå fråga statsministern: Finns det inte anledning att ompröva beslutet att vi inte ska ha folkomröstning om den nya grundlagen?

Anf. 158 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Nej, det finns inte anledning att göra detta. Varför är jag så tydlig? Jo, därför att det handlar om demokrati och demokratins institutioner. Det finns många sätt att ta ställning till en fråga. Ett kan vara det direkt demokratiska i form av en folkomröstning. Det är opraktiskt om det blir regel. Därför har vi en parlamentarisk församling som tar ställning till komplicerade, sammanhängande frågekomplex. Den parlamentariska församlingen är riksdagen. Riksdagens ställning behöver stärkas. Allt fler beslut borde egentligen underställas riksdagen. Så är det.

Att i det läget lyfta ut en av de kanske svåraste och mest komplexa frågeställningar vi har att ta ställning till och lägga den utanför riksdagen skulle vara att försvaga en av demokratins mest fundamentala institutioner. Det vill jag inte medverka till. Riksdagen, med riksdagsledamöternas förmåga att söka mandat och förklara sammanhang, är den plats där denna viktiga diskussion ska föras.

Att det sedan över tid, vid vissa tillfällen, blir så att riksdagen inte alltid vid ett givet tillfälle motsvarar den rådande opinionen kan också förklaras med att man i riksdagen har andra tidsperspektiv på de frågor man tar ställning till. Det har jag stor respekt för. Också den typen av demokratisk framsynighet kan behövas i en värld som behöver beslut som

står sig över längre perioder än de som opinionsmätningar och folkomröstningar i regel reglerar.

Anf. 159 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! De länder som har beslutat att de ska ha folkomröstning motiverar det uteslutande utifrån demokratiska utgångspunkter. Det är ganska märkligt att statsministern också kan åberopa demokratin och demokratiska utgångspunkter för att inte ha en folkomröstning.

Statsministern säger att vi ska bli representativa här i riksdagen. Det tror jag det, men vi är det inte i dessa frågor därför att vi inte fick upp dem inför valet 2002. Man kan inte begära att svenska folket ska ha valt några som är representativa i EU-frågor när de inte fick nämnas i förra valet. Därför kommer vi att försöka få en opinion. Om vi får ihop en stor opinion för en folkomröstning hoppas jag att statsministern överväger detta en gång till.

Anf. 160 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Björn von der Esch säger att det inte fick nämnas. Det var väl helt enkelt så att vi alla förde ett samtal med väljarna i 2002 års val som avspeglade de frågor som väljarna och vi själva tyckte var viktiga att föra samtal om inför den kommande fyraårsperioden. Det fanns ingen stor kritik, om ens någon, mot att inte EU-frågorna intog en dominerande plats i den valrörelsen. Så var det. Jag ser det som ett uttryck för att det fanns ett förtroende från väljarnas sida för riksdagens förmåga att långsiktigt hantera denna fråga.

Vad som sedan är svaret när en folkomröstning genomförs i en sakfråga kan man alltid diskutera. Inte så sällan, Björn von der Esch, har vi sett folkomröstningar, ute i Europa och på andra ställen, vara protestaktioner mot en sittande regering därför att den har varit misslyckad i ett avseende som folkomröstningen egentligen inte berör. Är det mer demokratiskt? Nej, jag litar på riksdagen, dess samlade förmåga att göra bedömningar, dess erfarenheter och dess vilja att ta ansvar för vårt land nu och i den framtid som vi alla har en gemensam skyldighet att skapa.

Anf. 161 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag vill säga tack till statsministern för att han har berättat för oss att han vid det här toppmötet följde upp det som vi talade om vid den förra frågestunden här, nämligen de risker som finns med det så kallade tjänstedirektivet. Det var välgörande att det gjordes markeringar från svensk sida på EU:s högsta nivå om att marknadslösningar inte är allt inom det sociala området. Jag är tacksam för att statsministern inte faller för den förenklade syn som innebär att om man till exempel skulle lyckas höja alkoholförsäljningen genom konkurrens och effektivare och billigare spritproduktion skulle det ge en ökning av det svenska välståndet. Det är väl knappast någon här i kammaren som innerst inne tycker det, även om man gör något slags schematiskt uttalande om att monopol bör avskaffas.

Detta var bara ett tack och ingen fråga.

Det som har varit ett bekymmer för oss, och det som egentligen har varit den enda stora nackdelen som vi har haft av EU-anslutningen, är ju att när det har uppstått en konflikt mellan de marknadsekonomiska hän-

synen och folkhälsa och andra sociala hänsyn har de senare fått vika för de kommersiella kraven. När vi diskuterade EU:s grundlag ville vi ju att folkhälsa och socialt ansvar skulle väga tyngre när EU fattar beslut och att samtidigt de länder som vill gå längre än EU skulle ha rätt till det.

Min fråga är: Hur bedömer statsministern möjligheterna att vi kan åstadkomma något sådant, och vill han uttala att detta är ett prioriterat svenskt önskemål?

Anf. 162 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är lätt att hålla med Gabriel Romanus om de synpunkter han framför, på mycket stor erfarenhet grundade synpunkter, skulle jag vilja påstå. Jag lyssnar gärna till en auktoritet på det socialpolitiska området som har haft förmåga att kombinera socialt ansvarstagande och en tilltro till marknadsekonomi. Det är hedervärt – här fullföljs båda engagemangen med kraft. Det tackar jag för.

Det är klart att vi exempelvis i de kvarvarande förhandlingarna om fördraget vill bevaka att vi i handelspolitiken inte får en situation som gör att man med kvalificerad majoritet kan ta beslut om exempelvis handel med alkohol över gränser. Där vill vi ha enhällighet. Vi för sådana resonemang, vi försöker bevaka det här, och vi strider för det här. Det är möjligt att vi inte skaffade oss den allra starkaste positionen i de här frågorna när vi gick in i EU. Den förhandlingen var kanske inte sådär alldeles lyckad. Jag ska inte kritisera bakåt i tiden – vi får leva med detta. Men vi anstränger oss desto mer nu för att bevaka de intressen vi har. Jag gör det gärna, därför att jag tycker att vi har rätt.

Det är ingen glädje i att se att nedbrytande konsumtion växer därför att det blir lättare att få tag i sådana varor. Det är möjligt att det omsluter mer pengar, men det skapar, samtidigt som ekonomin växer av detta, nya problem som är mångdubbelt större, värre, fulare och vidrigare för enskilda människor. Låt oss slåss mot alkoholdraken, herr Romanus, tillsammans på denna scen som riksdagen erbjuder och ute i Europas talarstolar!

Anf. 163 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag tackar för alla vänliga ord.

Jag försökte vidga frågeställningen. Det finns ju även på andra sociala områden en konflikt mellan kommersiella intressen och marknadsekonomi, även om alkoholområdet givetvis är det viktigaste – det håller jag med om.

Jag hoppas då att jag gör rätt när jag tolkar statsministern så att detta, både att folkhälsan ska vara viktig för besluten i EU och att samtidigt de länder som vill gå längre än EU ska ha rätt att göra det, är en prioriterad fråga för Sverige. Jag kommer givetvis, som många andra, att med stort intresse följa vilken framgång som Sverige har i denna strävan. Det handlar ju om tusentals människoliv – det är inte bara skoj.

Anf. 164 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi kan göra perspektivet väldigt nyttoinriktat och säga så här: Utan folkhälsa – ingen varaktig ekonomisk tillväxt.

Vi pratar så mycket om ekonomi, men vi glömmet bort att den ytterst skapas av människor som vill, kan och orkar arbeta, och det gör man inte

utan hälsa. Sådant som bryter ned hälsan ska vi bekämpa. Så kan vi också uttrycka oss. Det är klart att vi vill gå först här, det är klart att vi har höga ambitioner, och det är klart att vi ska försöka se till så att vi klarar det inom regelverket. Om vi sedan lyckas fullt ut, det återstår att se, men nog ska vi kämpa!

Anf. 165 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Jag gläder mig och välkomnar de tio nya EU-länderna. Men min fråga till statsministern är: När tror statsministern att Turkiet kan få ett datum för att påbörja förhandlingarna för att bli en fullvärdig medlem i EU?

Jag vet att det finns ett stort motstånd mot detta. Samtidigt anser jag att Turkiet behövs, inte minst för att bygga en bro till den muslimska världen.

Anf. 166 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag ska villigt erkänna att jag själv successivt har glidit i den här frågan. Jag har varit mycket skeptisk till ett turkiskt medlemskap i Europeiska unionen. Men ju mer jag har reflekterat över frågan och ju fler jag har diskuterat den med, desto mer övertygad blir jag om att om Europa ska ha en god utveckling så bör Turkiet finnas med i unionen. Det bör finnas med som en brygga, som frågeställaren säger, till den muslimska världen, men också som en av vår tids troligen viktigaste aktörer i ett geopolitiskt område som är mer dramatiskt än något annat.

I Turkiets grannskap finns Mellanöstern. Där finns Iran, där finns Irak, där finns Afghanistan, där finns Kaukasien. Detta Turkiet är nu vänt mot Europa i en ansträngning att leva upp till de krav som vi har ställt på ett land som vill börja medlemskapsförhandlingar. Det är en process åt rätt håll i Turkiet. Jag hälsar den med tillfredsställelse.

Om det sedan är så att Turkiet klarar den hårda, rättvisa och genomgripande granskning som Köpenhamnskriterierna representerar, ja, då ska landet självklart också få ett datum för sin förhandlingsstart. Men Turkiet ska granskas på samma villkor som andra.

Cypernkonflikten får inte blandas ihop med detta. Om Cypernkonflikten löses på ett gott sätt kan det vara ett uttryck för att Turkiet och det Europa i övrigt som anstränger sig för detta går åt rätt håll, men det är inte förutsättningen för förhandlingen. Förhandlingen mäts i Köpenhamnskriterierna om demokrati och mänskliga rättigheter. Jag hoppas att Turkiet klarar detta. Vi får en första test på det i slutet av det här året.

Anf. 167 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Herr talman! Jag noterade med intresse att statsministern tagit initiativ till ett fördjupat samarbete med de nordiska och de baltiska staterna inför det planerade toppmötet mellan EU och Ryssland. Eftersom Ryssland historiskt sett är vår stora granne i öster och vår historia milt sagt är något problematisk över tid är jag nyfiken på hur agendan ser ut för detta delvis förnyade Ryssland med en enorm marknadspotential och definitiva brister i fundamenten för vad man kan betrakta som en rättsstat.

Hur ser agendan ut? Jag är också väldigt nyfiken på vilken dold agenda som möjligen kan rymmas i statsministerns inre när han har tagit

det initiativet. Det måste ju finnas många svåra överväganden här, som kan leda fram till agendans fördjupning.

Prot. 2003/04:92
1 april

*Information från
regeringen*

Anf. 168 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har ingen invändning mot den historiska beskrivning som Kenth Högström ger av relationen Europa–Ryssland och Sverige–Ryssland. Så är det ju. Vi har levt sida vid sida i historiska tider, och det har varit en relation som av och till har varit dramatisk, och ibland väldigt fruktbar.

Nu är vi inne i en situation då Ryssland i grunden förändrar sitt samhälle, bort från det auktoritära, det kommunistiska och det förtryckande och i en riktning mot demokrati, marknadsekonomiska lösningar och förhoppningsvis också ett samhälle som präglas av rättvis fördelning.

Den förändring som Ryssland går igenom är utan motstycke i vår värld. Ryssland är en kontinent som spänner över elva tidszoner, och det är en glest befolkad kontinent. På den kontinenten byter man ekonomiskt system, och man byter politiskt system. Ibland har man gjort det utan att ens ha en gällande lagstiftning. Det sker med demokratiska institutioners vägledning och beslutsfattande. Det är imponerande, men naturligtvis också fyllt med motgångar och svagheter. Vi är exempelvis oroade över pressens situation och över det debattklimat som har varit inför det senaste presidentvalet, och det har vi också uttryckt inom EU.

Men det är klart att det är en potential för förbättringar som vi ser, framför allt, och jag menar att EU har blivit mycket mer lämpat att umgås med Ryssland på en realistisk nivå när nu EU växer med de tio nya medlemsstaterna, som ju alla har sina erfarenheter av de ryska kontakterna. Det är klart att EU har blivit bättre på att få relationer till Ryssland med den erfarenheten inom EU.

De baltiska staterna har en utsatt situation. Vi har ofta en diskussion EU-Baltikum, Ryssland-Baltikum, Norden-Baltikum, som handlar om inte minst den ryska befolkningens situation. Vi tycker att de baltiska staterna lever upp till högt ställda krav och anstränger sig för att se till att den befolkningsgruppen har ett gott liv.

Vi har anledning att bevaka många frågor. Potentialen är långt mycket större i positiv mening än i negativ mening. Att vi i den här delen av Europa har möjlighet att ta initiativ och ett ansvar är alldeles uppenbart.

Anf. 169 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Herr talman! Tack statsministern för denna exposé över möjligheter och svårigheter som statsministern ser i umgänget med Ryssland.

Får jag peka på några saker som jag har noterat i samband med möten med företrädare för medier, press och folkrörelser som har besökt oss här i Sverige?

Presssituationen, situationen för radio och TV, är naturligtvis dramatiskt annorlunda än vad vi är vana vi. Kan Sverige utifrån sin tradition med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihet tillsammans med de nordiska länderna som har en motsvarande situation erbjuda de ryska medierna någon typ av utbildning eller regelbundna utbyten så att vi kan stärka de fria mediesträvanden som finns i Ryssland?

Sedan skickar jag med kort i dessa samtal: Patenträttigheter och upphovsrättigheter, inte minst i musik-, film- och TV-branschen, är viktiga medföljeslagare i samtalen.

Anf. 170 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det sista vill jag verkligen understryka. Det handlar om arbete som någon har lagt ned, och sedan ska man ha rätt att njuta frukterna av det. Det ska inte fuskas bort genom att mer eller mindre stjälas i andra länder. Det är självklart att sådant ska skyddas.

Det är möjligt att vi kan hjälpa ryska medier med medieutbildning. Jag har just nu ingen kunskap om att vi har sådana planer på gång. Det har funnits i anslutning till det tidiga 1990-talets i grunden samhällsförändrande situation. Det var ganska stora ansträngningar att utbilda journalistkåren i dessa stater, framför allt i gamla Sovjetunionen. Där var vi aktiva. I dag vet jag inte om vi har den typen av utbildningsinsatser.

Medierna i sig förstår det här. Det gäller också att se till att de ansvariga politikerna visar respekt för yttrandefriheten. Det är kanske där som utbildningsinsatserna är mer nödvändiga att göra.

Anf. 171 TALMANNEN:

Då tackar kammaren statsministern för diskussionen om det europeiska toppmötet.

12 § (forts. från 9 §) **Allmänna helgdagar m.m.** (forts. KU15)

Anf. 172 JOE FRANS (s):

Herr talman! FN:s generalförsamling har proklamerat detta år som det år när man ska hedra minnet av slaveriets offer, de människor som kämpade mot slavhandeln och de första aktivisterna i fråga om mänskliga rättigheter. Jag tycker att Sverige ska vara med. Jag vill gärna berätta varför.

Jag vill börja år 1786. Det var det år kungen instiftade Svenska Akademien med det välkända valspråket ”Snille och smak”. Just då startar han ett bolag för att köpa och sälja människor. Västindiska kompaniet bildades – med kungen som största aktieägare – med monopol att köpa och sälja människor från Afrika till Västindien.

Inte heller Sverige har bett om ursäkt för slavhandeln. Det är något som jag beklagar. Men det hindrar inte att vi uppmärksammar den 21 augusti. Det är det minsta vi kan göra. Det är därför jag är besviken på att utskottet nu avstyrker min motion. Det må hända att utskottsmajoriteten inte tycker att det är påkallat med ett riksdagsbeslut, men nog hade det varit hedervärt att i skrift markera vikten av att uppmärksamma dagen – i synnerhet när FN har fattat beslut om saken.

Herr talman! Slavhandeln skilde sig från andra typer av slaveri på det sättet att den utgick från att somliga människor är mera värda än andra. Den utgick från hudfärgen. Den utgick från rasismens ideologi. Denna monstruösa teori om människovärdet legitimerade orättvisor och förtryck i en sällan skådad skala.

Slavhandeln kan inte förstås om man inte förstår dess rasistiska grunder. Slaveriet var, har alltid varit och kommer alltid att vara ett brott mot mänskligheten. Att uppmärksamma den 21 augusti som en dag då man hedrar minnet av slaveriets offer är inte bara för att komma ihåg utan också ett sätt att koppla ihop det historiska med det aktuella.

Slavhandel existerar även i vår tid. Den kallas för *trafficking*. Varje år dras 1,2 miljoner barn in i människohandel över hela världen. Till Västeuropa kommer på grund av en mycket stor efterfrågan ca 120 000 kvinnor och barn varje år för att säljas för sexuella ändamål. Bara till Sverige beräknar Rikskriminalpolisen att det årligen kommer 200–500 kvinnor och barn. Handeln med barn och kvinnor har på senare år utvecklats till ett av de största globala problemen. Gynnad av dåligt bevakade gränsövergångar och avancerad kommunikationsteknik har *trafficking* blivit en i allt högre grad lönsam verksamhet med transnationell utbredning.

Människohandeln är nu i princip lika stor som drog- och vapenhandeln. Till skillnad från droger och vapen kan människokroppar säljas om och om igen. De är varor i en gränsöverskridande affärsverksamhet som genererar miljarder dollar och tillåts operera ostraffat. De som faller offer för *trafficking* blir sålda, lurade, tvingade eller på annat sätt försatta i situationer de inte kan ta sig ur.

Herr talman! Att länka ihop dessa två ting är att ta ansvar för det gemensamma mänskliga samvetet och samtidigt slå vakt om att det mänskliga släktet är ett släkte. Det hade varit klädsamt om utskottet hade skrivit lite mer om vikten av att hedra minnet av slaveriets offer.

Anf. 173 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Jag är glad över det breda stöd som min motion har fått om att inrätta Raoul Wallenbergs dag. Jag vill därmed yrka bifall till reservation nr 4.

Raoul Wallenberg är ett stort namn utomlands. Runtom i världen uppmärksammas hans insatser på många olika sätt. Vägar och torg uppkallas efter honom, han tillkännages hedersmedlemskap och skolor undervisar om hans insatser. Dessvärre får man ibland uppfattningen att detta inte gäller i Wallenbergs eget land. Det är som om man fortfarande skäms för den handlingsförlamning och undfallenhet som kännetecknade den svenska regeringens hantering av fallet de första åren efter hans försvinnande. Ett resolut ingripande då hade kanske till och med räddat hans liv.

Raoul Wallenberg räddade med fara för sitt eget liv tiotusentals judar från en säker död i nazisternas läger. Hans aktion slutade med att han kidnappades i Ungern och fördes till Moskva till fängelse, där han troligen fick utstå tortyr och kanske till sist avrättades.

Det finns många sätt för oss svenskar att uppmärksamma en av vår tids mest hjältemodiga medborgare. Här i Sverige avsätter vi vissa dagar för att uppmärksamma barnen, kvinnorna, miljön, FN etcetera. Det är mycket bra. Jag anser att det vore på sin plats att också avsätta en dag för att hedra Raoul Wallenberg, en dag då vi kunde aktualisera kampen mot nazism och rasism och för fred och människovärde. Det vore ett naturligt sätt att visa en senkommen uppskattning av en av de största svenska hjältarna under 1900-talet.

Till sist vill jag lägga till att den kamp som Raoul Wallenberg utkämpade mot nazism och antisemitism är någonting som fortgår, och det behöver kämpas för detta i dag också.

I en nyligen publicerad EU-rapport, *Manifestations of anti-Semitism in the European Union* av Werner Bergmann och Juliane Wetzel från Centre of Research on Anti-Semitism, hävdas det att Sverige är ett av de EU-länder där antisemitismen ökar mest.

Därmed vill jag yrka bifall till motionen och reservationen om att införa en Raoul Wallenbergs dag.

Anf. 174 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag och utskottet har stor förståelse för att det finns olika intressen för att riksdagen ska uttala intresse av att manifestera olika viktiga historiska händelser genom att uppmärksamma dem på speciella dagar. Utskottet har emellertid valt att hålla fast vid den princip man har haft hittills, nämligen att konstatera att det finns ett stort behov av detta men att det också är så att vi koncentrerar oss.

Vi har en uppskattning i Sverige, och vi satsar exempelvis på FN-dagen, som i sig inrymmer hela det demokrati- och mänskliga rättighetsperspektiv som de båda föregående talarna här har givit uttryck för.

Herr talman! Jag begärde ordet också på grund av det senaste inlägget, där det påstods – och det är riktigt – att den här EU-rapporten redovisar en ökning av antisemitiska brott i Sverige. Jag kan dock konstatera att Säpo i sin rapport noterar en ökning av en rad brott, men just ingen ökning på det antisemitiska området. Jag tycker att det är angeläget att det återspeglas också i riksdagens protokoll i dag.

I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 175 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Det stämmer, som Göran Magnusson sade, att det har kommit en ny rapport i dag, som jag såg på text-TV. Vad som sägs där är att det är en konstant nivå, och det räknades upp olika antisemitiska handlingar. Det här är fortfarande någonting att ta allvarligt på, att det är så mycket av antisemitism, någonting som vi måste agera mot.

Just det är ett exempel på att vi bör införa Raoul Wallenbergs dag. På samma sätt som vi har dagar då vi uppmärksammar barnen och kvinnors situation runtom i världen, tycker jag att det är på sin plats att vi inrättar en dag för att uppmärksamma Raoul Wallenbergs insats och då kan aktualisera kampen mot nazism och rasism och för fred och människovärde.

Anf. 176 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Mikael Oscarsson och jag – och alla kammarledamöter, tror jag – är överens om att vi ständigt måste föra kampen mot antisemitism och främlingsfientlighet och det som inryms i de begreppen. Därom råder inga tvivel.

Mitt inlägg tidigare handlade inte om att man ska negligera det här. Vad jag vänder mig emot är att Mikael Oscarsson nämner EU-rapporten och säger att Sverige är ett av de länder där antisemitiska brott ökar kraftigast. Nu håller Mikael Oscarsson plötsligt med mig om att det är en konstant nivå. Den är oroande nog, men jag tycker att det är viktigt att ha en korrekt omvärldsbeskrivning. Det är ingen ständigt pågående ökning.

Det finns antisemitiska brott och antisemitiska strömningar, och de ska bekämpas med alla medel, oberoende av om vi har en Raoul Wallenbergs dag eller någon annan dag. Utifrån den svenska författningen finns det ingen grund för att inte bekämpa den här typen av verksamhet.

Anf. 177 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja läsa ur en annan rapport, Mikael Tossavainens rapport *Det förnekade hatet*, som publicerades i oktober förra året. Den visar att lärare på förortsskolor i de svenska storstäderna rapporterar om öppet judehat bland arabiska och muslimska elever. Det kan ta sig uttryck i vägran att studera judendom, beundran inför Hitler eller förnekande av Förintelsen. Antijudiska åsikter förekommer även bland elever med till exempel högerextrema eller nazistiska sympatier. Det förekommer antisemitism bland arabiska och muslimska elever. Detta måste tas på allvar – någonting som vi måste se som ett problem.

Då menar jag att ett sätt att uppmärksamma detta är att just införa en Raoul Wallenbergs dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

13 § Kommittéberättelse 2004

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU22
Kommittéberättelse 2004 (skr. 2003/04:103).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Unga lagöverträdare

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU19
Unga lagöverträdare.

Anf. 178 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Vi moderater har en helt annan uppfattning om hur unga lagöverträdare ska hanteras än vad som redovisas i det betänkande vi nu ska debattera. Jag tänkte börja med att visa några exempel ur verkligheten.

Nils är 14 år och är ledargestalt i ett löst ungdomsgäng i Göteborg. Han har begått ett stort antal grova brott. Polisen har tagit honom för ett flertal av dem, bland annat grova stölder. För honom och hans kompisar visar samhället en anmärkningsvärd nonchalans.

Prot. 2003/04:92
1 april

Allmänna helgdagar
m.m.

Unga lagöverträdare

Trots att han bevisligen har stulit och inte visat någon tendens till att ändra sitt beteende bor han kvar hemma. Tror myndigheterna att hans familj ska kunna hjälpa i det här fallet? Knappast – hans mamma sysslar nämligen med häleriverksamhet.

Vad sänder detta sätt att hantera Nils på för signaler till de fältassistenter som följer hans framfart, de poliser som gång på gång haffar honom för allt grövre brottslighet? Vad sänder samhället för signaler till Nils och hans kompisar, som inte har kommit lika långt som Nils i sin brottskarriär? Och framför allt: Vad får hans brottsoffer för uppfattning om vårt rättssamhälle?

En annan bild fanns beskriven i Svenska Dagbladet förra året. Anton heter en pojke som av rädslan för hämnd från brottsoffren har slutat med kriminalitet. Han berättar hur det var när han var i 14-årsåldern.

När de rånade brukade det räcka med att be om sakerna; offret blev oftast vettskrämt och gav genast ifrån sig allt de ville ha. Om inget hände kunde de dela ut en örfil. Om inte det fungerade fick offret titta på ett vapen, till exempel en kniv. Men ibland slog de offret tills det låg ned. Det gjorde de när offret vägrade lämna ifrån sig det de ville ha. Kniv och ibland teleskopbatong var det som gällde. Det gav känslan av att våga råna nästan vem som helst. I slutet hade de också en pistol. Men den behövde de bara visa en gång.

Någon vård fick aldrig Anton, bara en kontaktperson: Socialtjänsten fanns aldrig när jag behövde hjälp.

Med detta som bakgrund, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1 under punkt 1.

Vi menar att grundvalarna för rättssamhället är i gungning. Med den utveckling som vi ser i dag riskerar barnen att växa upp utan en fungerande kompass för vad som är rätt och fel.

Barn utsätts för våld av allt grövre slag. Det blir också fler barn som begår brott. Oavsett om man är offer eller gärningsman leder bristen på reaktioner från vuxna människor och rättssystemet till stora förluster, mänskliga såväl som samhälleliga. Vi riskerar dessutom att skapa grunder för antidemokratiska tendenser och underlätta rekrytering till kriminella organisationer. Men framför allt riskerar vi framtiden för alltför många barn om vi inte tar tag i de problem som är så uppenbara.

I betänkandet, herr talman, talas det om den utredning som håller på att ta fram nya sätt att komma till rätta med unga lagöverträdare. Den ska snart lägga fram sina förslag, men det här riskerar att bli ännu en pappersprodukt utan verklighetsförankring. Jag ska i mitt anförande ta upp två aspekter.

Den första gäller att man inte har någon möjlighet att föreslå alternativa lösningar. Direktiven är glasklara. Det är vård inom socialtjänsten som gäller, också fortsättningsvis. Vi vet utifrån alla tillgängliga studier att det är ett dåligt sätt att hjälpa unga brottslingar från brottets bana. Socialtjänsten har en stor uppgift i att stödja och hjälpa, men att genomföra verkningsfulla påföljder är en omöjlig uppgift för dem. Det måste till andra åtgärder för att man ska få unga kriminella att komma till insikt och sona sina brott men också för att hjälpa dem till ett liv utan kriminalitet.

Herr talman! Vi vet att det är undantagen som inte återfaller i brott. Den absoluta huvuddelen av ungdomsbrottslingarna som vårdas inom socialtjänsten återfaller i brottslighet. Snacka om misslyckande!

Vad säger majoriteten – socialdemokrater, miljöpartister, vänsterpartister – om dessa fakta? Hur medmänskligt är det att bara se på medan barn efter barn utmejslas till livstidskriminella för att ni inte vill erkänna eller acceptera att er modell inte längre fungerar? Vi har lämnat många goda heltäckande förslag till alternativa lösningar.

Herr talman! Den andra aspekten gäller att utredningen endast ska hålla sig till åldersgruppen 15–21 år. I dag är en 15-åring redan en full-fjädrad livstidskriminell. Vi måste reagera mycket tidigare och kraftfullare. Kan det vara så att majoriteten tror att Nils är ett exceptionellt fall? Om det vore så väl.

Jag läste nyligen en skrämmande rapport som är framtagen av Länskriminalpolisen i Göteborg om rekryteringen till kriminella gäng i Göteborgsområdet. Bland de nästan 2 000 personer under 21 år som var skäligen misstänkta för brott fanns det åtta barn födda 1993.

Åtta tioåringar var registrerade för tio olika brottsanmälningar. Det som dessa barn, som gick i tredje eller fjärde klass i skolan, var skäligen misstänkta för var stöld, skadegörelse och misshandel. Vilka framtidsutsikter har en tioåring som borde lära sig om landets åar, lira boll eller leka ”pussjage” på skolgården men som i stället ägnar sin dag åt droger och att planera nästa brott? Så här ser det inte ut bara i min valkrets. Jag tror att varena kollega här i salen kan hitta liknande exempel i sin egen.

Vad gör då majoriteten åt de barn som inte fyllt 15 år? Vad är er handlingsplan? Vi moderater har presenterat vår. Det enda ni tycks göra är att avslå våra förslag.

Ingen föds till brottsling, herr talman. Barnens utveckling är ett resultat av hur samhället behandlar barn och det sammanhang de växer upp i. För de barn som redan är i farozonen för ett liv i kriminalitet behövs kraftfulla insatser för att stoppa dem i deras framfart och för att hjälpa dem att hitta ett meningsfullt liv utan kriminalitet.
(forts. 17 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.57 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 31 mars

AU3 Avgift till den kompletterande arbetslöshetskassan m.m.

Punkt 1 (Avgift till den kompletterande arbetslöshetskassan)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd)

Votering:

215 för utskottet

71 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 37 fp, 23 v, 18 c, 13 mp

För res. 1: 42 m, 2 fp, 27 kd

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 2 (En allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring)

1. utskottet

2. res. 3 (kd)

Votering:

216 för utskottet

27 för res. 3

43 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 38 fp, 23 v, 18 c, 13 mp

För res. 3: 27 kd

Avstod: 42 m, 1 fp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 3 (Inträdesvillkor)

1. utskottet

2. res. 4 (v, mp)

Votering:

249 för utskottet

37 för res. 4

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 39 fp, 26 kd, 18 c

För res. 4: 1 kd, 23 v, 13 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 4 (Allmänt om arbetslöshetsförsäkringen m.m.)

1. utskottet
2. res. 7 (c)

Votering:

186 för utskottet

18 för res. 7

82 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 8 m, 39 fp, 2 v, 13 mp

För res. 7: 18 c

Avstod: 34 m, 27 kd, 21 v

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Anna Lilliehöök (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 9 (Företagares rätt till a-kassa)

1. utskottet
2. res. 11 (c, m, fp, kd, mp)

Votering:

139 för utskottet

139 för res. 11

71 frånvarande

Talmannen konstaterade att rösterna var lika delade.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 23 v

För res. 11: 42 m, 39 fp, 27 kd, 18 c, 13 mp

Frånvarande: 28 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

I omröstningen vid sammanträdet onsdagen den 31 mars var rösterna lika delade. Ärendet bordlades därför i enlighet med 5 kap. 7 § riksdagsordningen. Då nu åter vid denna votering uppkommit lika röstetal skulle kammaren enligt samma bestämmelse ta ställning till om ärendet nu skulle återförvisas till utskottet. Om *minst hälften* av de röstande förenade sig härom skulle ärendet återförvisas. Beslutades inte återförvisning skulle lotten avgöra vilken mening som skulle vara riksdagens beslut.

Kammaren biföll återförvisning med acklamation.

SoU7 Genomförande av EG-direktivet om kliniska prövningar av humanläkemedel samt andra läkemedelsfrågor

Punkt 2 (Förslag angående legala ställföreträdare för icke beslutskompetenta patienter)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

161 för utskottet

125 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 1 m, 23 v, 13 mp
För res. 1: 41 m, 39 fp, 27 kd, 18 c
Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp
Inger René (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Jämställdhetsaspekter)

1. utskottet

2. res. 5 (mp)

Votering:

173 för utskottet

13 för res. 5

100 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 1 fp, 26 kd, 22 v

För res. 5: 13 mp

Avstod: 42 m, 38 fp, 1 kd, 1 v, 18 c

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 10 (En säker och rationell förskrivning och användning av läkemedel)

1. utskottet

2. res. 9 (fp)

Votering:

217 för utskottet

50 för res. 9

19 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 27 kd, 23 v, 1 mp

För res. 9: 38 fp, 12 mp

Avstod: 1 fp, 18 c

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 16 (Färgämnen m.m. i läkemedel)

1. utskottet

2. res. 15 (mp)

Votering:

273 för utskottet

13 för res. 15

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 39 fp, 27 kd, 23 v, 18 c

För res. 15: 13 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

1. utskottet

2. res. 18 (v, mp)

3. res. 19 (c)

Förberedande votering:

38 för res. 18

18 för res. 19

229 avstod

64 frånvarande

Kammaren biträdde res. 18.

Huvudvotering:

150 för utskottet

36 för res. 18

100 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 27 kd

För res. 18: 23 v, 13 mp

Avstod: 1 s, 42 m, 39 fp, 18 c

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 20 (Läkemedelsförsörjning i hemsjukvård)

1. utskottet

2. res. 21 (kd, m, fp, c)

Votering:

158 för utskottet

126 för res. 21

2 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 11 mp

För res. 21: 42 m, 39 fp, 27 kd, 18 c

Avstod: 2 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 23 (Läkemedelsreklam)

1. utskottet

2. res. 22 (v)

Votering:

249 för utskottet

37 för res. 22

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 39 fp, 26 kd, 18 c

För res. 22: 1 kd, 23 v, 13 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

LU19 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap

Punkt 1 (Lagförslagen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

257 för utskottet

27 för res. 1

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 42 m, 39 fp, 23 v, 18 c, 13 mp

För res. 1: 27 kd

Frånvarande: 22 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 2 (Tillstånd att ingå äktenskap före 18 års ålder)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, c)

Votering:

229 för utskottet

57 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 27 kd, 23 v, 13 mp

För res. 2: 39 fp, 18 c

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 5 (Förbättrad kontroll)

1. utskottet

2. res. 5 (fp)

Votering:

247 för utskottet

39 för res. 5

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 27 kd, 23 v, 18 c, 13 mp

För res. 5: 39 fp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 7 (Uppföljning, m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (v, fp)

Votering:

185 för utskottet

75 för res. 6

26 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 1 kd, 18 c

För res. 6: 39 fp, 23 v, 13 mp

Avstod: 26 kd

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU17 Immaterialrättsliga frågor

Punkt 3 (Datorrelaterade uppfinningar)

1. utskottet

2. res. 1 (v, c)

Votering:

231 för utskottet

53 för res. 1

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 42 m, 39 fp, 27 kd, 1 v

För res. 1: 22 v, 18 c, 13 mp

Frånvarande: 22 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 4 (Upphovsrättsligt skydd)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

243 för utskottet

42 för res. 2

1 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 39 fp, 27 kd, 23 v, 18 c, 12 mp

För res. 2: 42 m

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 6 (Ersättning för kopiering)

1. utskottet
2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

125 för res. 3

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 13 mp

För res. 3: 41 m, 39 fp, 27 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 14 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 9 (Arenarätt)

1. utskottet
2. res. 5 (m, kd)

Votering:

216 för utskottet

70 för res. 5

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 38 fp, 23 v, 18 c, 13 mp

För res. 5: 42 m, 1 fp, 27 kd

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU18 Gränser för genpatent m.m. – genomförande av EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar

Punkt 1 (Lagförslagen)

Yrkanden:

1. utskottet

2. res. 1 (c)

3. utskottets förslag till beslut med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. 2003/04:L6 yrk. 2 (mp)

Förberedande votering:

28 för res. 1

30 för mot.

225 avstod

66 frånvarande

Kammaren biträdde mot.

Huvudvotering:

227 för utskottet

29 för mot.

30 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 42 m, 39 fp, 22 v
För mot.: 27 kd, 1 v, 1 mp
Avstod: 18 c, 12 mp
Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 2 (Etiskt motiverade undantag från patenterbarhet)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp)

Votering:

204 för utskottet

81 för res. 2

1 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 27 kd, 23 v, 18 c, 13 mp

För res. 2: 42 m, 39 fp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 7 (Oinskränkt produktskydd)

1. utskottet
2. res. 7 (fp)

Votering:

234 för utskottet

39 för res. 7

13 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 27 kd, 23 v, 18 c

För res. 7: 39 fp

Avstod: 13 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU5 Yrkestrafik

Punkt 1 (Åkerinäringens konkurrensförutsättningar)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

125 för res. 1

2 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 123 s, 23 v, 13 mp
För res. 1: 42 m, 38 fp, 27 kd, 18 c
Avstod: 1 s, 1 fp
Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 5 (Svarttaxiverksamhet)

1. utskottet
2. res. 3 (m, v, c)

Votering:

201 för utskottet

85 för res. 3

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 38 fp, 27 kd, 12 mp

För res. 3: 42 m, 1 fp, 23 v, 18 c, 1 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU8 EU-frågor inom kommunikationsområdet

Punkt 2 (Järnvägspolitik)

1. utskottet

2. res. 3 (m, c)

Votering:

226 för utskottet

60 för res. 3

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 39 fp, 27 kd, 23 v, 13 mp

För res. 3: 42 m, 18 c

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 4 (Alkolås)

1. utskottet

2. res. 4 (v, kd)

Votering:

232 för utskottet

52 för res. 4

1 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 41 m, 39 fp, 16 c, 13 mp

För res. 4: 1 m, 27 kd, 23 v, 1 c

Avstod: 1 s

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Punkt 7 (Postpolitik)

1. utskottet
2. res. 8 (m, fp, kd)

Votering:

178 för utskottet

108 för res. 8

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 18 c, 13 mp

För res. 8: 42 m, 39 fp, 27 kd

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 8 (EU:s strukturfonder och bredbandsutbyggnad)

1. utskottet
2. res. 9 (c)

Votering:

267 för utskottet

18 för res. 9

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 39 fp, 27 kd, 23 v, 12 mp

För res. 9: 18 c

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 5 mp

Punkt 10 (Reglering av sommartid)

1. utskottet
2. mot. 2003/04:T267 (c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU15 Allmänna helgdagar m.m.

Punkt 3 (Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)

Votering:

273 för utskottet

10 för res. 1

3 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 38 fp, 27 kd, 23 v, 18 c,
1 mp

För res. 1: 10 mp

Avstod: 1 fp, 2 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Birgitta Ohlsson (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Offentligt belöningsystem)

1. utskottet

2. res. 2 (m, kd)

Votering:

216 för utskottet

70 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 39 fp, 23 v, 17 c, 13 mp

För res. 2: 42 m, 27 kd, 1 c

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 5 (Europadagen som allmän flaggdag)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp)

Votering:

203 för utskottet

83 för res. 3

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 27 kd, 23 v, 17 c, 13 mp

För res. 3: 1 s, 42 m, 39 fp, 1 c

Frånvarande: 20 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 9 (Inrättande av Raoul Wallenbergs dag)

1. utskottet

2. res. 4 (m, kd)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU22 Kommittéberättelse 2004

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 179 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! År 2002 lagfördes nästan 12 500 ungdomar mellan 15 och 17 år för olika brott. Av dessa 12 500 brotten var 1 500 misshandelsbrott, för att ta ett exempel. Brotten varierar från enklare snatterier till hela serier av rån och misshandel. Det är grova brott. Att tillskansa sig andras egendom med hjälp av våld eller hot om våld är en kriminalitet som håller på att bli en del av mångas vår vardag.

De som utsätts för unga kriminella är brottsoffer. Det finns skäl att understryka detta extra tydligt. Att tappa stora delar av brottsofferperspektivet bara därför att förövaren är ung är helt oacceptabelt. Den unge förövaren behöver, mer än äldre kriminella, en snabb och tydlig reaktion, rehabilitering och hjälp med att finna vägar ur sin kriminalitet. Det får inte råda någon som helst tvekan om att samhället med fasthet och med konsekvens tar avstånd från det kriminella beteendet. Sökandet efter förklaringar till det kriminella beteendet får inte resultera i ett försvar eller ett bortförklarande av själva kriminaliteten. Samhällets reaktioner på en ung människas kriminalitet är ofta sena, inkonsekventa och valhänta. Det är svårt att tänka sig ett större svek mot en ung människa än just denna snällhet.

För att råda bot på ungdomskriminaliteten krävs det rader av åtgärder. En hel del av dem rör områden som traditionellt inte behandlas av vårt utskott. Ofta handlar det om att överföra normer om rätt och fel och om ett bland oss vuxna att vara just vuxna. De signaler som vuxenvärlden sänder ut måste vara snabba, konsekventa och tydliga. Exemplet på hur det inte får vara är otaliga. När man dristar sig till att säga att mobiltelefoner ska vara avstängda på lektioner i skolan och är beredd att ta konsekvenserna av detta uppstår en animerad politisk debatt. Vilka signaler sänder det ut? Vilka signaler sänder det ut att vuxna bara ska prata om ett problem men helt sakna möjligheter att lösa det? Eller vilka signaler sänder det ut när vuxenvärlden säger att det är brottsoffret, den mobbade, som ska flytta och byta skola medan förövaren, brottslingen, lugnt kan stanna kvar? I en sådan miljö av otydlighet och inkonsekvens är jag övertygad om att ungas kriminalitet blir oerhört mycket svårare att hejda.

Herr talman! Den här vintern har jag besökt en lång rad av Statens institutionsstyrelses hem. Ett skrämmande tema som går igen vart man än kommer är att kommunernas budgetproblem i Sverige blir de ungas problem. När kommunernas usla halvårsprognoser började komma in sommaren 2003 ledde detta till en veritabel kommunal iver att plocka hem sina ungdomar från Statens institutionsstyrelses hem, trots att de var långt ifrån färdigbehandlade. Detta är för mig en helt oacceptabel ordning. En samhällelig kärnuppgift som att bryta en begynnande kriminalitet hos unga får aldrig ställas mot att bygga en ny ishall hemma i kommunen. Men så är verkligheten i dag. Insatser för att bryta kriminaliteten behandlas på samma ställen av samma människor och samma politiker som beslutat om nya ishallar eller om kommunala näringslivsäventyr.

Socialtjänstens problem drabbar de unga lagöverträdarna tydligt. Under en vistelse på ett ungdomshem kan den intagne få träffa otaliga socialsekreterare. Hur denna brist på kontinuitet drabbar möjligheterna att få de unga kriminella på rätt köl förstår vi alla.

Unga lagöverträdare

Herr talman! Ett exempel på något som man snabbt skulle kunna göra är att inrätta speciella ungdomsrotlar inom åklagarväsendet och speciella ungdoms- och jourdomstolar. Detta skulle snabba upp samhällets reaktion, och åklagarnas möjlighet till specialisering skulle sannolikt höja kvaliteten i arbetet med att bekämpa ungdomsbrottsligheten.

Vi är övertygade om att det inte räcker med att behandla förövaren om man ska lyckas med en ung människa som kommit på glid. Det krävs insatser i den unges miljö och omgivning. Ett arbete med ungdomen utan att blanda in föräldrarna är i många fall meningslöst och utsiktslöst. En del i detta är att föräldrarna medvetandegörs om den unges kriminalitet och brottslighet. Därför menar vi att föräldrar ska vara skyldiga att närvara vid rättegången när deras barns fall behandlas.

Dagens lagstiftning, med otaliga måsten för socialtjänsten samtidigt som föräldrarna inte ens behöver närvara vid rättegången, visar hur stora tankefel som finns i vårt system. Vuxenvärlden, och ytterst föräldrarna, har ett obetingat ansvar för sina barn. Man kan behöva stöd och hjälp från samhället för att kunna ta det ansvaret, men det kan aldrig flyttas helt och fullt till socialtjänsten.

Regeringen utreder nu ungdomskriminaliteten, precis som man utreder många andra frågor. Jag tycker att justitieministern blir alltmer lik allas vår vän Alfons Åberg som ständigt har ett svar till sin pappa: Jag ska bara...

Jag ska bara utreda lite till, sade inte Alfons Åberg men väl Thomas Bodström.

År 1999 skärptes lagstiftningen vad gäller ungdomsbrott. Påföljden ungdomstjänst infördes. Informationen från socialtjänsten till domstolarna skulle förbättras och konsekvenserna om man missköter sig efter en dom skulle rapporteras till domstol. Resultaten av dessa stolta deklARATIONER ser vi nu. Ungdomstjänst används i ganska få fall. Hälften av landets kommuner saknar rutiner för att ens genomföra ungdomstjänst. Detta innebär att de unga lagöverträdarna inte är lika inför lagen. Vilken påföljd man får beror på var man bor och inte på vilket brott man har begått.

En tredjedel av socialsekreterarna i Sverige har ingen som helst utbildning i detta med ungdomstjänst. En tredjedel har fått viss, men otillräcklig, utbildning.

Herr talman! 70 % av dem som döms till överlämnade till socialtjänsten har efter tre år återfallit i brottslighet. Bland vuxna lagöverträdare återfaller 60 % av dem som har dömts till medellånga fängelsestraff. Det är oftast sådana människor som har gjort kriminaliteten till ett yrke eller till en livsstil. Andelen återfall är alltså större bland ungdomsbrottslingarna än bland dem som har gjort kriminaliteten till en del av sitt liv.

Med sådana siffror tycker jag att man måste ställa sig frågan om socialtjänsten, som den i dag arbetar och är organiserad på många håll, är en del av lösningen på problemet eller om den möjligen i sig är en del av själva problemet. Ska socialtjänsten fortsätta att ha ansvaret för unga lagöverträdare krävs ledarskap, kontinuitet och resurser att fullfölja uppdraget.

Regeringen utreder alltså en ny lagstiftning. Det är både bråttom och nödvändigt. Men lika viktigt är det att se till att gammal lagstiftning faktiskt följs. För någon vecka sedan presenterades en skrift om brottsof-

ferarbetet i Sverige. Författarna till skriften hävdar att mycket av lagstiftningen är på plats. Den huvudsakliga bristen är att myndigheterna struntar i den eller saknar resurser att genomföra den.

När fem år gammal lagstiftning, den om ungdomstjänst, fortfarande inte genomförts i hälften av landets kommuner tycker jag att det är svårt att tala om något tydligt politiskt ledarskap.

Jag vill yrka bifall till Folkpartiets reservation nr 2.

Anf. 180 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Med anledning av att det finns andra trevligare begivenheter här i kväll ska jag försöka att korta ned mitt tal så mycket som möjligt. Jag vill passa på att yrka bifall till reservation 3.

Kristdemokraterna vill betona familjens och de vuxnas betydelse och ansvar för hur våra barn och ungdomar utvecklas. Vuxenvärldens insatser betyder väldigt mycket för att få barn och unga att avstå från att börja begå brott. Föräldrar och andra vuxna som har ansvar för barnuppfostran måste därför stöttas i denna uppgift så att de orkar vara närvarande och delaktiga i de ungas liv och ge dem en social trygghet.

Men hur ska då samhället reagera på ungdomars brottslighet? Hur ska påföljdssystemet se ut? Vi kristdemokrater tror inte att det hjälper att kasta unga människor i fängelse. Det är ingen bra grogrund för en skör planta. Men förvisso måste unga människor som har begått exempelvis ett rån eller ett mord få erfara att samhället ser mycket allvarligt på det oavsett gärningsmannens ålder. Men straffet måste vara både preventivt och rehabiliterande. Påföljden ska vara avskräckande samtidigt som den ska verka för att den unge inte återgår i brottslighet.

Här menar vi att det finns stora brister i dag. Vi anser att det skulle vara en vinst att reagera på ungdomars brottslighet tidigare. Det händer faktiskt att kommunernas socialtjänst väntar för länge med att ta sig an de ungdomar som har kommit snett. Vi vet vad det beror på. Socialtjänsten har ju lägsta möjliga omhändertagande som sitt mål. Det är inte alltid det bästa alternativet. Vi menar att man skulle behöva komma in mycket tidigare med en snabbare och bättre insats.

Låt mig här i kväll ta ett litet exempel från verkligheten.

Socialtjänstens agerande är inte klokt. Unga kriminella hamnar mellan vårdstolarna. Det säger Hilding Fröberg som är domare vid Gävle tingsrätt i en intervju i Arbetarbladet den 27 januari. Han berättar att den 19-årige Robert i februari döms till fyra och ett halvt års fängelse för mordförsök. I november förra året misshandlade han en 30-åring med ett basebollträ. Redan som 9-åring hade Robert kontakt med socialtjänsten. Som 15-åring dömdes han för sin första misshandel. Redan då konstaterade man att han behövde medicinsk hjälp för sina ADHD-problem, men den rätta hjälpen uteblev.

Domare Hilding berättar vidare att gång på gång dömer vi unga till vård inom socialtjänsten, men vi får tillbaka de här ungdomarna i återfallsbrott. Under rättegången kommer det alltid fram att vården inom socialtjänsten inte har inneburit någonting.

Detta är bara ett exempel av många, och det ser likadant ut runtom i landet.

När det gäller unga lagöverträdare är det av största vikt att handläggningen av mål och ärenden hos polis, åklagare och domstol sker så

snabbt som möjligt. Vi som läser Brottsförebyggande rådets rapporter vet att den sammanlagda handläggningstiden är alltför lång. Ibland kan det faktiskt ta upp till ett helt år. Det är inte godtagbart. Vi är medvetna om att det är viktigt att samordna alla resurser. Det gäller både vårdnadshavare och socialtjänst. Det är ett arbete som måste prioriteras.

Nu skriver regeringen att man har tillsatt en utredare som ska se över 1999 års påföljdsreform när det gäller unga lagöverträdare. Vi kristdemokrater tycker att det är bra. Vi skulle också fortsättningsvis vilja förorda att det ska finnas särskilda ungdoms- och jourdomstolar, precis som vi alltid har sagt. Dessa skulle kunna påskynda handläggningen av ungdomsmål och underlätta för oss alla att komma in i rätt tid med rätt insatser för att hjälpa den yngre generationen att inte komma snett. Jag tror att vi alla är överens om detta.

Anf. 181 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4 under punkt 1 angående påföljder med mera för unga lagöverträdare.

De allra flesta barn som växer upp i Sverige i dag har engagerade föräldrar, hög materiell standard och löper väldigt liten risk att hamna i kriminalitet. De kan känna trygghet, de blir bekräftade av sina föräldrar, de lär sig ta ansvar för sig själva och sin omgivning. De får en uppväxt som ger goda förutsättningar för att klara av det liv som väntar som vuxen. Men det finns också barn som växer upp i en helt annan miljö.

I Rosengård i Malmö finns det fem sex kriminella ungdomsgäng som delat upp stadsdelen mellan sig. Varje gäng har 10–20 medlemmar i åldrarna 11–17 år. Det handlar om 11-åringar som för att få komma med i de här gängen tvingas till ett inträdesprov. Ett inträdesprov kan bestå av att begå en väskryckning eller något annat brott.

Det är ingen tillfällighet att de här gängen bildas i Rosengård. Samma fenomen har vi sett tidigare här i Stockholm. De bildas oftast i hårt segregerade områden med många splittrade familjer, arbetslöshet och språkproblem.

Fru talman! Vilken reaktion från samhället möts då de unga kriminella av? Polisens resurser är så knappa att det ofta blir direktavskrivning som gäller. Frågan är: Vilken signal ger det till de unga när ingen bryr sig – när ingen bryr sig om att en ung människa begått ett brott? Det är klart att han tänker: Jaha, det här var väl inte så farligt. Ofta har de unga killar som hamnat snett begått tiotals, kanske hundratals, brott innan den första riktiga reaktionen från samhällets sida kommer. Då är vägen tillbaka väldigt lång.

I måndags besökte jag Svartsjöanstalten, en öppen anstalt på Ekerö här utanför Stockholm. Förutom att jag fick se hur fruktansvärt överbeläggningen har slagit där ute fick jag också sitta och prata med några av de intagna som sitter i deras förtroenderåd. En av de intagna berättade att han inte ens kunde komma ihåg hur många brott han hade begått och hur många gånger han hade tvingats gå till de sociala myndigheterna. Men det hade ju ingen betydelse. Han brydde sig inte ett dugg om han åkte fast. Det var ju bara att gå till socialen en gång till – det hände ju ingenting, och han kunde fortsätta att begå brott. Hans slutsats var: Varför var det inte någon som tog tag i mig tidigare, så att jag förstod vad jag höll

på med? Tydligare och rejälare tag mot unga brottslingar var det besked jag fick av honom, han som själv hade varit i den situationen.

I New York, som vi besökte med utskottet i januari, arbetar man efter nolltoleransmodellen och *the broken window theory*. Inget enstaka brott ska nonchaleras, och teorin är att om man låter delar av samhället förfalla så begås det också fler brott i just det området.

Sönderslagna fönster ska inte få stå utan de ska lagas. Klotter ska tvättas bort. Detta ger också medborgarna en ökad känsla av trygghet. Polisen, skolan och socialtjänsten, men inte minst ni, jag och alla andra medborgare i vårt samhälle måste reagera när vi kommer i kontakt med små eller stora brott. Varje litet brott som begås ska mötas av en snabb reaktion. Allt annat är en signal att handlingen är accepterad.

Det kräver givetvis en ordentlig satsning på polisen, men också en upprustning av våra större städer. Ska vi verkligen tolerera att det finns områden i dag där ingen ens reagerar när ytterligare ett fönster är sönderslaget?

Fru talman! I en artikel i Skånska Dagbladet läste jag en intervju med en forskare som heter Lars B Ohlsson. Han forskar på ungdomsgång vid Socialhögskolan i Lund. Han pekar på tre viktiga punkter vad gäller kriminella ungdomsgång, och de punkterna vill jag definitivt skriva under på själv också.

För det första: Samhället måste snabbt gå in och beivra tendenser till kriminella ungdomsgång så att de inte hinner bygga upp fasta, etablerade kriminella nätverk och strukturer.

För det andra: I dag tar det alldeles för lång tid mellan gärning och åtgärd. Riktigt unga förstår inte allvaret i det de gör, eftersom det inte blir någon reaktion på det brott som har begåtts.

För det tredje: De som är under 15 år upplever inte att inkopplingen av de sociala myndigheterna är ett straff över huvud taget, och för dem som är över 15 år tar utredningen ofta så lång tid att de hinner begå flera andra brott under tiden.

Slutsatsen är att det är viktigt med snabba reaktioner så att de unga kriminella lär sig vilka konsekvenser som deras beteende har. Barn ska givetvis inte sättas i fängelse, det tror jag att vi alla är överens om, men samhället måste kunna möta dessa unga brottslingar med andra tydliga och allvarliga reaktioner, och inte med daltande.

Anf. 182 KERSTIN ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I september i år avslutas den utredning som nu gör en total översyn av det allmännas ingripande vid ungdomsbrott. Förslag ska då lämnas på vad som kan förbättras och vidareutvecklas. En utgångspunkt är att påföljdssystemet ska ha ett pedagogiskt och tydligt innehåll. Förutsättningar för återförande till socialt liv ska stärkas. Systemet ska också motverka att ungdomar återfaller i brott.

Jag ser fram emot utredningens förslag och den debatt vi då kommer att ha tillsammans. Då kan vi också ta ställning till ytterligare insatser för unga lagöverträdare, insatser som ska vara överskådliga och tydliga för den unge som begår brott men också för rättstillämparen.

Varje debatt om hur vi kan arbeta brottsförebyggande för att förhindra att unga människor hamnar i kriminalitet är en viktig debatt. Det är också viktigt och positivt att vi är många som engagerar oss i dessa frågor.

Fru talman! Det brottsförebyggande arbetet är bland det viktigaste. Då tänker jag inte bara på det arbete som vårt brottsförebyggande råd står för. Jag tänker också på det samhälle som ger alla människor goda livschanser: mödravårdscentral, barnavårdscentral, en god tillgång till skola, barnomsorg, sjukvård och en meningsfull fritid.

Alla människor behöver vara i ett sammanhang för att fungera. För ett barn är det först och främst viktigt att familjen fungerar, men barnet kanske också söker gemenskap någon annanstans, som i skolan, i föreningsliv eller bland kompisar. Det är barnens egen kraft och omgivningens stöd i form av föräldrar eller andra stödjande vuxna som kan vara avgörande för barnets utveckling.

Därför kan det inte nog understrykas hur viktigt det är med tidiga insatser för barn och ungdomar. Det finns inga enkla lösningar. Det behövs insatser av olika slag, och det behövs engagerade medmänniskor. Runtom på våra skolor pågår det i dag mycket bra arbete och goda exempel med både samtals- och värderingsövningar mellan lärare och elever, seniorer i skolan och kamratstöd.

Det har visat sig att ju mer skolan arbetar för vänskap och mot mobbning och våld desto bättre lyckas man. Man upptäcker barn som får illa i tid, och då är chanserna att hjälpa mycket större. Det är arbetets paradox, men inte märkvärdigare än att strutsen ser mer av sin omgivning när den lyfter huvudet ur sanden. Det finns också många kommuner som har ett mycket bra samarbete mellan skola, föreningsliv, polis och socialtjänst för att mobilisera mot narkotika. Regeringen har också avsatt resurser för detta arbete.

Men vi får inte glömma att i det brottsförebyggande arbetet mot narkotika, alkohol, mobbning, främlingsfientlighet och rasism finns det också ett ärligt engagemang från våra barn och ungdomar som vi ska tillvarata. Som vuxna har vi ett ansvar att sätta barn och ungdomar främst. Därför är det också positivt att se hur kommunerna hittar nya sätt att arbeta med de barn och ungdomar som är särskilt utsatta.

När ni var barn ägnade ni er kanske åt ett spel som heter Svarte Petter. I kortleken finns ett kort som inte passar ihop med något annat kort. Det är Svarte Petter. Den som till slut sitter med Svarte Petter har förlorat – så är reglerna. Svarte Petter är det kort som ingen vill ha. I spelet slussas Svarte Petter runt varv efter varv.

I min kommun, Karlskrona, samarbetar man för att förhindra att barn och ungdomar slussas mellan myndigheter och verksamheter. Man kallar just det här samarbetet för Svarte Petter. Det gäller just de barn som har en komplex situation, där befintliga resurser är prövade och där barnet, den unge, bedöms ha en mycket negativ prognos. I Karlskrona har vi skapat spelregler som varken tillåter eller möjliggör Svarte Petter-spel.

Fru talman! Det har hänt mycket under senare år när det gäller unga lagöverträdare, men mycket är inte nog. Ingenting är någonsin så bra att det inte kan bli bättre. Därför är det ständigt nödvändigt att fokusera på både brottet och brottets orsaker.

Jag ska stanna upp och ägna mig ett tag åt en reservation. Jag vet att vi i utredningen sannolikt får svar på många av de frågor som reservanterna tar upp, men jag vill ändå stanna upp vid reservation nr 1. I den reservationen tas många frågor upp, men jag tänker uppehålla mig vid det som är slutklämmen på reservationen, nämligen att regeringen får i uppdrag att ge tilläggsdirektiv till den utredning som är klar om sex månader.

Moderaterna vill göra helt om i inriktningen på uppdraget och att påföljden överlämnande till vård inom socialtjänsten ska avskaffas och ersättas med en ny frihetsberövande påföljd, ungdomsstraff, som ska verkställas på särskilda kriminalvårdshem. Här går en tydlig skiljelinje mellan utskottets ställningstagande och Moderaternas. Men det vi socialdemokrater vänder oss mest emot är den generalisering som görs av socialtjänstens arbete. Moderaterna skriver i sitt ställningstagande att ”man koncentrerar sig på den unges sociala bakgrund snarare än på det kriminella beteendet”.

Vår bild av socialtjänstens arbete är att de har mycket större bredd än så med en hel verktygslåda. Socialtjänsten arbetar för att öka barns och ungdomars självkontroll, förbättra deras självbild, få dem att göra upp egna livsplaner, sköta sin skolgång och ta hand om sig både fysiskt och psykiskt. De uppmuntrar barnen och ungdomarna genom att ge förslag på fritidsaktiviteter för att bryta ett destruktivt beteende bort från en eventuell kriminell bana.

Givetvis finns här mer att önska. Det är därför det här uppdraget ligger. Detta är en direkt uppföljning av vad som händer med unga lagöverträdare med ett klart och tydligt uppdrag till utredaren att se till att förtydliga socialtjänstens ansvar vad gäller åtgärder och vård. Det är riktigt som Cecilia Magnusson sade att riktlinjerna i huvudsak är riktade till barn och ungdomar 15–21 år, men i uppdraget talar man om en modell, en så kallad ryggsäck, där en person utses att ha ett särskilt ansvar för den unge med hjälp av kontroll, uppföljning och samordning av alla resurserna runtomkring barnet eller den unge. Denna modell ska också kunna tillämpas för barn under 15 år. Det framgår också av texten i utskottets betänkande.

Fru talman! Finns det någon gång vi vuxna sviker våra barn och ungdomar är det när vi inte sätter gränser. Det ska vara gränser som ger trygghet och som kan reparera. Det är allas ansvar i den lilla familjen såväl som i den stora familjen, samhället. Vi måste alla bry oss om. Det är vår förmåga att förmedla den känslan som kan göra skillnaden.

Anf. 183 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag ska ställa två frågor till Kerstin Andersson.

Vad tycker Kerstin Andersson är en lämplig åtgärd när en ung lagöverträdare bara skrattar när han än en gång går till de sociala myndigheterna? Kan det behövas nya alternativa åtgärder mot unga kriminella – nya straffformer?

Anf. 184 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tänker inte svara på din första fråga. Jag arbetar inte inom socialtjänsten. Jag förstår inte varför jag ska behöva svara på vad som ska göras om en ung människa skrattar. Jag förmodar att de har

kunskapen och kompetensen att bemöta något sådant. Har inte socialtjänsten det finns det andra vuxna både inom barn- och ungdomspsykiatri och inom andra områden som kan. Det viktigaste är att få en förtroendefull ställning till barnet eller den unge. Det kan vara svårt och ta tid, men till slut finns det alltid en vuxen som står upp och som barnet eller den unge får förtroende för.

Sedan var det frågan om alternativ. Det är just det vi ser över. Utredningen har tillsatts för att se över påföljdssystemet, för att se vad vi kan förbättra, förtydliga och utveckla, hur vi ska gå vidare med medling och ungdomstjänster. Det är möjligt. Det ligger i utredarens uppdrag. Han har fria händer att om han under utredningens gång kommer på någonting som han anser vara bra utifrån sin kunskapsbas i samverkan med andra, Socialstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Rikspolisstyrelsen, lyfta fram sådana förslag.

Anf. 185 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tror att Kerstin Andersson missuppfattade min fråga något.

Är det lönt att ännu en gång döma den unga kriminella till att gå till de sociala myndigheterna när han ändå har varit där 19 gånger och det tydligen inte har hjälpt? Det måste finnas någon annan form. Om han rycker på axlarna den 20:e gången – vad är meningen?

Kerstin Andersson sade i sitt inlägg att det har hänt mycket. Jo, det har det. Ungdomsbrottsligheten har ökat. Det är vardag för många barn och ungdomar att vara rädda för att bli rånade på sin mobiltelefon eller jacka av andra barn och ungdomar. Barn och föräldrar varnas på många ställen för att köpa en viss jacka eller ha en märkesjacka i skolan eftersom barnen då blir rånade. Det hela har vänts till att de som kan bli brottsoffer ska anpassa sina liv annars blir de rånade av en ung kriminell. Den utvecklingen vill inte jag ha i vårt svenska samhälle.

Anf. 186 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar oron över den kriminella utvecklingen vi har bland våra barn och ungdomar. Vi socialdemokrater är av den meningen att man aldrig får ge upp. Man måste hela tiden se till att denna fråga finns på dagordningen, hela tiden utvärdera och följa upp. Det är det som nu sker i denna utredning. Det är också en uppföljning av tidigare insikter som man har kommit fram till. Det är hela tiden ett ständigt arbete. Det finns inga enkla lösningar.

Anf. 187 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Det är skrämmande att höra en socialdemokrat, fast välgörande, som säger den "lilla" familjen, barns föräldrar, och den "stora" familjen, samhället. Det är skönt när en socialdemokrat för en gångs skull, fru talman, talar ur skägget. Vi moderater har helt andra inställningar till familjens roll, möjligheter och skyldigheter än det som framkom i det här inlägget.

Man tar upp att vi moderater vänder helt om och vill ha andra direktiv till utredningen som nu pågår och snart ska vara klar. Det är inte sant. Det är lögn! Vi har ända sedan utredningen tillsattes hävdlat att utredaren ska ges större möjlighet att komma till rätta med ett stort problem.

Att det så glasklart skrivits in i direktiven att det måste vara fråga om vård inom socialtjänsten är att begränsa utredningen. Vi har hävdad ända sedan utredningen tillsattes att möjligheterna ska vidgas för att få alternativa lösningar så att varje barn som är i riskzonen, på gränsen till att bli ungdomsbrottsling, faktiskt kan få en behandling, en möjlighet att inte bli kriminell på livstid. Men vad tänker Socialdemokraterna när man ser hur verkningsfull vård inom socialtjänsten är när det gäller att faktiskt verkställa påföljder? Vilka kommentarer finns från socialdemokratisk sida för de fakta och den statistik som finns?

Anf. 188 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Eftersom Cecilia Magnusson märker mina ord kan jag märka hennes ord. Du talar om statistik och fakta. Om jag inte minns fel står det i era motioner på flera ställen att vi socialdemokrater är de som har fastnat i statistik och fakta och helt saknar insikt om allting runtomkring i övrigt. Kan jag få en kort kommentar till det?

Vad gäller det brottsförebyggande och det arbete som pågår vet du, Cecilia, mycket väl att den utredning som nu ligger tillsattes just på grund av att man kom fram till att det var mycket som man behövde utvärdera och gå vidare med. Man behövde förstärka både lagar och metoder och titta på kompetensen hos personal som arbetar inom detta område. Hela tiden är det ett arbete som går framåt, och vi blir aldrig färdiga. Jag tror att vi aldrig blir färdiga med detta. Det viktigaste är att vi ständigt ser till att det kommer en snabb reaktion från samhällets sida när ungdomar begår en brottslig handling, men också att vi jobbar oerhört aktivt med det brottsförebyggande arbetet.

Anf. 189 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Jag skulle uppskatta om vi i debatten nämnde varandra vid förnamn och efternamn.

Kerstin Andersson talar om de här sakerna som om det vore en lek, Svarte Petter och annat. Vi ska utvärdera, och vi ska titta närmare på saken. Men det är ju förslag till åtgärder som den här utredningen ska komma med! Varför har Socialdemokraterna begränsat utredarens möjligheter att komma med breda lösningar? Att bara hålla sig inom socialtjänsten är att begränsa utredarens möjligheter. Vi moderater tycker att det är skamligt. Vi har hävdad det hela tiden.

Ja, statistik ska man ta lärdom av. Men det verkar inte Socialdemokraterna och deras företrädare Kerstin Andersson ha gjort.

Jag skulle vilja fråga om en sak i betänkandet som vi inte har uppehållit oss vid. Det gäller drogtest på barn under 15 år. I Kerstin Anderssons inledningsanförande var den enda insatsen för barn under 15 år den så kallade ryggsäcksmodellen. Jag skulle gärna vilja att Kerstin Andersson kom med fler möjligheter för att hjälpa de 11–12-åringar som redan har begått ett stort antal brott och talade om varför man ska göra insatser på ett barn bara för att man tror att det är drogpåverkat. Varför kan man inte ta drogtest på ett barn som man misstänker har droger i kroppen, för att sedan sätta in åtgärder?

Anf. 190 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt, Cecilia Magnusson, om det var så att jag inte tilltalade dig med för- och efternamn.

Om jag först tar drogtesterna, har ju utskottet vid flera tillfällen tagit upp den frågan och behandlat den. Vi har också alltid kommit fram till samma skäl mot att införa drogtesterna. När det finns en misstanke om att ett barn missbrukar ska misstanken i sig leda till en åtgärd, oavsett om någon drogtest har gjorts eller inte. Det finns i dag både anmälnings- och samverkansskyldighet mellan de personer som finns runt ett barn som far illa eller misstänks fara illa.

Jag vet inte om jag hörde rätt när Cecilia Magnusson tog upp att jag hade redogjort för Svarte Petter. Hörde jag rätt, att Cecilia Magnusson sade att det var en lyx? I så fall blir jag mycket bekymrad. Jag trodde att Cecilia Magnusson tycker att det är bra när man arbetar tillsammans med särskilt utsatta barn för att komma till rätta med dem på ett bra sätt, om man hittar en bra metod. Också i detta fall är det Blekinges FoU-enhet som står bakom och tittar på det. Cecilia Magnusson brukar vara intresserad av forskning och utveckling. Jag sätter då dessa barn i fokus, och jag ger ett exempel på hur man kan arbeta.

Uppfattade jag Cecilia Magnusson rätt? Sade du att jag talade om det som en lyx?

(CECILIA MAGNUSSON (m): Lek.)

Lek? Ja, det är nästan samma sak.

Anf. 191 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Det finns en röd tråd – jag vill betona röd – som går igenom de debatter vi håller i det här utskottet. Det är att allting hänvisas till utredningar, att allting ska ske sedan. Ingenting är klart i dag, utan vi ska vänta och tåla oss till hösten, vintern eller våren då svaret kommer.

Jag kan fortsätta min sagoliknelse med gruppen från majoritetssidan i utskottet. Om justitieministern är Alfons Åberg är väl gruppen i vårt utskott Hemlige Mållgan. Han syns inte och hörs inte, men han finns, påstår Alfons. Men ingen har sett honom.

Jag skulle vilja fråga Kerstin Andersson hur hon ser på att man misslyckas i 70 % av fallen, att 70 % av dem som överlämnas till vård inom socialtjänsten på grund av ett brottsligt beteende återfaller i brott ett år efter avslutad behandling. Det är en fråga.

Jag skulle också vilja att Kerstin Andersson gav sin syn på ungdomstjänsten. Den infördes 1999. Det är fem år sedan. Det är ett ganska gott stycke tid, och än så länge är inte mer än drygt hälften av landets kommuner kapabla att genomföra det. Det innebär ett stort mått av rättsosäkerhet för de unga lagöverträdarna. Det straff man får beror på var man bor och inte vad man har gjort. Hur ser Kerstin Andersson på det?

Anf. 192 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan först svara på frågan om utredningen, att utredning pågår. Min fråga är: Hade oppositionen varit mer nöjd om jag hade stått här som socialdemokrat och sagt att ingenting pågår? För min del är det svaret mycket tydligt.

Som socialdemokrat ser jag det som oerhört viktigt att det i dessa frågor ständigt sker ett arbete, att det ständigt pågår ett förnyelse- och förändringsarbete för att vi ska komma till rätta med denna problematik, för att se till att ungdomar inte hamnar i kriminalitet och att de när de hamnar där får ett snabbt förfarande, att samhället reagerar omedelbart.

När det gäller de 70 % som det hänvisades till, var det just detta som kom fram i den uppföljning som gjordes av vad som händer med unga lagöverträdare som Brottsförebyggande rådet gjorde. Det är den som just nu ligger till grund för denna utredning. Vi ska trots allt lära av den. Det är därför utredaren har att förtydliga socialtjänstens ansvar vad gäller vård och åtgärder.

Den andra frågan gällde ungdomstjänst. Ja, jag beklagar också att inte fler kommuner har genomfört ungdomstjänst. Men det finns också kommuner som arbetar oerhört effektivt med detta. Jag hoppas att de får vara goda förebilder. Bland annat pågår det här i Stockholm, och det leds och följs av forskning.

Anf. 193 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Det som oroar mig lite är att ett beslut som fattades av riksdagen för fem år sedan av Sveriges kommuner har tolkats som ett erbjudande eller ett uppslag till en idé som man kanske ska experimentera lite med och vara en förebild för andra med. För fem år sedan fattades här beslut om att unga lagöverträdare skulle hanteras på ett visst sätt. Så sker inte i halva Sverige. Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt.

Jag har i vinter gjort resor på SiS-institutionerna. Jag skulle också vilja utveckla frågan om ekonomin. Att omhändertagandet av unga människor, ibland barn, som begår brott är beroende av kommunernas goda vilja fyller mig med en viss oro. Att kommunen, om man får en halvårsprognos i socialnämnden, reser till SiS-institutionen och plockar hem barnen trots att behandlingen inte är färdig därför att man har en budget som man ska få ihop oroar mig.

Jag begär inte att Kerstin Andersson ska ha ett svar på hur det här ska lösas, men jag skulle vilja ha en reflexion kring det och kanske ett par tankar om det är någonting som har behandlats eller behandlas av den här utredningen. Det gäller hur man ska se till att barnen som är på glid inte ska ställas mot en ny ishall eller någonting hemma i kommunen, för det är så verkligheten är.

På varenda SiS-institution man besöker berättas det om skrämmande exempel. Det kan till *ett* barn komma en, två, tre, fyra, fem socialsekreterare under den tid som barnet behandlas. Det blir ingen kontinuitet. Det blir ingen seriös behandling. Det blir ingen uppföljning av kommunen när man kommer hem, för den socialsekreterare som var aktiv när man påbörjade sin resa är sedan länge borta när man kommer tillbaka. Jag tycker att det är värt att fundera över hur man ska komma till rätta med det här.

Anf. 194 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med den sista frågan. Den gäller just det här med en person som är på resa och, som tas upp här, att det är flera i socialtjänsten inkopplade.

Jag delar uppfattningen att det i många fall kan behövas *en* person för den unge som håller ihop allt som gäller samverkan mellan myndigheter och vilka åtgärder som ska vidtas, en person som håller kontrollen, ser till att det blir uppföljning och är ett oerhört starkt stöd. Det är just därför som vi har lagt fram förslag i utredningen om att se över ryggsäcksmodellen. Jag hoppas att vi alla, när det förslaget läggs fram, kan ställa oss bakom det och se det som något mycket positivt.

Sedan gäller det ungdomstjänsten. Ja, det är likadant där. Vi fick en utvärdering av den. Jag har tidigare sagt att jag beklagar att inte fler kommuner har följt det här. Det är inte så tydligt skrivet om just kommunernas ansvar när det gäller ungdomstjänst. Jag hoppas att utredaren kan komma fram och vara betydligt tydligare vad gäller påföljden ungdomstjänst ut till kommunen och socialtjänsten.

Anf. 195 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Det råder, utgår jag från, med säkerhet en stor enighet över partigränserna kring att det är en högt prioriterad uppgift att förebygga brottslighet bland unga människor och sätta in verkningfulla åtgärder när unga människor debuterar i kriminalitet.

Det behövs verkligen ett brett brottsförebyggande arbete särskilt riktat till de unga människorna, och när kriminaliteten hos unga ändå är ett faktum måste det komma påföljder och insatser från samhället som tar hänsyn till ålder och mognad. Vi talar alltså här i huvudsak om personer mellan 15 och 21 år, ibland yngre, och resonemangen är självklart alldeles särskilt viktiga när det gäller ungdomar under 18 år.

Fru talman! Det är mycket vanligt att livssituationen för dessa unga lagöverträdare uppvisar allvarliga brister på centrala områden. Därför är det viktigt att olika verksamheter och sociala sammanhang som finns kring den unge samarbetar på ett strukturerat sätt.

Socialtjänsten är den instans som har och som vi i Vänsterpartiet menar ska ha, så långt det är möjligt, ett övergripande myndighetsansvar för insatser kring de unga som begår brott. När jag sagt detta vill jag samtidigt understryka att det många gånger finns fog för kritik mot socialtjänstens sätt att svara upp mot detta myndighetsansvar. Det finns åtskilligt som brister på många håll i landet, men det finns också, som vi hörde nyss, åtskilligt av goda exempel på ett bra arbete.

Vi ska ha klart för oss att de uppgifter som socialtjänsten har är utomordentligt komplicerade och kvalificerade och kräver tillräckliga resurser. Det är en mycket viktig förutsättning. Jag menar att socialtjänsten också i fortsättningen bör ha denna centrala roll i myndighetsarbetet, men det är helt nödvändigt att utveckla arbetet kvalitativt. Jag vet också att ett sådant arbete med att höja kunskapsläget och kvaliteten generellt i socialtjänstens arbete pågår genom Socialstyrelsen, och i dagarna ska en rapport från detta arbete presenteras. Det har också tillsatts en parlamentarisk utredning som ska presentera en nationell handlingsplan för barn- och ungdomsvården.

Vi i Vänsterpartiet kommer noga att följa det pågående arbetet och menar att alla har anledning att noga följa vad som kommer ut av dessa arbeten. Vi kan till exempel ta del av vad som stod i *Socialtjänstpolitik*, socialutskottets betänkande SoU5, som vi fattade beslut om för någon vecka sedan.

Fru talman! För undvikande av alla missförstånd vill jag också i detta sammanhang då vi diskuterar myndigheternas ansvar understryka att jag anser att föräldrar och de nära vuxna kring de unga vanligtvis är helt avgörande personer när det gäller förebyggande arbete och när det gäller att bygga en grund för att förhindra återfall i brott och asocialitet. De nära vuxna måste självklart utgöra en viktig del av arbetet med ungdomarna. Det finns tyvärr undantag från den regeln, men oftast är detta fallet.

Fru talman! Det har mycket länge varit en förstarangsuppgift att förebygga kriminalitet bland unga och utforma åtgärder som är ägnade att stoppa en begynnande brottslighet bland unga människor. Det är utomordentligt viktigt att detta ständigt pågående utvecklingsarbete fortsätter. Till nu föreliggande betänkande har flera ganska omfattande reservationer fogats. Det finns helt klart en hel räckvidd med viktiga synpunkter i dessa reservationer. Men det är också ett faktum att för närvarande pågår Ungdomsbrottsutredningen. Det är en bred utvärdering och uppföljning av påföljdsreformen från 1999, och det är Vänsterpartiets uppfattning att väldigt mycket av de synpunkter som reses i reservationerna är föremål för det nyss nämnda utvärderingsarbetet.

Vänsterpartiet har valt att inte reservera sig utan avvaktar med stort intresse utredningen och vill åter påminna om också de andra pågående arbetena.

Vi har avlämnat ett särskilt yttrande om en förbättrad situation för de unga under 18 år som häktas. Riksdagen har tidigare beslutat om ett tillkännagivande om utredning av dessa frågor, och nu sker alltså detta, efter viss tidsutdräkt. Vänsterpartiet avvaktar med stort intresse vad som kommer ut av denna utredning kring häktesfrågan och andra frågor utifrån de givna direktiven.

Fru talman! Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i betänkande JuU19.

Anf. 196 TORILD STRANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en mycket kort och konkret fråga.

Rolf Olsson nämnde familjens och den nära omgivningens betydelse när man ska ta tag i barn som har hamnat på glid. Därför skulle jag vilja fråga Rolf Olsson hur han ser på det förslag som har lagts fram här om att man ska tillse att föräldrarna finns närvarande vid rättegång som handlar om ungdomskriminalitet. Det finns ju en lång rad regler för hur socialtjänsten ska agera i ett sådant här fall, men det finns inget krav på att föräldrarna och vårdnadshavarna ska finnas närvarande vid rättegången.

Anf. 197 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har naturligtvis också den åsikten att det finns stora fördelar med att föräldrarna är närvarande när det kommer till förhandlingar i brottmål, men jag anser att de nuvarande bestämmelserna möjliggör detta och att man måste arbeta på den frivilliga vägen med att förmå föräldrarna att göra det här. Jag tror att de flesta föräldrar är så pass engagerade att de inser vikten av att finnas med i de här sammanhangen. Jag tror att vi ska fortsätta på det sättet. Även om frågan är viktig kan jag inte se att den är den helt avgörande frågan. Men jag vill självklart gärna

hålla med Torkild Strandberg om att det här är en fråga som naturligtvis måste finnas med i en helhetssyn på problematiken.

Anf. 198 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det handlar ganska mycket om signaler. Om man tycker att det är viktigt och kanske till och med avgörande – jag tror att Rolf Olsson använde det uttrycket – att föräldrar och den nära omgivningen finns med tycker jag att man ska ta konsekvenserna av det uttalandet och säga att föräldrarna ska finnas med under hela den här processen. Den börjar kanske inte i domstolen, men det är en viktig punkt när ett fall når domstolen. Då är det för mig fullständigt självklart att föräldrarna ska finnas närvarande.

Anf. 199 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag polemiserar inte mot Torkild Strandberg. Jag säger att jag anser att det redan i dag finns regler som har en utformning som är tillräckligt bra. Jag vill gärna understryka Torkild Strandbergs bedömning att det här är en viktig del. Det är en signal till den unge att föräldrarna är med i huvudförhandlingen, att de finns på plats.

Jag skulle vilja vidga begreppet till de nära vuxna, och där måste man ha en helhetssyn. Deltagande i huvudförhandling är ju bara en detalj i det hela trots allt. Det gäller all planering som sker kring den unge. Där måste föräldrarna, eller de nära vuxna, finnas med i bilden om det bedöms lämpligt. Jag är övertygad om att det görs i den stora majoriteten av ärenden. Det kan dock finnas undantag.

Anf. 200 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Våren kan ställa till en hel del. I dagens debatt verkar det som om Vänsterpartiet har blivit omkört av Socialdemokraterna när det gäller socialism och synen på familjen. Rolf Olsson talade i sitt anförande väldigt väl om familjen och utmärkte sig mot det som Kerstin Andersson tidigare stod här och talade om.

Rolf Olsson sade också, fru talman, att det behövs ett brett spektrum av åtgärder för att komma till rätta med unga lagöverträdare, barn som är på väg in i en kriminell karriär. Jag skulle gärna vilja att Rolf Olsson utvecklade detta som gammal socialarbetare och med en kompetens inom det här området som många av oss andra inte har. Jag har många gånger funderat över den problematik som ligger i socialtjänstens dubbla roller. Å ena sidan ska man stötta och hjälpa dem som behöver, å andra sidan som i det här fallet verkställa påföljder, vara en repressiv del i en människas liv. Är det möjligt att samordna de här mycket svåra uppgifterna?

Anf. 201 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är säkert frågeställningar som kan bli föremål för mycket omfattande vetenskapliga avhandlingar. Vi får väl försöka begränsa svaret.

Först vill jag till Cecilia Magnusson säga när det gäller familjen att jag inte tror att Kerstin Andersson och jag har så stora skiljaktigheter. Jag tycker att jag håller mig till det som står i betänkandet på s. 9 och som säkert Cecilia Magnusson har läst noggrant. Där betonas det att familjen

har viktiga uppgifter när det gäller att förebygga brott och att föräldrarna har en nyckelroll när det gäller att få barn och ungdomar att avstå från att begå brott. Det slås fast där, och det tror jag både Kerstin och jag, och säkert flera här, tycker är riktigt och rätt.

Det står också i förslaget – jag upprätthåller mig inte längre vid familjen – om helhetssynen. Vi i majoriteten anser att socialtjänsten ska ha en central roll och vara något av spindel i nätet, samordnare, när det gäller insatser. Men det måste finnas insatser på en individuell basis också, Cecilia Magnusson. Det är lite av det fina i kråksången att man individuellt ska utforma insatser till den unges bästa, att man inte ska ha scheman som man tar till oavsett om det passar eller inte. Alla andra, skola, fritidsförvaltning, socialtjänst, sjukvård och allt möjligt av vikt för den unge, ska samverka och gå åt samma håll. Det krävs planering då.

Anf. 202 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Vi moderater anser att familjen är det viktigaste brottsförebyggande instrumentet i samhället för barnen. Det skiljer oerhört mycket mellan Rolf Olssons uppfattning och den moderata uppfattningen.

Jag var inte intresserad av några vetenskapliga avhandlingar. Jag var intresserad av Rolf Olssons intryck, kunskap och kompetens efter så många år inom socialvården. Det är faktiskt ett problem med de dubbla rollerna. Vi moderater anser att det är särskilt dåligt att kombinera de två rollerna när det gäller barn som har begått brott, framför allt för dem som i dag döms till vård inom socialtjänsten. Det var därför jag frågade om Rolf Olssons uppfattning. Vi anser att det här inte går att kombinera. Statistik och fakta talar om det. Jag undrar om Rolf Olsson är nöjd med den inriktning som utredningen har eftersom han stod här och sade i sitt anförande att han ville ha ett brett spektrum av möjliga åtgärder att ta till för att hindra att barn kommer på glid i samhället och kommer in på den brottsliga banan.

Är Rolf Olsson nöjd med att man inte får titta på andra alternativ än vård inom socialtjänsten?

Anf. 203 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det var många frågor. Vi kan bara nudda vid det lite grann.

Det är ett klassiskt dilemma att arbeta inom socialtjänsten på det frivilliga sätt som hela socialtjänstlagen präglas av och samtidigt bedriva utredningsarbete som kan landa i åtgärder som blir av mer tvingande karaktär, enligt till exempel LVU-lagstiftningen. Det är självklart att det är svåra roller att förena. Men jag menar att det också finns fördelar med att stå för helheten och inte dela upp det i olika byråkratiska enheter. Då krävs det naturligtvis kontinuitet. Det är alldeles riktigt, som flera har varit inne på här, att det är ett bekymmer med den enorma rulljans av olika befattningshavare som kan vara inne i ett ärende. Det är ett bekymmer, och det är en av huvuduppgifterna i det kvalitets- och kompetensarbete som Socialstyrelsen tittar på nu att förbättra detta. Det tror jag säkert att Cecilia Magnusson känner till utifrån utredningsarbete och annat.

Prot. 2003/04:92
1 april

Unga lagöverträdare

Jag har goda förhoppningar om att det är saker som kommer att skärpas framöver. Men för det krävs att vi inte ytterligare dränerar resurserna ute i kommunerna. Till syvende och sist tycker jag att det är fullkomligt rätt att det ska finnas självbestämmande ute i kommunerna att lokalt utforma insatser till framma för de här unga. Det är inte några statliga instanser som enligt scheman ska göra det. Jag tror att man vinner mycket på att det sker lokalt.

Flera har varit inne på att det är dåligt med statistik. Det håller jag med om. Jag tror inte att de förslag som borgerliga partier har kommit med skulle förbättra situationen. Jag tror att vi ska utgå ifrån den utredning som nu finns och räkna med att det blir bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 april.)

18 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2003/04:45 Stärkt konsumentskydd vid småhusbyggande

2003/04:L13 av Inger René m.fl. (m)

2003/04:L14 av Jörgen Johansson (c)

2003/04:L15 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2003/04:111 Ett utvidgat straffansvar för människohandel

2003/04:Ju20 av Johan Linander m.fl. (c)

2003/04:Ju21 av Beatrice Ask m.fl. (m)

2003/04:Ju22 av Johan Pehrson m.fl. (fp)

2003/04:Ju23 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2003/04:113 Stärkt barnperspektiv i mål om utvisning på grund av brott

2003/04:Sf46 av förste vice talman Per Westerberg m.fl. (m)

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 1 april

2003/04:402 av *Peter Eriksson* (mp) till statsrådet Hans Karlsson
Försäljning av JAS och jobbexport

2003/04:403 av *Ana Maria Narti* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
AMS och utländska akademiker

2003/04:404 av *Ulf Sjösten* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Förmögenhetsskatten

2003/04:405 av *Ana Maria Narti* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Läkemedel och vårdens kvalitet

2003/04:406 av förste vice talman *Per Westerberg* (m) till statsrådet
Ulrica Messing

3 G

2003/04:407 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Barnsoldater i Uganda

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 april.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 1 april

2003/04:1017 av *Cecilia Wigström* (fp) till statsrådet Pär Nuder
Europaparlamentets förändrade roll

2003/04:1018 av *Yvonne Ångström* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Företagsstöd

Företagsstöd

2003/04:1019 av *Yvonne Ångström* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
EU:s regler för transportstöd

2003/04:1020 av *Christer Winbäck* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Mobboffers rättsskydd

Mobboffers rättsskydd

2003/04:1021 av *Jörgen Johansson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Avreglering av läkemedel

2003/04:1022 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Frigivningen av Suleyman Anik

2003/04:1023 av *Lena Adelson Liljeroth* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Jämställdhet i riksdagens talarstol

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 april.

21 § Kammaren åtskildes kl. 18.49.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.53,
av tredje vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 149 (delvis),
av talmannen därefter till och med 17 § anf. 181 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 182 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Särskilt anordnad debatt om statsfinansernas långsiktiga utveckling.....	1
Anf. 1 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	1
Anf. 2 MIKAEL ODENBERG (m).....	3
Anf. 3 KARIN PILSÄTER (fp).....	4
Anf. 4 MATS ODELL (kd).....	5
Anf. 5 LARS BÄCKSTRÖM (v)	6
Anf. 6 LENA EK (c)	7
Anf. 7 CLAES ROXBERGH (mp).....	8
Anf. 8 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	9
Anf. 9 MIKAEL ODENBERG (m).....	10
Anf. 10 KARIN PILSÄTER (fp).....	11
Anf. 11 MATS ODELL (kd).....	12
Anf. 12 LARS BÄCKSTRÖM (v)	12
Anf. 13 LENA EK (c)	13
Anf. 14 CLAES ROXBERGH (mp).....	13
Anf. 15 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	14
Anf. 16 MIKAEL ODENBERG (m).....	15
Anf. 17 KARIN PILSÄTER (fp).....	16
Anf. 18 MATS ODELL (kd).....	16
Anf. 19 LARS BÄCKSTRÖM (v)	17
Anf. 20 LENA EK (c)	18
Anf. 21 CLAES ROXBERGH (mp).....	18
Anf. 22 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	19
2 § Justering av protokoll.....	19
3 § Avsägelse.....	19
4 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden och OSSE-delegationen	20
5 § Ledighet.....	20
6 § Meddelande om rättelse av motionstid för prop. 2003/04:126.....	20
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	20
8 § Förnyad bordläggning.....	21
9 § Allmänna helgdagar m.m.....	21
Konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU15	21
Anf. 23 NILS FREDRIK AURELIUS (m).....	21
Anf. 24 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	21
Anf. 25 TUVE SKÅNBERG (kd).....	22
Anf. 26 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	23
Anf. 27 TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	24
Anf. 28 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	24
Anf. 29 TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	25
Anf. 30 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	25
Anf. 31 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	25
Anf. 32 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	26

Anf. 33 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	26
Anf. 34 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	26
Anf. 35 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)	26
Anf. 36 NILS FREDRIK AURELIUS (m) replik	28
Anf. 37 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	28
Anf. 38 NILS FREDRIK AURELIUS (m) replik	28
Anf. 39 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	29
Anf. 40 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	29
Anf. 41 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	29
Anf. 42 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	30
Anf. 43 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	30
(forts. 12 §).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
10 § Frågestund	31
Anf. 44 TREDJE VICE TALMANNEN.....	31
<i>Förmögenhetsskatten.....</i>	<i>31</i>
Anf. 45 ULF SJÖSTEN (m).....	31
Anf. 46 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s).....	31
Anf. 47 ULF SJÖSTEN (m).....	31
Anf. 48 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s).....	32
<i>Kompetenskonton</i>	<i>32</i>
Anf. 49 ULF NILSSON (fp)	32
Anf. 50 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	32
Anf. 51 ULF NILSSON (fp)	32
Anf. 52 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	33
<i>Behörighet till högskolan</i>	<i>33</i>
Anf. 53 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	33
Anf. 54 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	33
Anf. 55 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	33
Anf. 56 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	34
<i>Arbete och föräldraskap</i>	<i>34</i>
Anf. 57 NICLAS LINDBERG (s).....	34
Anf. 58 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	34
Anf. 59 NICLAS LINDBERG (s).....	35
Anf. 60 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	35
<i>Lantbrukares ekonomiska situation.....</i>	<i>35</i>
Anf. 61 JAN ANDERSSON (c).....	35
Anf. 62 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	35
Anf. 63 JAN ANDERSSON (c).....	36
Anf. 64 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	36
<i>Turordningsreglerna</i>	<i>36</i>
Anf. 65 ULF HOLM (mp).....	36
Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	36
Anf. 67 ULF HOLM (mp).....	37
Anf. 68 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	37
<i>Avgiftsbelagd skolmat.....</i>	<i>37</i>

Anf. 69 LENNART GUSTAVSSON (v)	37
Anf. 70 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	37
Anf. 71 LENNART GUSTAVSSON (v)	38
Anf. 72 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	38
<i>Svenska Spels reklam till ungdomar</i>	38
Anf. 73 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	38
Anf. 74 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	38
Anf. 75 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	39
Anf. 76 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	39
<i>Regionalpolitiska hänsyn i försvarsbeslutet</i>	39
Anf. 77 ROLF GUNNARSSON (m).....	39
Anf. 78 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	39
Anf. 79 ROLF GUNNARSSON (m).....	39
Anf. 80 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	40
<i>Dieselskatten</i>	40
Anf. 81 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	40
Anf. 82 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	40
Anf. 83 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	41
Anf. 84 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	41
<i>Jordbrukets mervärden</i>	41
Anf. 85 ANITA BRODÉN (fp)	41
Anf. 86 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	41
Anf. 87 ANITA BRODÉN (fp)	42
Anf. 88 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	42
<i>Hantverkare</i>	42
Anf. 89 LARS-IVAR ERICSON (c)	42
Anf. 90 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	42
Anf. 91 LARS-IVAR ERICSON (c)	43
Anf. 92 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	43
<i>Svartjobb</i>	43
Anf. 93 HILLEVI LARSSON (s).....	43
Anf. 94 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	44
Anf. 95 HILLEVI LARSSON (s).....	44
Anf. 96 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	44
<i>Särskilt stöd till det fjällnära jordbruket</i>	45
Anf. 97 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	45
Anf. 98 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	45
Anf. 99 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	45
Anf. 100 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	46
<i>Arbetsmarknadsutvecklingen</i>	46
Anf. 101 CHRISTER NYLANDER (fp).....	46
Anf. 102 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	46
Anf. 103 CHRISTER NYLANDER (fp).....	46

Anf. 104	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	47
	<i>Lokalisering av flygskola</i>	47
Anf. 105	MIKAEL OSCARSSON (kd)	47
Anf. 106	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	47
Anf. 107	MIKAEL OSCARSSON (kd)	48
Anf. 108	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	48
	<i>Förstärkning av de svenska trupperna i Kosovo</i>	48
Anf. 109	HELI BERG (fp)	48
Anf. 110	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	48
Anf. 111	HELI BERG (fp)	49
Anf. 112	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	49
Anf. 113	TREDJE VICE TALMANNEN	49

11 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte

	i Bryssel den 25–26 mars	49
Anf. 114	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	49
Anf. 115	CARL B HAMILTON (fp)	51
Anf. 116	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	52
Anf. 117	CARL B HAMILTON (fp)	53
Anf. 118	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	53
Anf. 119	GÖRAN LENNMARKER (m)	53
Anf. 120	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	54
Anf. 121	GÖRAN LENNMARKER (m)	54
Anf. 122	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	55
Anf. 123	FREDRIK REINFELDT (m)	55
Anf. 124	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	56
Anf. 125	FREDRIK REINFELDT (m)	56
Anf. 126	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	57
Anf. 127	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	57
Anf. 128	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	57
Anf. 129	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	58
Anf. 130	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	58
Anf. 131	MARGARETA ANDERSSON (c)	59
Anf. 132	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	59
Anf. 133	MARGARETA ANDERSSON (c)	60
Anf. 134	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	60
Anf. 135	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	60
Anf. 136	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	61
Anf. 137	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	61
Anf. 138	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	62
Anf. 139	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	62
Anf. 140	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	63
Anf. 141	SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	63
Anf. 142	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	63
Anf. 143	SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	64
Anf. 144	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	64
Anf. 145	ERLING WÄLIVAARA (kd)	64
Anf. 146	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	65
Anf. 147	ERLING WÄLIVAARA (kd)	65
Anf. 148	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	65

Anf. 149 ULF HOLM (mp).....	65
Anf. 150 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	66
Anf. 151 ULF HOLM (mp).....	66
Anf. 152 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	67
Anf. 153 JOHAN PEHRSON (fp).....	67
Anf. 154 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	68
Anf. 155 JOHAN PEHRSON (fp).....	68
Anf. 156 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	69
Anf. 157 BJÖRN VON DER ESCH (kd).....	69
Anf. 158 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	69
Anf. 159 BJÖRN VON DER ESCH (kd).....	70
Anf. 160 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	70
Anf. 161 GABRIEL ROMANUS (fp).....	70
Anf. 162 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	71
Anf. 163 GABRIEL ROMANUS (fp).....	71
Anf. 164 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	71
Anf. 165 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s).....	72
Anf. 166 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	72
Anf. 167 KENTH HÖGSTRÖM (s).....	72
Anf. 168 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	73
Anf. 169 KENTH HÖGSTRÖM (s).....	73
Anf. 170 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	74
Anf. 171 TALMANNEN.....	74
12 § (forts. från 9 §) Allmänna helgdagar m.m. (forts. KU15).....	74
Anf. 172 JOE FRANS (s).....	74
Anf. 173 MIKAEL OSCARSSON (kd).....	75
Anf. 174 GÖRAN MAGNUSSON (s).....	76
Anf. 175 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	76
Anf. 176 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	76
Anf. 177 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	77
(Beslut fattades under 16 §.).....	77
13 § Kommittéberättelse 2004.....	77
Konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU22.....	77
(Beslut fattades under 16 §.).....	77
14 § Unga lagöverträdare.....	77
Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU19.....	77
Anf. 178 CECILIA MAGNUSSON (m).....	77
(forts. 17 §).....	79
Ajournering.....	79
Återupptagna förhandlingar.....	79
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 31 mars.....	80
AU3 Avgift till den kompletterande arbetslöshetskassan m.m.....	80
SoU7 Genomförande av EG-direktivet om kliniska prövningar av humanläkemedel samt andra läkemedelsfrågor.....	81
LU19 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap.....	84
LU17 Immaterialrättsliga frågor.....	85

LU18 Gränser för genpatent m.m. – genomförande av EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar	86
TU5 Yrkestrafik	87
TU8 EU-frågor inom kommunikationsområdet	88
16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	89
KU15 Allmänna helgdagar m.m.	89
KU22 Kommittéberättelse 2004.....	90
17 § (forts. från 14 §) Unga lagöverträdare (forts. JuU19).....	91
Anf. 179 TORIKILD STRANDBERG (fp).....	91
Anf. 180 RAGNWI MARCELIND (kd).....	93
Anf. 181 JOHAN LINANDER (c).....	94
Anf. 182 KERSTIN ANDERSSON (s).....	95
Anf. 183 JOHAN LINANDER (c) replik.....	97
Anf. 184 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	98
Anf. 185 JOHAN LINANDER (c) replik.....	98
Anf. 186 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	98
Anf. 187 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	98
Anf. 188 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	99
Anf. 189 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	99
Anf. 190 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	100
Anf. 191 TORIKILD STRANDBERG (fp) replik	100
Anf. 192 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	101
Anf. 193 TORIKILD STRANDBERG (fp) replik	101
Anf. 194 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	102
Anf. 195 ROLF OLSSON (v)	102
Anf. 196 TORIKILD STRANDBERG (fp) replik	103
Anf. 197 ROLF OLSSON (v) replik.....	103
Anf. 198 TORIKILD STRANDBERG (fp) replik	104
Anf. 199 ROLF OLSSON (v) replik.....	104
Anf. 200 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	104
Anf. 201 ROLF OLSSON (v) replik.....	105
Anf. 202 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	105
Anf. 203 ROLF OLSSON (v) replik.....	105
(Beslut skulle fattas den 2 april.).....	106
18 § Bordläggning.....	106
19 § Anmälan om interpellationer	107
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	107
21 § Kammaren åtskildes kl. 18.49.	108

Elanders Gotab, Stockholm 2004